

GVILIELMI
SALVSTII BAR-
TASSII HEB-
DOMAS

A Gabricle Lermæo latini-
tate donata.

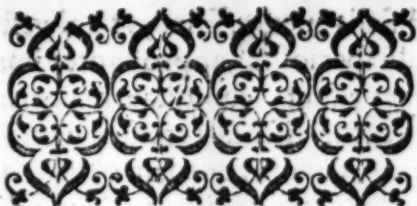
*Ad serenissimam, atque illustrissi-
mam Elizabetam, Anglia,
Francia, & Hybernia
Reginam.*

Opus argumento sacrum, stylo perele-
gans, doctis gratum, studioſæ
iuuentuti perutile.

L O N D I N I
Apud Robertum Dexter, in cæmeterio
D. Pauli, sub insigni Serpentis
ænci, 1591.

AD SERENISSIMAM,
atque illustrissimam Elizabetham,
Angliæ, Franciæ, & Hyber-
niæ Reginam.

Libellos ego & omnes in-
dustriæ nostræ partus fi-
ctilibus e luto ludicris
cômparo (Regina sere-
nissima) quæ nisi sol radiis suis aut
maior ignis afflauerit ad paucorum
digitos adhærescunt : adhærescunt
namq; & libri nostri si viuax quidã
spiritus toto se corpore miscens,
aut in ipsa fronte riserit principis a-
licuius auspiciu. Nam quanquam
mercis bonitas idoneum ipsa sibi e-
logium est , in libris tamen sicut in

ædificiis euenire solet, vt qui vesti-
bulū speciosum, ac prostantes ima-
gines visunt, cupiditate maiori la-
cessantur visendi recessus interio-
res. Ait Plinius quēdam ob id sum-
mo habita in precio quod fanis de-
lubrisue celebrioribus dicata fuif-
sent: & certe multorum laboribus
ex eo gratia confit, quod magnates
habeant quasi susceptores. Mihi er-
go in illam meditationem incum-
benti cuiusnā potissimum nomen
prætens operi velificarer meo; cū
in omnes oras oculos circumtulif-
sem, occurristi tu (Regina serenissi-
ma) cuius cum lucem mihi maxi-
me affulgere optarim, tum hoc
qualecumq; est egregium vna ex o-
nibus tibi vendicare possis. Quem-
admodum enim non omne toreu-
ma omni vasi illigatur apte, multo-
que elegantius ad speciem sinarag-
dus albo quā rubro lita renidet
encausto: sic non proprium cuiusuis
Prin-

Principis donarium hoc fuerit, nec
poema sobrium quale est Salustii,
tamq; dædala rerum differtum co-
pia, vt naturę varietatem æquet æ-
que apte vllis ac tuis prodeat auspi-
ciis, cuius & virtus & eruditio mi-
racula sunt. Pręscribetur ergo pa-
gina nostra nominis ac maiestatis
tuę insignibus, vt tu si benigna an-
nueris, spiret inibi quidam lepor ac
genius animorum gratiam tacito
sensu demeriturus. Nō tibi nouum
& ante hac non visum librum da-
mus (Princeps illustrissima) quę
quasi in media Gallia versareris,
quicquid ea regio ingeniorum fe-
rax profert, & teris & calles: sed cul-
tu tantum immutatum damus, vt
gentibus & terris omnibus, quibus
nomen Latinum & tuum auditum
est, innotescat. Hęc illa est Bartassij
Hebdomas, cuius species insolens
nationem Poetarum nostratum at-
tonuit, reliquorumq; oculos & ad-

mirationem ad se ipsa conuertit.
Cum enim ceteri in pangendis belle
nugis, in suspirandis amatoriis
querelis se tenerent nequitiis suis
indulgentes: hic solus naturæ sinus
penetrare ausus est, & ad solidas
notiones gradu facto viis institit
nullius ante solo tritis. Hinc Bar-
tassius per ora virum manusque in-
crebescere cœpit, & paulatim iis
gratia decedere, qui strepitu tātum
inani personarent. Iam enim de-
fluxit sæculum quo fumi sonique
pretium mortales licitentur, & sibi
verba pro rebus dari sinant. Fuit o-
lim cum mentes hominum tanquā
molles puellę ad iocos vltro propē-
sæ ipsa poeseos pellacia satis mulce-
rentur, nunc quasi primus lasciuia
resederit æstus non iam ibericas
pollicitationes aulico trite æstu, sed
præsentem manum flagitāt. Abun-
de vel auidissimis noster satisfecit
Salustius, qui tanquam mercator lu-
stra-

stratis mariū terrarumq; sinibus
cum in illis quęque optima legisset
tabernam instruxit vnam tam mul-
tiplici mercium varietate splendi-
dam, vt omnes naturę tractus eo
contraxisse videatur. Itaque vt eius
tabernę gentibus quoque exteris
copia fieret, hanc illis interpretes ape-
rire ac peruulgare institui, vt in eam
admissi nominis tui face prælucen-
te merces legant & tractent, Salu-
stiique nostri colloquio fruantur, li-
cet partibus egregie multis inex-
planatius latine is quam Gallice lo-
quatur. In ipsis foribus tui splende-
bunt tituli grandibus exarati lite-
ris, vt quisquis subibit, legat illos &
colat, seu Reginę de literis, de sta-
tu publico, multisque populis meri-
tissimę, atq; ob id dignissimę non
quam penes vnius regni fasces sint,
sed quę terrarum quascunq; mag-
nus cohibet oceanus longe lateque

potiatur . Ma&et te Deûs omnibus
fœlicitatibus , gloriæque tuæ faces
magis indies, magisque differat , vt
ad quam tanquam cynosurâ
sua spectat Anglia, spe-
&et orbis vni-
uersus,

IN GVLIELMI SALV-
STII HEBDOMADEM.

Hebdomas vna, Deo verbum genitale lo-
cuto,

Nascente mundo vt exitit,

Sic repetens certo septena volumina gyro,

Mensēsque & annos metiens,

Æuum impertitur mundo, sese hacce fatenti
Hebdomade natum viuere.

Cuius ad exemplar dum nobis, docte Salusti,
Hebdomada condis alteram,

Non equidē mundus nobis sic nascitur alter:

Illum sed vnum conditum:

Sic nobis totum enarras diuiniūs, alter

Penē eius, vt sis artifex,

Et prior vt mundi primis natalibus orta

Mundo coæua permanet:

Sic tua posterior natalibus orta secundis:

Nunc te perennet hebdomas.

— T. H. B. V. F.

Εἰς Ἀληθὺς Οὐρανία Ἰατρ-

μου Σαλυστίου Βαρβακίου ποιήματα.

Οὐρανίω σάλπιγγα διαπνεύσας χερείης,

Ὡς δὲ κεφαλὴ δέσῃς δόξασίς,

Οὐρανίῳ δέσῃσι παρ' αἰθέρασι ἔσθῃ κῶδεις,

Τῆς ἰουδαϊκῆς τέχνης ἱερατὴν.

Ἡ δὲ ἐπιχθονίῳ δέσῃσι διελχίτας ἔσθῃς

Θεῖς ἀρχαῖαι, χθονίῳ δέσῃσι ἱερατὴν,

Ἀφθίτοις οὖν σὺ χθονί, Σαλυστί κῶδεις ἐπιζῇ,

Ἀθλοῖσσι τερπνῇ οὐρανίῳ ἔσθῃσι.

Ἰωάννης Σιρράτος.

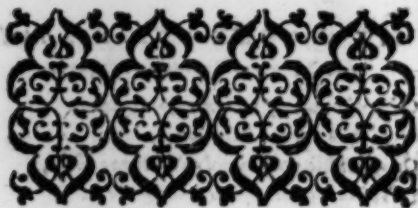
SONET DV SIEVR DV BARTAS.

*Du Lerm comme iadis l'orateur Arpinate,
Fils aîné de Mercure & tyran des esprits,
Et Theon non moins rare en œuvres qu'en escrits,
Enflerent de leurs mors le bas ruisseau d'Arate.*

*Tes vers dont le renom par l'univers s'esclate,
Dorent le plomb des mien, & les mettent en pris,
Faisant que leur renom qui dans l'estrois pourpris
De France estoit borné, bruiro jusqu'à l'Euphrate,*

*Bienheureuse Sepmaine alors que seulement
Tu portois mal-en-conche un Gaulois vestement,
Tu marchois mille pas apres la Franciade,*

*Mais si tost que du Lerm l'artifice s'orna
D'un habit estrange, sa gloire salonna
La Romaine Aeneide, & la Grecque Iliade.*

SVMMA. PRIMI DIEI, SIVE
LIBRI PRIMI.

Postquam Poeta verum Deum inuocauit, sequens mundi creationem descripturum promissit, intra quam rem aggrediatur, quaedam prolegomena ad sequentium cognitionem necessaria prae mittit. Primum igitur mundum non esse eternum demonstrat, sed factum, non fortuito, nec semper duraturum Deum ante mundum fuisse. Tandem respondens curiosis, qui vellent scire quid ageret aeternus priusquam crearet mundum, breuiter tractat de tribus personis in vna essentia diuina, de aeterna filij generatione, item de S. Spiritu: docens, nobis & cogitandum & loquendum esse de Deo alio ductu atque philosophi sunt loquuti. His explicatis ad creationem venit: In qua iterum disserens quasi quisque debeat esse animo ad creaturarum considerationem, & quis ex illarum contemplatione fructus proueniat, dicit Deum ex nihilo creasse materiam suorum operum, caelestium atque terrestrium, quam vocat Chaos, modo incomprehensibili, Dei Spiritu conseruatum. Postea refutat eos, qui imaginati sunt plures esse mundos, qui naturam & caelos infinitos esse statuerint: insanosque illos qui praedicunt mundi finem. Demum ad rem propositam redit, docetque qualem materiae ex nihilo creatae Deus formam indidit, quare suis operibus sex dies insumpsit: ad opus primi diei venit, nempe ad creationem Luminis, cuius materiam & utilitatem abunde paucis versibus explicati addique rationem quare Deus ordinauerit diei novisque revolutiones. Primo libro finem impositurus, de Angelorum creatione pauca disserit, quorum

A.

alii

GVIL. SALVST. HEBD.

alii cum ambitione sua a prima origine & puritate
defectum, facti sunt Dei & hominum inimici: alij
potenti Creatoris sui bonitate in primo statu con-
servati, Dei gloriæ & Ecclesiæ salutis ministrant. Il-
lorum igitur naturam, actiones, conatus, ministe-
ria describit. Ad quorum confirmationem multa
exempla ex sacris Scripturis adducit.

GVILIELMI SALV-
STII BARTASSI HEB-

domados, Prima Dies, siue

liber primus.

Qui flammiferi cursus modera-
ris Olympi,

Es manibus frenos iunidarum
flectis aquarum,

Tellurémque quatis: cuius vox
alma ministris

Æolijs premit, & laxas inmittit habenas:

Tolle tibi sublime meam super æthera mentem,

Absterge animo nebulis: opus hoc age nostrum

Artifici celato manu, da carmine docto

(Alme pater) teneri prima dia pandere mundi,

Nascentem & seris cantare nepotibus orbem:

Aus si que cohibes vastum hoc miracula templum

Grandisonis inflare modis, & scribe sub ausp.

Sis mihi fas numen mundi præ fronte suæ

(Almo) iuam, ut pandens alijs mysteria discam

-væra non omni complectitur ignis ab æno

Vndam

Vndam aër, sua vnda vago tenet æquore terram.
Hoc quodcumque vides longè laisq; creatis,
Non æstus Pontana iussu, glomeramine cæcis
Discordi misceant aromas, quæ sominia finxis
Democritus, sed vox eadem quæ funere mundum
Obruet occiduum, mundo cunabula fecit.
Non autem tamensit vias, non semper e mero,
At simul hoc, illudque ceditur in seculo.
Nam tempestates, mens'esque vice'sque diurnis
In numerum statis datis astra voluta choris.

Ante locum formamque, & pueria tempora in
orbem, ut vultu, alioq; vix maximoq; per
Itmensis iustitiam, pater, imperio regnam,
Complexus partes, ubi in fundebat inuoluntate
Quilquid erat. Deinde illud ena, vix, vix
Labecatem, intacta malin, ignara sumpta,
Aeterno pollens ena, circūque fluebat
Luce sua, nullis olim mirabilis andigant,
Metq; mixtusque alternant, vix filii, nati agebat
Hospes, & æterno sese inclabat in aula.
Vana quid itis, anas agias sub pectore nugae
Et quæ in longa, dea, non saltem aeterna
Ante creatas, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Quippe ubi, confixis, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Ac tacito baras, omnes, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Haud alia, ex angui, labes, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Hoc, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Ante, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Iam sedas, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Exlegi, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix
Alii est, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix, vix

An sine robore, laui sine falce dolator
 Ipse poltricem iaculis meditabitur artem?
 Ad tempus textor radiis, & licia ponet
 Molle opus, & fragiles figulas quoque desinet
 A si intra sese fabrorum maximus autor
 Haud sum materia poteris confutere cassa
 Quid se non aliis quam sola per ora solenne
 Esse minus, dux ille feret Romanus, ac abbas
 Secretus non ipse sibi Deus exiger annum?
 An agat atronum, bili quasi percitus atra
 Bellerophon eam per vasta silentia vitam
 Quid sopor ille senex, ma gloria magna (Pyrene)
 Digressu assponere vinum iactabas opum
 Atque in Giza penae numerosa recubita densa
 Stas cumulis, quae arboris inopi dicere supellex
 Fons deus est, minus scatebris se mediat ab altis
 Erumpit, ymnis, fons funduntur in omnes,
 Actantia sine matre Deas, sine semine prolem,
 Consilium, vocemq, suam, perumq, parentem,
 Roboreq, ingenio pollentem, & viribus aequis
 Progenies, germen, filius, aequiparabile munus
 Hinc ducit amborum, amborumq, potentia sola
 Spiritus emicuit, quois par essentia, quois par
 Est deus, unum triplici discrimine nomen.

Contrabe morsa sumus, vasto neu crede profundo,
 Sed procul ingluviem, fancesq, Charybdis antra
 Effuge. & uloris mense fraga saxa Caputari
 Multi ubi diti fle xardibus rationis ignis ar,
 In cursu fregere rarem, & ducere sub undis
 Tustior impelles fragilem prope litora Cymbam.

Et prudens alto parces dare Carbasia Pontus?
 Esto fides (Cynofura) tibi, tibi supplex legis
 Aptæ legant diæ affluentis nuntius auris.

Quid stultum docti traxere in denia vulgus?
 Quippe ubi dum tanto reuoluit parere magistro,
 Virginis & filo benesuada hæc se sequaces,
 Nempe suis abis tot sese erroribus: at non
 Et Labyrinthos ponere obstat flexus.

Argumentis operis sum, ingens, quo plentis
 Ulam

Haud potis è sacris rimando exprimerè vbeci!
 Aut enias mage certa fides, mage noxius error!
 Quò ferordans ubi sunt nimis mens obruta corpes
 Acthereæ ad lucis radices, simul ipsa loquens
 Vox cadis, ac nullum superest in pectore pectus!

Hæc augusta Trias, flexo quam poplite adoro,
 Scrutari merito prudens, simulatque pericli
 Extudo è nihilo, magnam peruenit, capacis
 Hanc orbis molem, qui Dædalus, artis abundans
 Diues opum, & varia rerum calatus honore,
 Acternas ostendat opes, ostendat & artem,
 Ingeniūque notat: qui Dædalus, artis abundans
 Diues opum, & vario rerum calatus honore,
 Latrans in diti orā cantum, moissusque refellit

Scandat quisquis avertit cali conuexa, peritus
 Tellurem, & superet flammantia mænia mundi:
 Rumipatque fastu sumido, penitaq, fruatur
 Luce Dei, ac magni visat penen alia cali:
 Aut contra secrepat humi, per sordida rerum
 Degener, & tantam fabricam sic mente retractet,
 Ut decus artificis turpi obrutescat in cre.

8 GUIL. SALVEST. HERD.

Egragium tu ducis curz p madio aere ma fiam
Ire volo ancipiti libatiz pondere penniz,
Nen si forte poloa nemis urgeat, igne solamiz
Deflua remigiz pefium, vel vltimora radena
Humida, denfatis ft illis, & face granefcas.
Me iuuat, quoniam oculis luftrare fequacibus orbem,
Hinc quod as e fpeculo diuina refuleat imago
Me iuuat hoc fpectare Deum, vel quia rectum
Si dux me nitidi conu pino fpiracula Phobiz
Vritur, atque aciem fenfu turbatur iniquo
Quis feras o panis folo radiantis ab alia
Fulgura, & amarofo uibet duci lumina culcu
Extra fumum operis cui tota veftigia vultus
Liquit inufta fui, ftudio yimamur inani
Stillicet humanis pater o quem plumbica nunt
Corda prehenderunt, vltro te quifque offent
Per de xia monimenta tua palpari, ubi per
Ora fapore ties, naves contingit adore
E supera refonans ad nos, nec definis linguam
Alloqui, mulcere iuis interprete caelo
Me mundus fchola pulchra pates, qua maxime
Ludum
Gymnafia cha doret pte conia muca mactum
Hec fuper aftriferi tabulata nicenia templa
Incertos tornata gradus nos conchileo fenfui
Subuehit, eternis proferat, huc peragula gazas
Hoc arcana Dei myfteria panta fecamus
Sen vultum fine naufragy terrene profundum
Hec feu fub luftri nubes pellucida texu
Ad terras magni transfumit lumina Pluuii

Non

Non Latonigenæ quondam, sed ciliis opacis
 Per tenebras fulgor mediæque in nocte renides :
 Hicque suam vasti sen plena in luce theatri
 Ius, pietas, amor, alma Themis, & nota potestas
 Personam exercent, stupidosque sub æthera sensus
 Tolle sublimis vario certamine tendunt.
 Hic liber est, cuius spatiosa volumina clavis
 Ostentant impressi notis, decora alta magistri.
 Paginaequeque genus recti est, & prima character
 Orsa refert, pulchram sortitus ab ungue signum.
 At nos amantes enim, velut inscia puer,
 Que simul ut duri, se clesit ab ore magistri
 Luxurias, blandoque ioci lascivis amore :
 Heu potius soliti sparsos in margine flores
 Mirari, miscerique vagos quos bractea flexit,
 Quam legere interius naturæ verba docentis,
 Esse Deum cuius curas sub legibus orbis.
 Signas. Inibi cupidum percurrere formas,
 Quid fandi te mille modi ? quid marmura vocant
 Discentem sexcenta tenent ? queis figas Hebræus
 Aut queis Graiugena voces accentibus affens ?
 Retoulara suis miseria barbara signis ?
 Hic Nomas, hic Bisalta ferox, acérque Gelontes,
 Quique polo sub utroque iacent patrisq; senesq;
 Marte suo se legunt, non ullius artis egentes.
 At qui sydereo fidei lustrantes ab igni est.
 Surgit humo, vitreique egressus mania cæli
 Sub pedibus vides in globos, & sydera versi
 Illius ad nutum, longeque peritior orbis
 Factus Anagnosces monumenta recondita instrat.
 Me fides auspicijs igitur lecliffima quæque

GVIL SALVST. HERD.

E multis libare iuuas, me condere mundi
Incrementa, gradus varios, & robur adultum,
Me clausos aperire sinus & pandere numen.

Haud idem sator ille prius phantasma sequutus,
Solicitemq; cauis animum defixerat umbris:
Haud aliud exemplar mundi senicris habebat:
Cuius ad hunc similesq; modos, & fila referres:
Vt quæ regales fabricarier imbibis ædes.

Ante vigil multa circumferi lumina curas,
Occursum quam tenses opus, si forte superba
Arte domus, luxuq; nitens occurrat, & anceps
Vra laude prior: sed cum vis vlla venisti,
Expressos omnes numeros geras agmine denso:
Hinc limen solers imitator, & inde columnas,
Inde gradus lato surgentes ordine ducis:

Mille casus reueres solertis Zeuxidis instar
Libas, & expressas uno sub corpore concias.

At pater Archetypum cum nulli æternus haberet
Cuius ad exemplar properatum fingeres orbem,
Præter inane metum, nullo tamen anxius æstu
Alternansve animum curis trepidantibus ægrum,
Æquor, humi, flammæ, spirantiaq; exulis arua.
Non aliter quam sol calis affixus, & hærens
Vere nouo rerum genitales excisas anclaus:
Coniugis & gremium porro sacundat opimis
Partibus, & læta nouas eminus arua iuuenat
Gressibus it paribus, votis cognata potestas
Authoris tanti iustis q; temperat orbem
Imperijs, æterna cui sententia constat,
Proposuiq; tenax nulla vi quassa labascit.

At non ipsa repenti specioso Dædala culm

Materia

Materiam emiculis, quali nunc aucta nescit.
 Ut naves quæ forte parat quibus imperes undis,
 Dum longum meditarar opus, molimine magno
 Congeris & sylvas, ferrumq, picemq, liquentes,
 Et qui sustineant pendencia vela rudentes;
 Que simul ut grandi mixtum cunctisq, acervo,
 Hanc pinum antennis, hanc malo depones alto,
 Hoc proram, aut pappis exares hoc affere donas
 Quæque suis locat apta locis, prout anxia cura
 Ars oculosq, regit, mentemq, manumq, magistrat,
 Sic Deus ante suos quam mûdo appingat honores,
 Facundum, immortal, potens de pectore verbum
 Fudit, & hoc rerum cæli quas impati arcet,
 Kndiq, in unius gremium conduxis acervi.
 At qui materiam carpit inopemuta paratam,
 Materiam Deus ipse creas, comitq, creatam,
 Non aliunde manus operi, non organa poscent.
 Mundi squalebas species inhonestæ prioris,
 Et rerum turpi farragine turbidus ætas,
 Immensumq, Chaos, vastaq, voragine gurgis.
 Cuncta inæta, quæ cuncta simul elementa iacebant:
 Frigida pugnabant calidis, & acuta rotundis,
 Mollia cunctis thuris, scabra lenibus, humida siccis,
 Ardua depressis, dulci pugnabat amarum:
 At qui cunctarum secum dum semina rerum
 Bacchantur misereque suo se Marte fatigant,
 Confasq, vicibus cælium tellure iacebat:
 Astra tenebat humis, rursus terram æra flammæ,
 Aequor iners: undam contra, flammamq, soliumq,
 Spiritus ambibat circum: mare & æra & ignem
 Terra coërebat, maris, æris hospes & ignis.

GVIL. SAEVST. HEBD.

Nam poteret æternus, dextera qui fulmina torquet,
 Nondum quidq; sua certum statione locata
 Nondum sydereis radijs ardebat Olympus,
 Non florum spirabat odor, nec Nereis undam
 Findebat: vada falsa pecus, volucrumq; querela
 Remigia lenes Zephiri per inane ferebant.

In tenebris pigra steterant cuncta quiesq;
 Spiritus hanc molem nullus vitalis agebat:
 Tellus non tellus, ignis non ignis, aer
 Non aer, nullus rerum tunc ordo cluebat.
 Aut si iam flamma, iam spiritus, unda solenne
 Existerant: humor lymphe, calor ignis, æther
 Lux ab erat, nutans sine pondere terra fluctabat.

Ergo tibi vana sine fruge, et germina terra,
 Plantæ expetere fingas, et vallis alta
 Finge tibi cæli nomen sine luce sine igni
 Atque adeo hinc motus, omnemq; exclude figuram:
 Mox veram, tunc qualis erat, cæliq; soli
 Finxeris effigiem, presso qua carmine sentans
 Qualia non fuerint, possunt non quædam fieri
 : Nondum mundus erat, vixit ut ipse prius fuit.

Cunctarum colubens genitalia semina rerum,
 Quique hæc indueret fax solibus. Embryo formans
 Qualis materna, quæ primæ immiscuit aluo
 Sarcina, max oculos, si ante discrimina nasci
 Et mentium, et digitos sensum prognasta recopis.
 Quæ sit longe, suas diffusas in æthera vias
 Tandem cluſum dicta microcosmus in omnia patet.
 Cæcisq; in præteritis massæque insus fingitur unq;
 Huic formæque, quæ rudi natura ministrat.

Illa

Illa prior iacuiſſet iners, ſediſſet in ænum
 Languida, nū vox alma Dei melioris in artus
 Torpentes viuacem animam, vegetamq; dediſſet.
 Umbrarum nigrans horror, queſ barbara Mephitis
 Palpatibus ſtupuit, fuſcus quiq; incubat ær
 Cimmerius; & quam Styx halat opaca Mephitis
 Aut ſiquid craſſa caligine triſtius horret:
 Hoc chaos obnubens furuo velabat amiētū,
 Cuncta ferebantur ſine lege, modoq; ſoluta:
 Hæcq; procelloſo moles agitata tumultu
 Præcoci ſeſe merſiſſet funere naſcens,
 Nī ſeſe maius miſcens hoc corpore mentem,
 Præpinguis cera, leniſq; bituminis inſtar,
 Terrasq; tractusq; maris, cælumq; profundum
 Fœnixiſſet cunctis hæſura tenaciter annis:
 Quæ prius adueſſis concurſibus, ut iuleraſſet foris,
 Pugnabans tenerum natum ædudare fatum.

Ingenij de ſpumanti torrenti ſummiſſus vates,
 Grande opus Aonijs ſacrare perenniſer aris
 Dum parat, & nomen Lethæis inuider umbris,
 Ipſe domi ſecum, inſe foris, per conſpita paſſim,
 Per cyclus, ſeu luce vigil, ſeu nocte ſopora
 Œſuat, eternumq; ſuis memor innatat orſis:
 Non ſecus omniparens diuini flaminis aura
 Stagnans faciem ſtriſſim radebat Abyſſi.
 Tunc unam hanc verſaſſe Deum ſub pectore cui
 Crediderim (poſis vlla deum ſi tangere cura)
 Vt criſtata ſuis ales ſimul incubat ouis,
 Atque notis, ſæuiſq; fontes communis utriuſque
 Induat in tenerum dum ſe vis lutea pullum:
 Non ſecus hoc ſtagnum ſummi patris aura regebat,

GVIL. SALVST. HEBD.

Es quoque facis vires fundebat, ut inde
 Ingeniem tandem, pulchrumq, excuderet orbem,
 Exueretque novam caroso è gurgite formam.
 Unum est uno quod contegit omnia flexu,
 Nec mediam aut ullis frons extrema cingitur oris:
 Nam unum est, summo quod fornice cuncta coercet,
 Nil extra sese loca præter inania linquit.

Quod nisi & æthereos Orebi in vertice flatus
 Qui bibit, assiduus dubitantibus affores anhor,
 Bis ternis quidquid rerum est fabricasse diebus
 Patrem hominum diuinumq, Deū, fundamina quassa
 Leucippi firmo vasio pede versere possis.
 Prodiga si plures mundos natura creasset
 Desuper & tellus, & prono pondere pessum
 Fret in ima fretum, proprioque à cardine vulsa
 Rursus in antiquum ruerent chaos omnia: necnon
 Vllus ne cælis obstatet euntibus obex,
 Distarent vacuo disuncti limite mundi:
 Omnia sed stratis adeo compagibus hærent,
 Ut nihil inters se patiantur inane latere.
 Hinc relicta è testa Bacchi non liquitur humor,
 Ni saclo tenuis spiramine combibat auras:
 Hinc neque suppresso follis diuincitur ore:
 In glaciūve cois testæ liquor abditus urna:
 Nec rigat arentes hortos obstructa superne
 Clepsydra: sic seruos tendens aqua limpida cursus,
 Plumbo ducta cavo, atq, anima fugiente laborans
 It suū sum: usque adeo est inimicum rebus inanet.
 Nec modo naturam unigenam deus edidit olim,
 At certæ illi metas, & tempora panxit:
 Mensura ut solus restares, & augminis experta.

Nam

Nam neque mensura cælum se liberat omni,
 Eius enim certum modulansur tempora cursu.
 Nec mundus fluxi resolutus legibus æui est:
 Eius enim intereunt ætus & singula lento
 Frigore, sub nigram labuntur corpora tabem:
 Vnicuique sumus vitæ terminus hæres.
 Natino, rerumque vices mutantur in horas.

I nunc, & quinq; cælos ubi finge creatos
 Principio, ac tecum vanas edisserere nugas
 Græcia? perpetuos sine calce & carcere mundi
 Commentator agi cursus? te iudice Parce-
 Jus modo sinâ nacta rerum, quas candida Phœbe
 Despicis, & nunquam simili bis ore renisis?
 Non sati cursum mendax remorabitur olim
 Fabula, deflectesve diem qua mersa sub rina
 Inuoluet pariter, cælum terrâque ruina.
 Nâmque dies aderis, cum versa à sedibus imis
 Saxa ruent, & quassa metu inga cæssa fassiscens:
 Dissiliens crepissæ cæli, vallésque supine
 Ampullabuntur scæculis: gemet alueris hæussis
 Omnis aquis, sin humor adhuc superabis in ipsis,
 Sanguis eris, ponisq; citos ardesces in ignes,
 Efferâque horrendum mugitum in lissore Cete
 Cœla dabunt, mediūque diem pigra nubila con-
 dent,

Liuentemq; teget Phæbus rubigine vulnū,
 Sydera caruleo Neptunus Syrmasæ verrere
 Luna silebis iners, bigas sine lege vagantes
 Inscendet frater, stellæ per inania lapsæ
 Concupiens horrore solū, caligo, fragorq;
 Turbaq; tempestas, lethumq; & stridor inibunt.

7 GVIL. SALVST. HEBD.

Es iam iamq; minans, vni dabis omnia vindex
Iudicis illa rogo, velut olim etate Noemi
Cuncta super te fo iacuerunt obruta Ponto.

O steriles fidei, sanctiq; pudoris inanes,
Quae tibi in iuribus mandare Diatibus amorem,
Atque diem, quo clausa dies occludet & annos
Ianuaq; aeternum Saturnia limen amabit.
Horresco referens, animisq; ac artubus imis
Frigida se insinuat glacies, non calculus aprè
Non vestri quadrant numeri, cacasq; per umbras
Vestigam, aditis olim quæ clausa reductis,
Occubitis genitor de vtraque pondera libras
Gnomonis, Fastosq; tenet, quæis ille rubescis
Ascriptus cum mense dies, qui præpete lapsu
Opprimet impendunt, terrebis & opprimet orbem.

Tunc tua (diue pater) soboles, tua magna propago
Humanis quæ nunc membris suffulta videtur,
Æthereo flagrans igni descendes, & ingens
Calisuum hinc illinc pietis exercitus alis
Fbris volans, circumq; leuem citta fulgura currum
Quem pietas, quem diua Themis ceruice subibunt
Quas premunt albentis moles optrosa sepulchri,
Quos altis mare sorbfit aquis, quos flamma familla
Dissecas per inane sulis, qui corpore cornos
Visceribusq; suis ventres pauere luporum,
Exciti pelles peruenas atque ossa capeffent:
Iudicis ante thronum pendentes, diuin gravis aut hoc
Infernis dedas senectis, hos afferat aëris,
Hic te iustitie metuendum cuspide dura
Sensiet, hic facilem: felix hic surget in altum,
Ille cadens sceleratum ibit denotus ad Orcum.

O tu olim saue quem Prætor verberare lingua:
 Terruit Ausonias, & cum tua buccina signum
 A Thule gelida septemflui ad ostia Nili,
 A gelidi dabit usque iugis Atlantis ad Indos,
 Prætant expetgit cuncta manra funere mundum,
 Patrono te (dona potens) & indice fidam.
 Illa Desingis sapientia, & improba virtus,
 Hanc orbis summam glacialis finis ad usque
 Exemplum, quæ strata sua iam mense supino
 Sub cella informem sine sensu & lumine truncant.
 Enixa est, molli deinceps mortua membra salina
 Persu ingens, vincta, manus atque ora figurat.
 Jamper, iam cunctis, hinc iam lambit arx armis,
 Dum tandem cuncta, ac integre exeat usus.
 Nam cum voce summagium per inane creasset
 Siccam, vlam, calidam, mixto cum frigore massam:
 A superis imos tandem distermipiat orbis,
 Et solido solidum sensim, calidumq; calenti
 Applicuit, gelidoq; gelu, madidumq; madenti:
 Quantiis cunctis modis dactylis, senisq; diabus
 Omnia perfecit colubis quæ maximis arbor.
 Non quin hanc turbam paruisse sternere eodem
 Momento omnipotens, & mox ab origine prima,
 In sua connexos dormite volumina caecos,
 Aëraque alitibus celebrare, & piscibus undas,
 Omnigenasque feras vacuis inducere sylvis:
 Sed tanto studio, tanta vigil arte morantur
 Hanc non claudis magis properant in præstitis Ausonibus,
 Quanta sibi via rive docet, sic cuncta salubris,
 Jlicum quodam fixis donant, quæis sepe suarum
 lumen sam, hanc vana spūdens obli. iuxta opū tuū:

*Ipse laboranti est author, ne feruidus astu
Præcipiti festines opus, sed serque quaterque
Sustineas patienter iteratam inducere limam:
Exactam curam nunquam mora tarda sequuta est.*

*Fons sophiæ lucisq; patet quid dignius laus quid
Debit ex illa serpente voragine promi
Luca prius? sine qua, vel quæ pulcherrima sordens
Penelopem Teuxis nequiquam, Cyprin Apelles
Arte laboranti, longas spe captus inani
In Cyclope suo Timantes luseras horas:
Ni sol affusa vulgasset luce tabellas:
Incassum exiit templum mirabile Divæ
Ctesipho vel Phaxiam struxisset Sosthenæ arcem,
Aut immane scopas de marmore Mausoleum:
Si cæcæ deinceps æterna silentia noctis,
Hæc invidissens oculis miracula nostris,
Nec verò arificem gnarum magis ulla remordeat
Cura superbifico meditantem ingentiæ fastu
Tecta: siue patulis quam luci aperire fenestras,
Infusa quo sol radijs, dum circum orbem
Inclusis permiſget opes, permiſget & artem,
Interiorque domus, atque æria longe patescant.
Siue superficiem late stagnantis abyssi
Spiritus omnipotens, vegeto dum flumine percit,
Elicuius nivalas motu irrequiete favillas.
Vt cum forte duas Boreas & sibilus Ausser,
Illudunt fluctibus Cancris sub hydere nubes,
Nædæ totas media, et abris micæ ignibus æther:
Seu sensim deforme chaos dum sternis in artus,
Hanc lucem rubra procedere iussit ab æthra,
Seu nubem radijs apertam lucis & igni,*

Quam

Quam super os Erebi bis sex expanderas horis,
 Fascabas deinceps, cæli ut bipatensis utroque
 Cardine nox volitans geminos inuoluerat axes.
 Sine hunc, non qualem aspiciamus Titana creatas
 Qui totum auricolis incendis crinibus orbem:
 Denique seu larga flagrantem lampada flamma
 Extulerat, quæ iuxta chaos lustrabat, & atris
 Gurgitibus circumq, supra dabas ordine lucem:
 Seu nunc luciferis sol permeas astra quadrigis,
 Lux esto, tunc factus eras, cum lucis oborta est
 Vis ingens, subito ante oculos, quo munere risu
 Natura, & veterem luctui roiecis amictum.
 Oculis fax alma meis, mihi candida mundi
 Lampas aus, nigri expulsi terroris & umbræ,
 Tada Poli, utriq, parens, insigne decoris
 Omnigeni speculum, iustus latronibus horror,
 Prima Deo fata patre, tui non gloria quantæ
 Debetur meritis, huc se cum lætæ modesti
 Ora beens patris, quo non veracior alter.
 At quia flaccescis tandem, languetq, voluptas,
 Quam spatij olim modicis non temperas usus,
 Et demum is sanctæ pacis veneratur honorum,
 Qui Manoris omnis sub duris perculit armis:
 Ac cornu opposito candore Cæsarys ales
 Candidiore nites specie: mundi auctor ob hanc rē,
 Nocte dies trudi iussit, noctesq, diebus,
 Rore suo nimios nox temperat humida Soles,
 Cælum nocte madet, nox pingua semina siccis
 Præbet agris, nostros nox decipit alma labores,
 Indulgetq, malis requiem, curasq, resoluit:
 Nox mutua complexa solvunt nigrantibus alis,
 Opiat.

GVIL. SALVST. HEBD.

Optatis umbras & amica silentia fruidit,
 Somniferamq; vitam pecudamq; sub ossa quietem
 Insinuas: innox & placidissima te sine nostra
 Quid nisi fata doli statio, rixeq; malignæ
 Vita foret? nec centum animos, nec corpora centum
 Vexarent mortis facies, atque impia monstra.
 Tu Deus, tu fucum mentisq; deripis ora,
 Quæ sic homini variant in luce theatri
 Tu magnos æquas humidi, cum plebe Tyrannos,
 Ditem inopi, doctumq; rudem, sine sorte remisses
 Iudicibusq; reos, formosamq; corpora sædis.
 Qui scelus ob dirum penæ deuotus, auaras
 Sub specubus rimatur opes, qui lenta caminis
 Sulfuraq; & sacrum fuligine luridus aurum
 It recoquens: dulcem capiat sub nocte soporem.
 Qui longo ripas & litora maxime complet,
 Merce grauem subigens aduerso flumine natum,
 Noctem fossis amas, & somnos ductis in acta
 Substratis lateri cubus male pinguis auent.
 Priusquam variis qui falce recidit honorem,
 Nocturnis fruitur donis, æsumq; diuitem
 Coniugis in gremio charisq; oblitterat vltis:
 Languenti obrepunt obtinua blanda laborum.
 Soli virginæ vos & Heliconis alumni,
 Sæli dum matris nox incubat umida terris,
 Affectatis iter cælo, versuq; potens
 Sublimem hominum raptis trans nubila sensus.
 Deflux supremam dum Clepsydra clauderet ho-
 ran,
 Aduentumq; suum (vesper nocturne) morabar
 Nequicquam opperiens, vix diu vix noster anhelis

Aurora

Annona palleſcit equis afflatus Orion.
 Ecce recens aperitur opus, namque æthere toto
 Turmatim innúmeras video feruere cohortes.
 Aligeri cœtus seu vos Deus abdedit æthere,
 Primæuæ seu vos hodie sub nomine flammæ:
 Seu ſimul amicum clauis diſpinxis Olympum
 Ornatus, vitæ primum guſtaſtis amorem:
 Siue diu & æſternandum præceſſerat ornis,
 Nam quid animi prodeſt obnixæ dogma tuæ?
 Alacritatem, & contra diſſenſu tendere magno?
 His logicis ſerimba ſtrophis animoſa fatiget:
 Simplicitas nos alma iuuat, nos candidus error.
 Saltem, quod dubitare noſas, prodiſtis in æmum
 Præſtantes animi, vitæque perennibus annis,
 Pollentesq; dati arbitrij moderanter habentis.
 Ac niſi ſupremo exora poſtulat honores
 Arbitr, ingenuo nulli candore ſecundi.
 At veluti quos ara ſauens, & proſpera regione
 Ex humili ſublime vehit, perſepe tabelles
 Arma mouens patriæque faces, ferruq; minantis,
 Exultantq; animis, dum variæ cardine verſæ
 Præcipitem ingenti ſonitu traxere ruina,
 Spirituum ſic erunt acies atque antula ſorti
 Cum deſcendit æternæ pocula vitæ
 Haſiſſat, exitio iam tum deuota ſuſuro.
 Vana fremis, magnoq; deum ceratæ poſcitis
 Sen domiti ſibi iura poli, vultuq; coronam
 Affingens: at rex ſuperam cui fulmine nunquam
 Dextra vacat, deorſum flammis & inoſine adegis
 Præcipites ſumias, Erebi ſub inania ſen quis
 Inferior læta orbe locus: quippe vnde totantis

Numen abest, ibi Styx horrens, ibi palladae Arcas.
 Hec effrena cohors, immanibus effera capiti,
 Hoc exors propriumque decus sibi vendicat uni.
 Quod noris superis Acheron quam distes ob oris,
 Interiectarum tractus permensa viarum.
 Nec tanto maculosa manus correpta flagello
 Consilia in melius retulit: quin impia penas
 Quo plaga maiore suis, maioribus audes
 Auspicij efferre caput, caloque minari.
 More lacertarum, que strigae quaque vasa felle.
 In percussore surgunt, atque acribus inis
 Viuaces versant animos in morte cruenta.
 Ex illo Regnatori pallentia Avernus
 Nullus amor pacis superum, neque fudere curam
 At praesepa senira odijs, & spargere fidas
 In vulgus voco, penitusque excindere nomina
 E terris culis, sumque Dei, nisi que renulsum
 Difficiat caput membris, & Consule creto
 Hanc urbem, puppinq, suo spoliare magistras
 Etique poli Dominator tam sis nactus ab auro,
 Que nullo valeas rumpi, quassamine sedem,
 Sclatarum que iura minis, que fulmina tempestas
 Factisia, & diro fumantes sulphure bombas
 Cum nequeas violare caput, despicias in artus
 Virus, & illeso discerpis ab arbore ramos.
 Nam neque venator solers, piscator, & auceps
 Tot maculas hamos, saturatas vngvine virgas,
 Inq, feras, genus inq, natans, genus inq, volantis,
 Quam multos vaser ille dolos, meditatatur, & artus
 Captandis vel hys, studium queis texere fraudes.
 In laqueos oculis blandum pellacibus acribus

Insinuat iuuenem : cui res cui saniora cordi
 Callidus obiecto transfenniam tendit in auro :
 Ambitio quem caeca iuvat, quem vana Cupido
 Eludit Letum mansito principis ore :
 Sin pedibus quis calcas opes huic mille sciendū
 Blanditū fūctum fecit, quin dedit a caelo
 Pectora sibi veri spectre Sycophanta malignus,
 Decipit, heu bruchio Sycophanta simillimus astro
 Qui potior em anni nobis praedatur honorem,
 Floridāque hororum viridantium vellerā carpio
 Ut deinceps inficiat, succoque venenat amaro,
 Cui non illius vexata malitia fraudem
 Obijciat, simulachra Deum qui frigida saepe
 Insinuans, aurum nūper vel inutile lignum,
 Muta in veraces recludit gustura voces?
 Nunc varem simulans Cumana virginis ara,
 Es nunc Syrrham sacro ciet igne puellam:
 Teque adeo qui iura dabas postremus Hebraeis
 Euocat ab summo, scias ut monitis iras
 Regi ipse inducat, & ineluctabile fatum.
 Nunc Ammonia Iouē furias sub pectora Thyrsū
 Terribilem incensens, ut quae ventura trahantur.
 Per vera eludens oracula gentibus edat.
 Quis ne xos exire dolor, & acamina possis?
 Induit in varidis rannum qui membra colabrit
 Spectantium ante oculos, rubro qui sanguine sinis
 Nilivaeq; veterator aquis, cui regia densa
 Ranarum & culicum conspersa cubilia nimbos
 Ille vides procerumq; moras, quaeque abdita fibris
 Sua latent penitus cernis neque cernitur ulli:
 Libus & in paribus iam per tot sacula ritus

Euensura

Euentura legit, nec vanus praecisus augur :
 Quin ut & ingenijs glaucomam offundat acutis,
 In laqueosq; suos vel promida pectora trulas,
 Praedicis quae paulò sit post aëla daturus.
 Quod si generis homo, mortalia corpora quattuor
 Nata simul, simul in tabem resoluta fatiscant :
 Nec se fulmineis animorum motibus aequent
 Tergenti membrorum artus : tamen emula Diuum
 Mille manu proferre potest miracula rerum :
 Herbarum tantum mixta virtute metalis.
 Et dubitamus adhuc nostras superantia vires
 Quin paria opera ? immortali quippe fruentea
 Aëro, regressas didicerunt experiendo
 Herbarum vires, nec pondere malis aruisti
 Corporea, volitant aëles, & caëpta facessunt.
 At non perpetuo laxis patimur habenis.
 Huc illuc, quocunque capis vesana libido,
 Ut lucem eripiant terris, & corda Tyranni
 Imperio teneant : teneant ni dextra sonantis
 Compeditibus rinctos ducis, & carcere frenet.
 Eximium, quæ porta data est, veniasq; negata
 In praedæ exire nefas : sic spiritus ater
 Assensu, nulloque Dei seduxit Achabum,
 In fraude hunc demens, & ad arma lacerat hostem
 Cuius Marte cadens animam cum sanguine flaret
 Sic quoque dante Deo conuelleret robur adortus
 (Iob afflicte) cunctis seruis mactatis acerbo
 Vulnere, verisq; operis cognataq; nomina gentis
 Abstulit, & totas montibus permiscuit aedes.
 Nam Deus ut veri, fideiq; tenacia tenes
 Corda, vel antiquis erroribus ebriz tingat

Vsq̃ue nouis, has sepe sciens manumissis Et̃neis,
 Quis labor incudem persundere semper eandem,
 Orsaq̃ retractare, quibus labefactus Adamus:
 Inuita quin sepe sacros petiere Tyrannos,
 Et partem statim fecere à parte piorum.

Qui summi mansere gradus, imiq̃ fugaces
 Pura cohors, alacres pergens quoniam minus aura
 Alma vocat, solumq̃, patriis iaculantur honorum.
 Ollis non animos subit vlla cupido, lucentes
 Ora Dei, hæc illa Ambrosia est, & Nectaris haustus
 Collachrumans olim pecudis Metanara receptæ:
 Tanta amor sanctæ plebis fulcire salutem.

Nil aliud cupidorū hominū studeat ambitus amor,
 Quam regno regnum, sceptro superaddere scepter:
 Hæc maior spes sorte sua non vlla moratur.
 His requies in suos properanter obisse labores:
 Vix deus æterno prompsit de pectore verbum,
 Vix nutum ceruice dedis, vix grandius vllum,
 Aliqua quod poscat opem studiūq̃, iuuentia
 Consilium instituit, subito quin turbine lapsi
 Assistant, quocunque vocat suprema voluntas.
 Hic fugientis Agar uo inxi per deniq̃ penna
 Consequitur, mulctaq̃, fugam lacrimisq̃, viarum
 Ducit, & exitum vocis medicaminē lenit,
 Hic valida Isaacidū precis agmina ducit, Idumæ
 Hic terras Iacobe tibi præmonstrat, at aliter
 Longeuum nitide Tobiam munera lucis
 Donat, & offusas oculorum discutit umbras,
 Hic paruo læto prenuntiat ore puellam,
 Nazarethi regiis sub culmine patrio
 Vno uentre patrem, sponsam, natūq̃, daturam

In spes humane, recidiuâque fata salutis :
 Quemque nec omnipotens flexu natura coërcet,
 Inclusum gremio latuam, vlnisq; beatis,
 Hic dominum circa officio grassatur Iesum,
 Fernidus, ac fese in solis exerceat arenis.
 Atque hic quem nostro sceleri cratera luendo
 Misouerat naso genitor, defundere suadet.
 Matronis lacus mastis hic nuncius affert,
 Quem gelida Angelicum sub mole manere sonori
 Non formidabans, superis iam vescier auris.
 Hicque tuum Iohannes nec opinis præcinit ortum,
 (Sancte pater) nomen primus qui tale tulisti ?
 Hic mandata Dei fatalia risè capebens,
 Israëlitiçi pastorem laxat onulis.
 Primogenæ hic prolis Memphisica litora circum
 Immensam stragem deformibus edit acernis :
 Excerpeis, agni sacro qui sanguine limen
 Imbuerant : turmas hic cædit & impia victor
 Agmina Sennecherib, yabida qui spumeus ira
 Increpuit superos, veròque haud horruit excors
 Aequiparare deo mendacia nomina Diuum.
 Eius iam miles fractis orientis Eoi
 Viribus, exultans trepidantem obsederat urbem,
 Quæ colit una Deson consorte pariq; carentem.
 Vix impune leuis trans vallum, oppositâque septa
 Iset anid, circumdensus tenes omnia miles.
 Vt vides Ezechias, quò non prudentior alter
 Rex erat, innumeris vii populatibus agros :
 Diluvium regni, yaptosque in vincula cines,
 Nazariûque necem, castisq; oblata puellis
 Supra nefanda, suum laminarum mille notatum

Corpus huminibus, templis latera undique nuda
 Parietibus, nec odore sacrum fumare Sabaeo
 Thuronibus, nullis votiva cuncta cremantur ara.
 E vita penitus exitus aboliscere cunctis
 Insuper cinerem capitis, faciemq, merentem
 Fundavis, Lethum, fuge genus sanguinis, odoris,
 Divinam prece poscit opem: Deus annuit, & ruit
 Fulminea telum de extra molitur in hostem.
 Nam quisque accensor somnia damni proferat ad
 ignes,

Atque illos torvis oculis, hos aspicit aequis:
 Caulestem armigerum capitis mandantem, & ingens
 Crebrescit strages: valido vibrata bipennis
 Verberat, non unum caput uno decussit ictu:
 Agmina tota micant, fulminis ruit ardua castra
 Sanguine tingit humum, densa effusa ruina, & ensis
 Perterriti, & caecum morantur in orbem.
 Iam quaerit sibi quisque fugam, sed vulnera tardo
 Non sagittis pendulae genis, & furit ens in umbra
 Excedis vibrante manu cetera, minas mister.

V. que vela molas versant bipartibus alis
 Aspicimus, sed quem caecum est animabus agitur,
 Vix thalamo surgens, gemitibus diffus, sonant umbras
 Aurora, & vada Libani ingens summa tenebat.
 Cum vigil Haebrens celsae de manibus, & bis
 Respicit, & casae hostiles inde ruunt.
 Myriades letho meritis occubuisse renidet.
 Vos & custodes, vos & tela piorum
 Vos & qui celeres vehitis mandata per aurae,
 Venorum regis, tempestatumq, sonantum,
 Qui tonitrua terree celsas, & fulmine montes,

*Vos ô qui superum commercia iungitis imis
 Legati terris, vos longius abscis planis.
 Retrò sequar, ni menti longinquas cogites arces.
 Ac dubitem nimia ne si contendero grassum.
 Principio, modis decumbam languidus ausis.
 Quisquis enim peregris multis auras improbus in-
 bes.
 Lustrare, & varios populorum discere mores,
 Saepe matris at iter prima si luce reliquit
 Natalesq; lares, & noti limina lecti.*

Finis libri primi.

**SVMMA SECVNDI DIEI, SIVE
LIBRI SECVNDI.**

Moses dicit: Deus secundo die creavit expan-
 sum inter aquas, ut sit distinguens inter aquas
 & aquas. Id subiectum est de quo noster au-
 thor agit. Sed priusquam rem aggrediamur, quorū-
 dam nostri temporis Gallorum poetarum insaniam
 arguit, testaturque sibi longe altam esse mentem ab
 illis. Quod reipsa probat, in eo quod iterum verum
 Deum inuocat, ut sibi secundum diem descripturū
 faueat. Deinde sex versibus suam intentionem pro-
 ponit, se, scilicet, de cœlis, & regione elementari lo-
 quuturum. Interea doctam de elementis disputatio-
 nem ingreditur, quam arte exquisita, & excellenti
 methodo deducit. Primum igitur tractat de nume-

ro elementorum : an simplicia sint, vel composita :
 de commoditatibus & incommoditatibus quæ ex
 illorum harmonia, coniunctione, & dominatione
 proveniunt: quod per comparationem ex considera-
 tione temperamentorum humani corporis illustratur.
 Postea de illorum continuatione disserit, refutatque
 multorum errores, de ortu, corruptione, alteratione,
 & mutatione rerum, quæ considerantur circa illorum
 formam & materiam. Item de illorum situ, cuius
 causæ particulariter explicantur pulchris compara-
 tionibus illustratæ. Tandem Poeta suos recipiens
 spiritus, per cælos iam volitare cogitans, suam ani-
 mat Musam, & ad mediam aeris regionem attollit
 sese, quam in tres partes diuidit, supremam calidam,
 mediam frigidam, infimam & nobis proximam, sub-
 iectam mutationibus frigidi & calidi, quorum ratio-
 nes describit. Demum causas frigiditatis mediæ re-
 gionis aeris explicat, & de prodigiis illius effectis
 agit, docens quomodo fiant pruina, fulmina, ros,
 pluuia, grandines. Postea de exhalationibus loqui-
 tur, unde venti: quorum quatuor præcipui, referen-
 tes naturam quatuor elementorum, quatuor tempo-
 rum, quatuor humorum, & quatuor ætatum homi-
 nis. Ex illis quatuor infinitum numerum deducit:
 deinde triginta duos in chartis marinis notatos at-
 tingit, quorum proprietates paucis lineis explicat.
 Post ventos alias exhalationes persequitur, & repre-
 sentat stellas cadentes, cometas, facies, pyramides, tra-
 ciones, sagittas, lanceas, capras, hastas, cæteraque me-
 teora, quæ frequenter in ijs regionibus aeris, infima
 & media deprehenduntur: ac simul audienda pro-
 ponit tonitrua atque tremenda fulguris effecta: no-
 tat item & diuersos solis aspectus & Lunæ. Atque
 etiam licet superiora multis rationibus naturalibus
 exposita fuerint, Poeta tamen declarat ita dignos-
 cendam esse sapientiam Dei, ut potius sit Creator
 adorandus, quam diutius immorari ad naturam cre-
 aturarum inuestigandam. Interim docet quomodo
 Christiani debeant ad suum usum applicare, quod

dictum est de tonitru, de fulmine, de pluuijs, de
tride caelesti, ceterisque prodigijs in aere apparen-
tibus. Ad arrogantiam etiam hominis magis con-
vincendam, ingenuissimos quosque prouocat, cer-
to credens illos non posse rationem reddere om-
nium operum & effectuum diuinae in natura pro-
uidentiae, cuius diuersa proponit exempla. Post
haec signa caelestia tractat, quibus Deus hominibus
mina uti, & peccatorum perniciem arguit. Dispo-
sitionem resoluens de situ elementorum ignem ele-
mentarem iuxta caelum statuit, contrariam refutans
opinionem: illumque ignem a nostro distinguit.
Hae sunt de regionibus aeris. Caelos autem (de qui-
bus tandem tractat) asserit esse ex quinta essentia,
propter continuum illorum montium declarat in
quo quattuor elementa caelis inseruiunt: qualis sit il-
lorum pulchritudo: remque verbo perstringit, ne
prolixius disputet, ex qua materia sine caeli creati-
sed de illorum numero disserit, decemque conside-
rat. Deinde excellentissime perfectionem huiusce
orbis quinquies duplicati canit. Postremo respon-
det ijs, qui non putant aquas esse super caelos, opi-
nionemque suam diuersis rationibus asserit, quas
longa descriptione generalis diluuij. Notae temporis
bus confirmat. Illic secundum diem finis, statim
disputationem concludens de expansione creatione, fac-
t. Quid separationem aquarum ab aquis, ut loquitur
Moses in principio Geneseos.

GVILLI

GVILIELMI SALV-

STII BARTASSI HEB-

domados, Dies secunda, siue

liber secundus.

Voluit blandiloquo sudnerunt
carnine vates,
Tyndaridis insidos Helena rap-
scribere vultus, non enim non
Faustinaq, nam Lucretia san-

cta pudrem,
Eque pharetrato puero cui lumen ademptum,
Non diuos inter munera sacrae minores
Favrilium, at toti dominantem imponere calo-
Littus araneum stolidi, & male pinguis aranea
Nec quicquam ingratum mandatum semina sulci-
Illisq, caua mendacis imagine fama,
Futuribus volucres captantur peribit
Instat Araneoli tenues conamina longo
Arte laborantis casses, & inuile rextum.
Ollis non e quidem curis in inertibus animi
Disperisse querat (quamsuis nil charius a no)
Ni molli versu liquefactas Musa logentes
Secum precipiti traheret peritura ruina,
Oculum est pidiis phaleris (cithale venientem,
Quod longum male suada bibis, fuitq, inuicem
Et quasi cognatam, iam delcibus ebria phaleris
Quaesit ore dapem: tantum posuere araderis
Prestigie teneris animis, ut lubrica prono
Per spatia instaret miseri se perdere lassum

Non quos mētorio molūditur Apolline verſus)
 Nimirum obſcarios animans ea ſtabra calaxes;
 Pectore quos tenero pudibunda ſanilla premebas.
 Mi qualis; mi quantus ero ſententia ſedis,
 Ingenii quodcunque datum, quod & artis ab alto,
 In laudes conferre Dei, nocteſq; dieſq;
 Scribere, quæ nullo ſuffundant ora rubore
 Carmina, nec pudeas caſtris legiſſe puellæ.
 — (Alme parens ſophiæ, diffuſi ſpiritus orbis,)
 Te quoniam noſtræ numeri iuvere Thalia,
 Te calami decuere lones, labra nobiſcare dulci
 Imbue, & hunc calammum vena qui duxiſe manam
 Perſuat, ac pleno fundat ſe copia cornu.
 O ad ſis rebusq; modos ingeniſibus æqua:
 Curritulumq; rubis perſumpſe morantibus hirtum
 Hanc bonus illuſceſco diem, vultuq; ſerena
 Viſiſſiſi viſam ducere mea ſigna recipi,
 Ante diem claſſo, quam condas veſper Olympo.
 Hoc longum latum, viſ hanc immenſa profundū
 Mundus iners, rerumq; rudis, inhoneſtaq; moles:
 Hoc de formæ chaos, quod ſeditionibus actum
 Internis ſeſe ſpatiū per inane repenſe
 De nihilo natum ſtupuit, ſpes illa ſegeſq;
 Prima fuit, potius unde ſuos deinceps debuiſ orſus
 Ducere, biſq; duo genitſalia corpora rerum.
 Quatuor hæc elementa, quater geminata propago.
 Spiritus, ignis, humus, liquidarū & corpus aquarū
 Inſociata manent, nec partibus auſta coherens:
 Ac quidquid potis eſt ſenſus pulſare coactum eſt
 Plus minus ex ipſis, & eorum conciliatu.
 Sine ſuam ſimul in certū variariſ acerni

Clam naturam adhibes, & promittis singula Viras
 Sine quater geminis confusis undique in unam
 Naturis, potuit perfectum emergere corpus:
 Vt vino in patera latices miscentur aquarum,
 Aut in subtilem stomachi interiore recessu
 Mixta cibis solidis vertunt se pocula chylum.
 Sic vulgo videas ignes in torre prausto
 Sublimis oras seculumq; petessere arutam,
 In cinerem terram decumbere, at aëra ventis
 Diffuari, & nodis undam feruere sub arctis.
 Par alit in nobis placidam discordia pacem,
 Telbarem caro crassa refert, conferta per omnem
 Offibus ut scopulis; vitalis spiritum vis
 Flammaramq; animaq; vices, & nomina supplet:
 Respondet tener humor aquae, nec tantula nostro est
 Corpore pars mixtis simul horum haud viribus aucta.
 Atq; uni Imperium maiorq; potentia cedit,
 Purpureo quae sex in sanguine, turbida fidis,
 Et fundam concreta petit nos dicere Gratia
 Voce melancholicam solari, cui pleruma terra
 Vis innata subest: regimen sibi sanguinis aër
 Vendicat in medio purè fluitantis: at humor
 Qui latera obsedit crassus est & aquatile phlegma
 In summo surget flaua vis spumea bilis.
 Haud elementa tamen semper potiuntur habenis
 Corporis eductam, redeunt sua cuique vicissim
 Tempora regnandi: sublectam quodlibet Cylum
 More suo fermentas, ad arbitriumq; refingit.
 Ingeniumq; noua mutare tyranni de cogit.
 Cuius vis vicibus (blanda qua flores in urbe
 Libertatis honos) & paret & imperat equis:

Nec magni producantur apes, aut stemmata gentis.
 Mox facies habitisque noua uer: ex magistro
 Et mores habitisque bibis plebi uana potentium.
 Sen solet omnigenis simulans Chamaeleo formas.
 Sic quod Baccheis elementum praesidet unum.
 Virginoque mero, calidi uim roboris, aut uim
 Frigoris insinuat, lentore uel imbutis udo
 Coniugis que adigit variis mutare saporum,
 Effectusque suos: precor nam tempore botrus
 Musteus in labris feruet, de inodolida uinum
 Impleui spumantem mero: post mucedas fugit
 Vappa, uel in mordax male degenerat acutum.
 Dum placide princeps fasces summittit, & equa
 Fera legi cernice iugum, parentibus, ultro
 Imperat, ac letum fruisur re publica rebus.
 Perpetuo sin ille minax, & sanguine nunquam
 Sat pastus, stricto super impius imminet ense.
 Orba sua tandem cultoribus arua iacebunt
 Et misere pasceus syluestres horrida dumos:
 Haud secus imperio socios dum temperat equo
 Humores dominans elementum, & uerta potentia
 Atque humiles inter sese proportio iungis.
 Incoisanti validum stat robore corpus, & alit
 Ostentat manifesta suae vestigia formae.
 Si tunc in ritum regu, qui barbarus olim
 Mortales nasci quatuor sua uiderat aras.
 Optabat ingulum penitus coalescere in unum:
 Ut genus omne semel simul uno perderet ictu.
 Molitur pestem socii, collapsa ruina
 Sensim recta trahens impia habitata colono,
 Nec requies mox ante oculos campago fauces.

Sic

Sic enim, ad summam sensus submissum ab agere
 Hepate, crudus adhuc, interitus humor aqualis,
 Distendit corpora, penitusque meantia caris
 Obscat excrementa vni, sepiusque meantia ducit.
 Angustans, tunc resiliat, spumantia claudis,
 Longitudinibusque suis medijs e narcat in undis.
 Nec mora nec requies intercedit ulla, priusquam
 Frigida funerea mors condidit ossa sub urna.
 Sic habitus sicco exuperant, in corpora longa
 Protrahit, heu moriens, qua carperis hedice febri
 Elidit, natus, fronti q, inamena serena
 Obicit, & misera tristissima nubila cordi,
 Humor emque bibit, vel pumice sicca omnia,
 Lychna parafimilis, tunc d, qui funera sese
 Conficit, & carpit proprio de pasceat artu
 Nec mora nec requies intercedit ulla, priusquam
 Frigida funerea mors condidit ossa sub urna.
 Sic nimio febris flagrans accenditur aestu,
 Quo vena pulsu crebre vibrante resiliat.
 Lingua grauius in qua, squallor saui horrida fons
 Pictaque salsu acido volitant simulachra cerebri
 Quos natura parit, quas sorte, quas arte creantur
 Nec mora nec requies intercedit ulla, priusquam
 Frigida funerea mors condidit ossa sub urna.
 Sic nimium frigida, cano quod vultu signat
 Tempora longeni capitis, quod d, scribit
 Quod frons, solum, rugis, siquo inuic abacta
 Lumina carda prius, quae se sibi semper iniqua
 Inuisumque facit, circa quod habe medullas
 Infirmans exest, biem, tunc infundit interem
 Qua siogas calidi signa seculi superstes

VI GVIL. SIALVST. HEBD.

Nec mora, nec requies inter datur ulla, priusquam
Frigida funerea mors condidit ossa sub urna.

Nec verò hæcne forte putes, mutatio corpus
Ad nihilum perimit, formas sed mille figurat,
Mille modis variat, nec enim subiecta senescit
Materies unquam, cuius ullum capis incrementum
Exsultat, quæ prima votis per inane repente
Exitis, & nihili cæcis erupis ab umbris:
Gignuntur cuncta, & in eam resoluta feruntur:
Ex quo nūque Deus templum hoc immane locavit,
Hæc hominū, diuinūq; domū, nihil exitit unquam
E nihilo, in nihilum nec quicquam prorsus abivit,
Dungitur natura typum, natura figuram
Mutauere suam, breuius vel grandius aucta,
Quod si de nihilo posses res ulla creari,
Sponte sua summenta daret sine semine tellus:
Inacta soboles caderet de virginis aluo,
Et pelago Cerni, syluisq; immania Cete
Errarent, ariesq; vagis sublimis ab auris
Despiceret stupor factus humanum, terrasq; iacentes:
Querens in Oceanis, nigroq; cacumine Pinus
Cresceret, & veseam ferres nux ardua glandem,
Et pariter ramos Quercus nux dura grauires:
Imbellem euersa natura lege columbam
Audaces Aquile parerent, Aquilasq; Columbe.
Quod si sponte sua, sua sumeret augmina corpus,
Contentio quos tanta diu mora crescere tardas,
Exirent homines in florem ætatis adulta,
Frondereq; repens nullo sata fylia labore
Ipsa Elephas nondum deductus ab ubere matris
Dorso ferre grauem numerofo milite turrim

Posset, quique recentis gravidæ fugit illa pullus
 Matris equæ spirans elasis navibus ignem,
 Bucephalo, seseq; parem sibi (Cyllare) ferret.
 In nihilum fin res omnino fatisceres ulla,
 Sub tactum quæcunque caduna, visumq; lacestus
 Dum quid materie deperdunt omnibus horis.
 In nihilum ruerent: si corpora funditus ulla
 In nihilum posset crudelis vertere Parca,
 Quam subito evaptam vitam fera fura tulissent.
 Vana per immensum fugerent seu fundus inænas
 Aëris iuga summa seris minuitque vetustas
 Montis, et inde caue surgunt pinguedine valles:
 Et quanton Rhodanus, quanton Ticinus abundans
 Vicino detraxit agro, stractumq; monocordia
 Tantum finitimo superaddidit, et aggeris aruo.
 Accensum multo colat stellaris amore,
 Coniugia in gremium vorantes implens inbre:
 Quos clandestino vomitu, pericæa vitæ
 Arboribus, sursumq; sacis submittit alendis.
 Quisquis in innumeras glomerare pendena ceræ
 Formari facies, fingiq; rotas, et
 Materia ruminans modo, perque ille vice quo
 Et momenta potest mundi suspensio, et
 Immo se nam ceræ sequax, et ductile orbis
 Materia est, cuiusque capax, docilisq; figuræ
 Usque materiam, constansq; sibi, vice forma figillo
 Fungitur: ipse sue signum venerabile gemme
 Imprimis omnipotens, quod plurima corpora clat,
 Quæ deiecta prius, vulgoq; obscura iacebant
 His confusus nullo locis, visque caduca
 Alternis pbeant, et prius et vltimo dictis

Nil

Nil mātūq; vīcī nīf mōre qdīna alīcīa p. 3209
 Materīes solq; īterīus ē abīnīatī omīnī, 3210
 Ingenīum mīrīdī cōpīnī, sūppōīa tabellā 3211
 Plana Deo, enēmīa ē mater ē hospīa fluxīa 3212
 Vīq; nō sūī fēmīlīs, sēf sīnīulī andīque cīngēna 3213
 Nullī dīnīmīū, nullī dūgefīcī ab amīcī, īp. 3214
 Nec plegīcīnīū sūbīnīpīa lēdītur, rāf sīnīū nō 3215
 Verītur, qā rāfīrī bōdēmī. Prorīpīa omīnīū nō 3216
 Ea Pōlīpīa īnīdūēdīa īnīū, āsēmī, īrīlīānī fōrmā 3217
 E tāmīnī fōpīe cā dūcēdīa fēpīa fīgūānī, 3218
 Nōn fēcīrīaō Francīa, qmō nōn fūlērīor āfīcīrīa 3219
 Sēmī fūlērīe hābīnī, alīcīa q; Sīnīū nōrī, 3220
 Sīnīa pēīrīgrīnōs mēdūānī, ēfīngērīe xīlīrī, 3221
 Exīlīrī nōmīnīa pēīrī, qmō nōn amīfī, 3222
 Vīxī, rēx cōmīpī, hēnīcī pīrīdīnī, cōdīnī, 3223
 Aut vī nō vīrī cōrīdīrī, fēdī, qmō nō cēdī, 3224
 Lāfīrīdīrī, alīcīa, qmō nōn cōmīpī, 3225
 Vīxī, cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3226
 Alīcīa, cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3227
 Vīxī, cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3228
 Tlen vīrī, amīcī, mīrīa nōc pōfīa cōdēmī, 3229
 Arīcīpī, gēmīdī, pōfīa cōlīo cōlīo, 3230
 Hāfīlīa, cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3231
 Atq; cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3232
 Euenīa, qmō nōn cōlīo cōlīo, 3233
 Qmō nōn cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3234
 A cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3235
 Qmō nōn cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3236
 Vīxī, cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3237
 Alīcīa, cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3238
 Alīcīa, cōlīo cōlīo cōlīo cōlīo, 3239

Vis, quantum in socium summam hanc sibi vendicat,
 Accipis imperium, & vincto seris ore lupata:
 Quae sese aduersus intemice frontibus urgent,
 Acriter odernant inter se, & saeuiter armis
 Vltro confectis longum sua fata impetunt,
 Non bene conciliant praecox flamma calor,
 Frigidus huiusmodi, nec sic frigida tellus.
 In liquidos veritus fluitat nimis inproquodina
 Intersa pedibus multiplex feras pituita miscuit,
 Ex vincta facile tellus ex aere flamma
 Conflatur (vix tota verendum capitumque
 Et cuius, innotat proferere promptius hosti aduersi,
 Quam geminos rigida eadem laxa fructu pacta.
 Quorum inter sese diuis elementis aetheris,
 Orbe creant tota numero summa, & caelo prole
 Atque eadem in se suisque diuis, & luce diem prole
 Eadem passim rebus dantur, & sic cadunt,
 Musaeque loco dantur, & ordine formae,
 Quae varia specie mundi pinxere theatrum,
 Progenexens, & quinquae coni, quas impare cantu
 Ordine congeniunt, & blandum mille sopor,
 Mille dactyle modus, & sciat qui iudicare multis
 Attonitae, innotat emittit, & rapere perit
 Antiqua videntur hanc elementa comitata tabellis
 Aspiciis vi uerbo sexcenta vocabula consens
 Apra summa, & hanc per se per se volumine tota
 Impariter, paucis demps, paucisque tribuit
 Insuper, & si quid iungunt emblema, & garmen
 Non ab axe tanta torque mens arbitra mundi
 Communes dignis aperit, & omnibus aequam

Pro tueris certo signavit limite fornax.

Dalmaticam massam, cui cernere consigit olus,
Indomitus fornace caua quam Mulciber urget.

Et mixtas adiungis opes, ut trudasur auro

Aurea vis, sociisq; latex argenteus annem.

Pellis agens aerisq; suis vis segregare quærit

Aëre impulsæ vias, resolutaq; massa fatiscit,

Pallentes, rursilq; liquuntur, & albi.

Ille animo quoque vidit, ut simul ore profatus

Omnipotens mundi pater est, ut redderis aptis

Corpora queque locis, simul ignibus ignis adlusit,

Telluri tellus, ad aquas se sponte recepit

Vuda suæ, liquidoq; aer se appressit mani.

Fa x etenim quæcunque subest, decumbit ad iunon.

Sponte sua, pernix diversis viribus ignis

Emicat, & subito riuat, diffundit Abyss

Scintillans, propinquaq; sibi trans nubila sedam.

Deligit, vnde patet humilem despectus in orbem.

Non secus ac dubio ridens aurora colore,

Pingis cum nitidi fastigia sionna Cathæ,

Torquentes fumare lacus cernuntur, hiansq;

Latæ, terra poris tennas haurit vapores.

Sed nè forte sua, qui vastæ indagine fratras

Ignis edax cohibet nimium vicinus adusit.

Verueres in cinerem terras: Deus aquara Nereis.

Auratumq; plagas his hostibus insericis:

Quorum interposita staret hic improba: reus.

Quibus enim per se tantum componere bellum.

Sialia ab igne sibi iam prima a stirpe propinquo

Spiritus, unda solo & terris cognata fanchit.

Ast ambo stant, facili fardere apertis.

His adis posuere modum, quæis casta recentia
 Iffet in interitum certum noua machina mundi,
 Edictus leuasse prior, caput extulit ær,
 Incubansq; mari, subseclaque marmora pressis,
 Te duce, se non sorta vaga, qui lapsa ruinam
 Ne stateres natura recens, pater omnia certo
 Pondere, & ad istos nescitos modulata creasti,
 Si liquidus siccis Nareus loca proxima flammis
 Primum infedisset, subitas trax Ignis in iras
 Excandens, veterisq; mentor non amplius hostia
 Vicinam in pelagus vertisset proinus arma.
 Verum mundanae solidum Symplagma catenæ
 Sic subibet victos artus, ut nemo senaces
 Authorem præter, possis dissolvere nodos.
 Nam terras humore potens & frigore Thesio,
 Rigelidas, ætherasq; manu complectitur una:
 Altera, ut humidulum, mixtoq; calore tepente
 Aëra contingis, qui quæ calet, ignibus ælis
 Addidisse focunt, gelidis quæq; humidus undis.
 Non secus ac teneræ pecoris quæis cura puellæ,
 Quæ calenti ad strepitum choreas in gramine plan-
 tior sub viridi, vel opaca frondibus V'mor (dixit)
 Inferno hærent complexæ, & mutua de xetis.
 Cùmque suas tellus animantes non modo pascas,
 Culcasq; sed & ipsa ferax alas ubere nutrias,
 Sufficiasq; dapas Phocis, gregibusq; natantem,
 Cunctorum ut possis mater, nutritrixq; videri
 Quæq; solo seipsum quæ aqua æra & æquora trahat.
 Nonne suo decuit librare pondere nati?
 Lamentos ut mole miq; pelagiq; furorcm
 Tangeres, & Boreæ vesanae retunderes ora?

Atque

Atque infra reliquos torpentem ignaviter axes
 Sidere? non propior cæli versigo perennis
 Corripere, totisq; ruens auferret. habenis,
 Finisimo quo more plagam circumrotas ignis.
 Cum dulces verò terris dant sydera vitas,
 Atque illinc rerum momenta æterna trahantur.
 An terris spatium leges? Denis aptius vllora
 Hoc spatio, quælibet inopi vel denique centro?
 Næquæne orbis radij affluvia vitalibus omnem
 Sydera, visq; suis sparsim per inania fundunt
 Et quæ flammæ circum patet ambitus ingens,
 Et quæ regna tenens populi pulmone carentes.
 Omnis at in terras medium velut orbis in æthera
 Confluit affluens: radij quæ nō re valent
 Longam signantur in tulencia in puluere tractum
 A summo sensum breuius, breuiusq; propinquante
 Nec fecit ac nitidi Rhabus per lenia vitri,
 Sic per aqua tractus animæq; liquens, et ignis
 Vis cæli omnipotens nullo meas obice: at illas
 Stat mundi crepido tenax imperia selia:
 Hinc flumina, hinc nix, hinc Nereus audas adules,
 Nam neque est Phæbo inflorescum Pleyadæ miseri
 Concubitus, et, furcæq; inimpotuntur at alouens
 Et nonnulli cæli refonea vis mascula terram
 Coniugis et gremium facundo germine complens,
 Informat totum formis varianibus orbem.
 Oceania leuior torrene pondere trasse,
 Sæpta tenuitate prior contingia, utrimque
 Commodis alternans, ut frigore temperet æthera
 Huius cæcærem squaloremque illius ostendit
 Quod raptus in quin flectit iugas, sætor sua habenas

Dina, nec Asine scatebras semel ebibe sonas,
 Nec celer anticipa natalia tempora mundi.
 Equorq; rupes, iuniterq; saxa procellis
 Permixto finisq; diu se lux crastina reddat.
 Crastina cum primam radijs auroa nitabit,
 Queque suas elementa Deus discindet in oras,
 Gramine lūque solum frondentibus induit um-
 bris.
 Tempus adest, meus almus amor, mea magna vo-
 luptas
 Hinc abietem properare, iuvant iam lūqueq; portare
 Huc ad artem vitæq; sublimibus insere peritis.
 Dina latus, queis tollat hinc, queis sydera supra
 Alia vchar, tu me virgo que sola beasti.
 Huc ades, et nixidū humeris hoc excipe pondus,
 Belligio, quod fretus eques precorq; laurum
 Aggrediar, nec lūqueq; nauis apex inde corona,
 Quam neque libatis Francis de aribus ullus
 Nubilus, incertans, agitat, humidus aer
 Nimbos lūqueq; domus, tempestas lūqueq; sanant,
 Ludibria lūqueq; Noti, spirant lūqueq; aera fratrium,
 Alternis fluxu spirantia corpora vniuersi,
 Per non usque sibi est: ipsis hunc regionibus om-
 nem
 Regula docet, utinam disperijet: altior ora
 Sine quod assidue cursu labent, Olympi
 Occasum versus resera, voluatur ab oris
 Rursus ad auroam diuersa, ad lūqueq; mundi
 Sine quod et rubra vicina sit ignibus aethra,
 Eterno, ni vana fides sit, usque calore
 At propior terris aer nunc corpora adurit.

Frigore

GVIL. SALVST. HEBD.

Frigore, nunc lento lambis, resouesq; tepore,
 Nunc scavis flammis, & acuto persurgit aestus:
 Vere tepens, aestate calens, at frigore mordax,
 Ausimini vero varianti variantibus haris.
 Aestate exardens nimiam, dum terra retorquet
 Incussos radios, relisq; reuerberat astra
 Ipsa suis, missasq; refert à sole sagittas.
 Que mediam extremis intermissa possides oram
 Ora, quod ignis magnam quo circuis orbem
 Sis longè diuisa globo, vel nescia magni
 Aestus, quem sustinet nullus calefacta remittis,
 Horret & æternæ penitus viget algida brunnæ.
 Non qui de pluuijs posset concrefcere grando,
 Cum media canenti messes æstate, nisi illa
 Horreret plaga perpetuis contracta pruinijs.
 Nam simul à Geminis Phæbus digressus ad astra
 Hospes adit Cancrum, flammamq; immane Leonem
 Ac rabidas toto reuoluentem pectore flammæ,
 Continuo medius sita frigora duplicat æcr.
 Nam geminae cingunt acies, & feruidus hostis
 Virget utrumq; laqueus: palantes ergo maniplos
 Agglomerat, densaque manu vim frigoris omniem
 Exerit: arctato maior vis agmine polles.
 Qualis in egregijs pugna exercitus armis
 Christicolam, patrijs qui longè à finibus andes
 Turcarumq; rotas, & barbaræ remmere signa,
 Is latis securus igris, atque audax lustrat
 Sparsus in innumeras disiecto milite virgatis,
 Visape agrestum manus arcubus, & iude multa
 Insurgens clamore ruat, iaculisq; fugaces:
 Ast Hoshornanigenæ si forte minacia gentis

Aduent me

Advenare vident lunatis aequina pelvis,
 Aut prope stridenti crepitem dedis area bombæ
 Machina, sulphureo Rhodios quæ fulmine maris
 Continuis, verisq; iussu vel Belgrada mores,
 Exemplo firmantq; globos, densiq; resistunt
 Angusto in campo, valli circum aggere tusi:
 Egrescunt animi, calido sub pectore sanguis
 Feruet, & oppositas audacia gliscit in hostes.
 Antiperistasis hæc (nam quæ de fontibus haustum
 Arguis nomen donari iure Quirinum
 Invidia est? cum neo Latio vox altera toto
 Emphase morales aures maiore lacepsit)
 Hæc adeo in causa est, cui vi dum frigoris affra
 Senis hyems, æstus grauior aërida voluans
 Ligna reposta foco, flamma quam tempora messis
 Hæc eadem ut Scythia gentes torpensis, & algæ
 In creta gelido, sectæq; Aquilonibus aëris
 Eternis esuriant, stomachiq; in gurgite condant
 Plus dapis, ac mundi steriles orientis alumni,
 Aut quos in Libicis sol torridus uris arenis:
 Hæc facit, ut nobis quos purior æthra serenat,
 Limpidiorq; canis pulmonibus affluit aër,
 Maior vis calidi vegeto sub pectore viuat,
 Hyberno Capri stupefactis sydere terris,
 Quam Chusio quum se Tisam reflexis ab orbe.
 Omnipotens illo pater ordine singula parat,
 Ut gelidi rores, venti, celeresq; procellæ,
 Aëriaq; niues, imbres, æneaque pruina,
 Crinitæq; facies, rubeoq; minantia vultu
 Sydera tergemini calis nascantur in oris:
 Quoq; alme nonnulla sinum telluris opiment

Quoq;

Quoq; viri nonnulla dolos, & conscia fraudum
 Corda prestant, specti o que sacra pendent per ara
 Incensum humile, superum fo undine gerit.
 Ac vespere exiguum, quem raris cucurbita claudis
 Cereus humorem, nimius qui liquora circum
 Liquitur, inscripto scalpulis & acamine ferri
 Euocat ab dorso; citius hic, citius impete cisor,
 Qui Thetis alternis radijs var amque resexit,
 Infusus geminos sine fine, moras, & vapores
 A quore ab herbifero, campisq; natantibus haurit
 Hic fumus in merem variis, locus aridus, ardens
 Hic tepidus, pinguis, gravis, se solis ad alio,
 Vi vaporum vicibus per inane vagantes
 Illudant totum specie sibi dispere mundum.
 Si sparsus variis adeo vapor humidus alis
 Fertur, ut hinc nequeat coalescere corpus aquae,
 Frigore sed capax, gelidumque Aquilone subactus,
 Radis humum, picea tegitur caligine cubus
 Et campis incerta sedet, torpescitque pruina
 Sin vapor hic, pigro pede lentius exit in aethra
 Nec tamen ad gelidam se sustulit aeris oram
 At volucres supra nebulas, & nubila tantum
 Exitit, in tenerum rorem densescit Aprili
 In glaciem sepe Iane, mo gelidissime mense
 Hac si forte animans suspiria torridus aestus
 Ad mediam vadit usque domum, laeta gradine fuit
 Quae sibi legi hyemis, rarus, vi frigoris humor
 Cogitur in nubem, dubia quae pendere nutans
 Ventosis agitur longum per inane stabellis
 In matris gremium stillis dum sabida madem
 Liquitur, & fontes revoluta peregit aquas
 Sen nubes inter sese vis aspera venti

Collisas fluitu magno dissumpsit, & undam
 Exprimis: prona velut fragilis, fragilisq; cecidit,
 Cum ludens utrumque pari puer arietis totus,
 Disbulsans ambòque solam intrare iussit,
 Seu lenior quidam, calbòque remissior actus,
 Excessis lacrymas crebris afflatus, & fluctans
 Ut postquam pluvia posuere, & conicio ipsa
 Instrepens folijs gratum ciet aura suspirans,
 Undantis Zephyro crispante cacumina sylvarum,
 Tuum nemus omne novos & versare, deprimi, indubem
 Seu pressa & supero, & nebulosa mole coacta,
 Eluctantur aquae, patulus quæmore lacrimas
 Pandor, ut aeggestis oneris quo densius, & dunt,
 Vberior tanto summatum copia multat,
 In labra se deorsum catractis fundis aperis,
 Plurima tuum nostris caelestia flumina pressis
 Sorbentur fluijs, & celum nigrantibus umbris
 Obstipet, ac lenax solus in cuba liquecat,
 Sæpeq; rariatione nymbo inter obruta tellus,
 Sine quater geminam, & cæto qui fluctuat hinc,
 Vnde rursus arentis calidæ gelidæ, madoris,
 Quorundam per terras variata coactio rebus,
 Das formam: seu plana soli sylvas fragas, Eurus
 Perueniens, & hinc rari carbo pueri radens,
 Consilium, pingue, tenax cumulat in aëre rursus,
 Ex quibus cunctis fiant hæc turida montes,
 Stagnantia velut pro marginibus, & pueri,
 Quæ pluvios imbres utinam ab montibus,
 Inuadunt è crasso cupulis fixa, & vana,
 Et solis vitæx humeris, cornu, & vana,
 Pludis cano se & canis, nec bene vine

GVIL. SALVST. HEBD.

Compositū huc, sed corpus iners, nec dū bene corpus
 Semilutosa caro, nec dum caro : dissona secum
 Hac spirans, hac parte jacens inhonesta propago.
 Atro tota gelu nubes persape rigescit:
 Nix cadit, albescunt caelesti velle campi:
 Graminis herba peris, sylvis viduantur honore,
 Vnus in orbe color, cano iacet obruta tellus,
 Qua cernuus summis vix cornibus extat, aceruo.
 Sape eluctatas, caeco conamine gustas
 E nubis gremio, mediū rigor aeris atrox
 Occupat, inq, globos dmas, qui, turbine vasto
 Precipitant, segetemq, riuina, miseriq, coloni
 Spes sine falce metuit, teneras viridaria gemm
 Præreptosq, dolens facinus, sua dulcia lustra
 Deserit exul, auis, nudis inhonesta senectus
 Induitur syluis, totos armenta per agros
 Ssermuntur: crepitant lapidosa grandina secta,
 Cum saturus ē lionbis terræ vaga lumina celi
 Aridulas sublimē vocant trans nubila fumos,
 Vinaci de man pellectos igne laborant
 Usque ad æruleos attollere comminus orbes:
 At vapor argentem simul atro vertice sedem
 Attingit, ac medios sensit delatus in hostes,
 Auxilium qui regna tenent victricibus armis:
 Prompti ad arma ruit, patriam gremiumq, requirunt
 Maternum, propriaq, genis sub mole dehiscit,
 Ecce tibi ex templo rapido nouis obuium ardor
 Discussisq, metum, & nudantem terga repressit:
 Aduensq, atrox parit, & tunc cuncta tremant
 Erigit, inq, manus fugientia tela reponit,
 Ergo nono fidem innadis milite Martem,

Turbineoq; furens calorem quatit omne tumultu,
 Materies ut nulla potens, aut debile corpus.
 Nec mora sorte pareat animisq; et frontibus æqua
 Attrituæ suas dubio certamine vires.
 Impedimusq; suis tandem se nexibus ambo.
 Hic nã cessa petas, cadas hic nã pronus ad iras.
 Impatiens pausa varios vapor impiger orbes
 Involvens, per ætherumq; polum, nigra Memnonis
 Atlas

Hospes adit, rursusque sinus innadis Iberas.
 Non his spiritibus, quamvis vapor æthere in illis,
 Insulas, terrasque animæ di. dispare persflens
 (Quod sparsos habent diversa partibus orbis
 Natis.) namque per, parve potentia cassæ.
 Quodrisido vates nam sectum limine mundum
 Signavere vixit, æto transe veni.
 Horum equidem dum res legens vestigia lustro,
 Numquid eorundem videar, eosdemque notare
 Rites, elementa, vicar, anniq; labores.
 Ingenio parvula refera, et moribus æquæ
 Fæstis, et æstatis, choleæque ignisque caloræ.
 Qui Libia adveniens æreas radios ærenas
 Væ, animæ. Et calido cum sanguine robur adultæ
 Quique huc occiduis lentis aliebitur alia
 Phlegma, et hæc pigræ, hyemem, et tandemq; fens
 Et græve corpus aquæ: gelida qui venit ab Arcto
 Membra caducæ, et iam tabescentia perit.
 Autumnum, nigræque cholan, et æranque supinæ.
 Neq; canis, Borææ, Eurus, Zephyrus Notus
 Rallens, at licuit plures advenire venas.

Qui

† GVIL. SALVSTI HEBD.

Quilices & superent munerum muneribusq; locorum
 E quibus aurum flatur halanq; adeque
 Quis certus munerum dicitur, dicitur, non fieri
 Quis autem quicquid circumspiciat flaturum
 Horrida flape cadunt, dicitur & signa sequuntur
 Nunc de lae magno ceruente muneribus
 Ductibus nebulas, fides, non flaturum
 Quas electra suis comitata sororibus uda
 Meritis aqua, emulgent & repudant, si igitur dicitur
 Impudant, Perque quatuor misceretur aere, flaturum
 Nunc facta in spem, si flaturum, si flaturum
 Incausum, si flaturum, si flaturum
 Maturum, si flaturum, si flaturum
 Velimulce, si flaturum, si flaturum
 Tishoni ad flaturum, si flaturum
 Vespulid, si flaturum, si flaturum
 Terrigenum, si flaturum, si flaturum
 Egregij artificum, si flaturum, si flaturum
 Perspergunt, si flaturum, si flaturum
 Cuius vapor, si flaturum, si flaturum
 Postquam peruenit, si flaturum, si flaturum
 Vasta patet super, si flaturum, si flaturum
 Torquet iter fugiens, si flaturum, si flaturum
 Dedit, si flaturum, si flaturum
 Aut iaculi in morem, aut fumantis sulphuris
 Flaturum, si flaturum, si flaturum
 Enam, si flaturum, si flaturum
 Flaturum, si flaturum, si flaturum
 Eum, si flaturum, si flaturum
 Sed sonas hic, si flaturum, si flaturum
 w2

Pabu

Pabula seu primum telluris ab ubere suxit
 Longius, & iugi circum citus halitus actu
 Vicino versente polo fax proinus arsit.
 Sic oculos, quæ sepe leni supposita familie
 Prælia fugit sub torra latens, potiusq; videri
 Mortua, deinde manu famuli quassata per umbras,
 Vibrando emicuit, tenebrasq; fugavit incertæ.
 Seu quoque supremis concepit ab ignibus ignes,
 Ut solet extinctis vitam fax reddere lychnis.
 Nam seu per cælum raro se sparsit amictu,
 Seu densis squallens tenu, seu Syrmata caudæ
 Longa trahit, Rhombi ve dedit Quadrivæ figuram,
 Cornibus aut patulis, aut lata prominet alio:
 Tot quoque tam varias simulavit in aere formas,
 Quæ gentes humili pavidæ struere pauore.
 Hic iaculum vibrans, hic ignea Pyramis ardet,
 Hic tractu in spiram longo se colligit anguis,
 Hic directæ irabes, hic aureo lumine lychnus,
 Hic salis igniuomis phalerata manibus armos
 Caprea, sinestrum rubris hic crimibus astrum
 Externæ populus: pecori iam grando præstat,
 Seditio ingenti vulgus per mobile motu
 Insinuat: lege nauta suus armenta coarctæ
 Vpilio, heu frustra gregibus doliturus abactis.
 Quid strepiti? quidvê iste Deum per scempla tu-
 mulus
 Imonat? an magni crepuere repagula mundi?
 An regnum perçasa venit Proserpina Avernium,
 Atque huc a stygijs sua Tartara cogitat umbris,
 Ter geminasq; Erebi furiis à carcere soluit?
 Nec me animi fallit veterum sænctia Græcum,
 C. Suffitum

2° GVIL. SALVST. HEBD.

Suffundit calidum, madidus cum tollitur una
 Fontibus, & salis qui spiritus halat ab undis,
 Ut median tali volucer penerit ad oram,
 Ac nubes gelidusq; hyemis circumsterit hor. or,
 Depressum fremere, atque animis audacibus omnia
 Agglomerare manum, nihilque resistere magno.
 Non secus atque Leo Sylvis extorris auribus,
 Ut circumstantis stidentia fida turbae,
 Invisusq; malis agra bibit ore susurros,
 Itq; reditq; viam, clavisq; insultat athenis,
 Nec libertatem tantam desiderat amens,
 Quam rabidas fauces, namque explere timore.
 Sic vapor hic calidum spirans, ut carceris vasis
 Obicibus rupis caelo se rellat aperto,
 Persurit, & franco mugillu territat ardas:
 Fit emittit, & magno caelum boati onne fragore,
 Dum tandem vallum suffodit, & aggere rupto
 Precipitat flammis, & densi sulphure candens.
 Nam sua fraternis dum tendit iungere castra
 Auxilijs, belloque graves recreare cohortes,
 Adherereque globos, Rammeneque capeßere regna,
 Insendit: sitis siueque ferox hostis, ac acer
 Obsessos altum tenet hostis, & aggere claudis
 Affudit: & cuius vapor hac nunc ingruit ergens,
 Nunc gelidus alia nebulas a parte lacessis.
 Usque tamen densos, solidum munimen, in hostes
 Impingit, donec totiens continine cassus,
 In decorem carpit, quae iam via sola salutis.
 Quae data porta fugam, & se turbine praecepit ardui
 Astuat Oceanoque vasti vagus egnoris hospes
 Nequicquam indulget lacubris, & ringitur amens:

Intre-

Invenimus tellus, saxi vix fornice pastor
 Securus regitur, bifido sulcatur hiain
 Astra procul Stygio Plutoni Acheronte sub imo
 Genus labant, totasq; rigens tremor incutit artus:
 Fulgoribus vibrant astra iam fulminis arde
 Impetres irrupit nubem, qua cingitur, & iam
 Nictantes cunctis fulgere è partibus ignes
 Stringentes tremulo mortalia lumina sensu:
 Quo pacto ante diem Phabi dilectus alumnus,
 E silicis venis in lina subusta coruscant
 Decussit, adducti scintillam verberare ferri.
 Quippe etiam calido constat suffamine fulmen,
 Quod nisi iam flammis ardet, iam proxima flammæ
 Semina fert utero, cuius vis impete præcepit
 Artubus illevis hominum depascitur ossa:
 Inclusum loculis intactis ebibit aurum,
 Aurum abit, at plagæ vestigia nulla supersunt:
 Quin nitidum fugiens afflatu dissipat enses
 Vagina incolumis, vinumq; è vasibus haurit
 Integris, plantisq; solum subducit annuis:
 Quin teneram faciem matris pregnantis in alio
 Strangulat, ex animis matris quæ pondus amatum
 Ante diem afflexis præcoci fudere mergi.

Vidi equidem, vidi his oculis puerilibus olim
 Nec res fallit, annis calli cui lubricus ignis
 Abstulit attonsam strictum sine vulnere pubem.
 Mânenè per vacuum silentio pendentiæ calens
 Omnigenis simulachra modis? è solis arcibus
 Et lymæ radijs, quos pendula linea rectos
 Deculis in curvam parili glomeramine nubem,
 Ardentem interdum video consurgere circulum:

Illi ubi non possunt perisumpere ad intima nubis
 Flammantem extremo pinxerunt orbe coronam,
 Lampadis in morem, thalami quæ limina propter
 Plena luce nequit clausas, perisumpere valuas.
 Sed late postes inter pellucet hiantes.
 Nam cum iam pronus vergit sub Thesidos antra
 Sol, & in adversam iccit sua spicula nubem,
 Vix desidentis retinens pondus Aquar:
 Tum propria vultus pingens in nube propinqua,
 Ore venientem vario discriminat arcum.
 Extima enim nubes, quæ primum lumine solis
 Candis, ultima vicine in concava nubis
 Transfundit radios, interspergitq; colores
 Ipsa suas, ut si vitreum cratera liquoris
 Plenum flumini statuas in margine aperire,
 Quæ lux insinuat sese sub recta fenestra:
 Illicet aspicias ridere per arcia solem
 Vibrantem, & tremulam laquearia lambere lucem.
 Si fugis, inq; laus nubes obliqua recumbis,
 Nec Luna faciem, Nij nec tela patens
 Adverso stans aretulis, nec vertice ab alto
 Directos hausit radios: tum utraque forma
 Perleues nebulae tractus geminata resulat:
 Suspiciunt trepidæ gentes, geminoq; ingales
 Luciferos mirantur agi relore, nec unam
 Amplius umbrarum dominantem vadere Lunam.
 Sed quæ cur stolidi sensu ducet, & auspice sensu
 Scrutatur monumenta pater? quæ cæca Cupido
 Facta Dei tentare, Deo sine munere quæquid?
 Et scio, quæ Sophia longo se vivetis usque
 Posse suis quæcunque leues sub fornice cæli

Exercena motus, vel bellis reddere causas:
 At non emulso scrupulo mens agra quiesces.
 Atque adcauti possit, bruijs tot rebus honores
 Affnxisse nefas, quin plenius ore ferende
 Artifices sine fine manus, quae languida revivunt,
 Quae truncos animant, quae rudera surda vel ipso
 Attactu inspirant ad dulcia munera vitae.

Cum sese immani tonitru cum murmure rumpit,
 Illicet illa meas penitus vox personat aures,
 Quae solus olim reges detrahit & infert:
 Cum tunc submersi crepitanti prorsus ictu,
 Quae sis divinae coniecta potentia dextrae:
 Nubila ubi tenebris fecat astra Diespiter igni,
 Toto absistentes radios contemptor ab ore
 Numinis: utique satis iustus dimittitur imber,
 Flamma opam meditor pleno surgentia cornu
 Esupero manare sinu: cum longa iacentes
 Elumies deseris agros, caelum hasce lavare
 Per lachrymas oculis infleta piacula nostris:
 Et quoties variam lunas Thaumantias arcum,
 Hac arâ mentem toties, hoc pignore firmo,
 Non alias summos visurum Nereâ montes,
 Et sylvas, quas magnus Atlas, quas Caucasus in-
 licanis hameris intra vaga sidera cœdunt. (ges

Ast, ubi prodigijs animata minacibus ulix
 Ira Deum nostris cernicibus imminet, & cum
 Turbauere vices rerum, naturaq; discors
 Profilit, & ruptis praepostera vadit habenis:
 Horreo, & ex animis torpescunt ossa medullis.

Eia mihi è genijs mentem simul omnibus unam
 Conferre, quos nuncis alijs ubere Pallas in vlnis?

GVIL SALVST. HERD.

Atque aliquam referas, veri sub imagine causam
 Vnde caro, & mella canentia vellera Cirrho,
 Vnde olim cæle iam præcæga copia lactis
 Decidit, aut quæ nam fuerint per nubila mæses,
 Cum bis triticos cælo increbrescere nimbos
 Vides, & insolitos Carinthia legit acervos?
 Interdum Deus, ille Deus qui sidera torquet,
 Iudat, & in everso natura stre tenidet:
 Natura ut fasces, contraria fata demgens,
 Adveniente licem moneas, stragemq; propinquam,
 Rotantes stille flammæ, ac igneus imber
 Quem lachrymans Lucanæ polus densificat in arua,
 Remissidum cum signa sequens ænoræ pubes,
 Invenit latos, quos pinguibus alluit undis
 Euphratas limosus agros, portens æruæ
 Haud dubitanda dedit, nec longo deinde moranti
 Tèpore Parilia manus nomē prope rasisse Herus, scilicet
 Aridus armorum crepitans, clangorq; imbarum,
 Et quæ terribili rupere fragore per auras
 Mæmora, dum Belgæ, dum mixto Theatone Cim-
 Romanis caderent telis, insana refellunt (br
 Gargetij commenta senis, semerè incisa cæcis
 Momentis, ac sponte sua mortalia volui.
 Quisquis ter geminis fumantem à vertice telis
 Æthereæ pictum plaga conspexit Olympum,
 Dirasacra Triadi commissa saries ausum,
 Pertenditne animis? ulsione audacia cessis
 Allatrare Deum, nigroq; laceffere morsu
 Haud impune sibi quenquam olim illudere passum?
 Hebræi, iam non Hebrææ stirpis alumni?
 Iam Scythicus sanguis, iam proles barbara Thyas

Quos animos dabat impendens in culmina templi,
 Et vadit, & luce minax rumpi, ac cruentus
 Nam respicit, utros vestrorum a sanguine parnas
 Nationum superos sperastis, & eruita ab imo
 Mania vasta solo, laeis sternenda ruinis?
 Ac deinceps pestis contagia, peritis & astra
 Reliquis, lenta periturae tace & famis,
 Siqua superstarent saeuos ista sub enses
 Corpora, & in matrum redemptos viscera matris?
 Vestrisq; attritum vetrendis & c. bus olum
 Risurum posita viridi rubigine ferrum?
 Ac id ob extinctum crudeli funere regem,
 Muneraq; oblata spreta, ac violata saluis.

Qui fons purpureo funestus sanguine fuxit,
 Et scopuli, infames quorum de vertice calum
 Fulmineos ignes per rura, Ligustica iecit,
 Quaeque cruce per natis notis rubuere cruentis
 Inducenda virum, miserorum castra micnebana
 Accibus in Ligurum posueros barbara Turcas.

Quin sapis, & posita quae te dementia vexat,
 Ad sanum exaudis te signa vocantia rementem
 Francia? crinitos igne a secura tueri,
 Et flammis seras quae natus effragat, mitraas?
 Ac ruinas per inane, comas letale min. mor
 Belli, famem, pestem, arsisq; iria fulminis arma.
 Quis postquam in meritos superi patre, ira fauores
 Exarsit, catus hominum iaculand. & rabes.
 Nam quid imaginibus de senit inermibus aether,
 Si neque vulnificis inscripti gloria flagellis,
 Vel tenuem demittim fibris euellimus iuris?
 Nos induta iuuant, proprios depascuntur arum.

Et nostro miseri indu gemus sanguinis haustu
 Iam stupidi sensus longum traxere vesernum,
 Iam salubre fugimus carie perur, & angere medellam
 Quoq; magis stimulis acuit, quo verbera dorso
 Densius ingeminat, praefracti stamus a selli:
 Indomiti quales ritidissima lamina ferri
 Durius ad ruditis solidos obtunditur iellus.
 Cur iacto incautum voces, & inania verba?
 Cur stardas tento sanis sermonibus aures?
 Ne satius fueris ciusus iterare relittas,
 Aeternique patris letissima dicere facta.

Vnus ut ante omnes graditur Rex altus in aula,
 Hinc atque hinc proceres cognato à sanguine gressu
 Obsedere latus, longo quos ordine cuntes.
 Nobilium via lecta virum, deince passibus aequis
 Consequitur gradens ingenti mole Senatus:
 Altius attollunt ut quemque locisue gradibusue
 Haud aliter caeli vicinam sede locatus
 Caelo elementum ingens, & consu & lince secundum:
 Caetera sub pedibus subnexuit ordine longo,
 Quatenus aut olim caelos, aut sidera caeli
 Cognatasq; faces referunt ab origine prima.
 Et sunt mortales, oculis qui credere malint,
 Quam ductu rationis agi, qui minus audent
 Immensas curro mutare ante vires?
 Et quid non maius, quo non diuinitus ullum
 Orbe vigeret so, trahant de corpore membrum,
 Visificum, astiservum, lucis, flammæq; parentem,
 Alnum ignem, morisq; patrem, vitæque dardem,
 Et spurcas flammis natum consumere sordes,
 Et terrere cibos, & minus obire coquina,

Materiamq; fabricis resoluta liquare metalla,
 Occulta artificem Chymiae, belliq; potentem
 Sensus aperire globos, seu vertere surtes,
 Arte bonum medica labefactas vixere paries,
 Cuncta q; complexum laeae cingentibus vltis.
 Si forte interior staret globus igneus, autum;
 Contiguamq; polo capisset proximus oram,
 Cur age non posses seua sub nocte videri,
 Cum longo rutila Pyrolampidos aurea terga
 Prospectu, medijs per praea nosemus in herbis
 Aut qui tam densos possent vibrare per ignes,
 Tos radijs aperire globos, vaga lumina mundi
 Quando succensae rursus rara volumina tecta
 Aedibus in nostris, nil pupula cernat acutae
 O fidei steriles! anime ni saepe Fauoni,
 Saepe Noti vestros pulsaissent flamine sensus,
 Perseudisseis spatium, quod sydera ab vda
 Dissociatis humo, vacuum sine corpore pandi:
 Nec pudor obstasset sublimes funditus ignis,
 Aeriosq; sinus vna deleta ruina.
 Quantum Hyperionio cedunt funalia Phoebo
 Nostra, quibus curas lucis producimus horas,
 Cum nimium celeres deuoluunt in aequora soles
 Eroceros: tantum, terris qui crassior ignis
 Pascitur, aethereis superatur ab ignibus, & vi
 Puriorum radiorum, & simplicitatis honore.
 Nam quid nimirum sunt hi, quibus utimur ignis,
 Quam crassum, & picea densum caligine lumen,
 Turbatum fumis, & multa nube remissum
 Celsior ille autem, seu quod farragine facis
 Terrigena est exposit, seu quod praecum imis reliquit,

Sen quod ab æliidū placidus fiat verbera frangi.
Finissimi propius naturam imitatur Olympi.

Iā qua nūc (pater alius) refer, bene fingere mase
Ipse queam secum comitæ, et sonantia cæli?
Per salebras incertus agor, vaga qualis ad alteras
Bracteq; metatur pendentibus infixa pinus:
Quam parij instabiles versuntur in aere venti,
Tam multos vaga munit heros, positusq; rotando.

Nunc hospes picta peragro spatia ampla Lycai,
Nunc medolla suis Academia protegit umbris:
Nunc in Aristotelis fortim præcepta relabens
Stelliferis elementa plagis præcul, et præcul cœlestium
Congeriemens in bo, et quinta variis ætheris arbes
Natura finnisse Deum: cum per cœla tendant
Moenibus elementa suis: duo bi uta deorsum.

In sublime duo: cursu sed perpere calum
Nec sursum defleat iter, nec fidat ad imum.
Nec viotus impulsa tenent elementa perennes.
Ipsa sed æternum sibi pacta in sede resistent:
Verum cœrulei rapidissima machina mundi.
Æternū quā libras agens sine pondere pondus.
Æquatis fœtatur spatijs atque impete cœro:

Nec requies, aut meta via sensusque laborum
Corpora que maris, ac flammæ, telluris, et auri
Consilio, vixque pari constata coherens.
Cæcis affluunt bullæ agitata veruntur.
Quo cuiusque leuissimū, ferunt cuncta tenentque annis
Corpora, et absente in flammis, et maris fatigant.
Nec cœcis ullum propriū patet mobilis horum
Subiecto refidere finem in corpore formam
Ias cœli non longo sibi per secula robur.

concedant, aut iusq. nomos, nec pensa morantur
 Parcatum, aut lentu carpuntur moribus eius
 His ora sequimur, sen. q. similimus oritur.
 Hinc cū do gessus magni sub signa Piatonis
 Me refero. & iussum celsa elementa repono:
 Quis tremulo in specie vibrent vaga sidera sensu.
 Quod celi nunquam compago volubilis hiscat.
 Particulus debetur aquae: quod pandat apertum
 Transpellem in causa est mixtus pellucidus aer:
 At robustum feruens leuitatem subicit densi.
 Es celsus aetherus accendit lumine cunctis.
 Inter at extremas lambens aqua perfluit oras
 Sphaerarum. & gelido nimios humore calores
 Temperat, aridum qui corporum & impete nati
 Vni cunctis rogo fuerant elementa datur.

At non corporibus quibus haec componatur inges
 Machina, quae latum gremio complectitur orbem
 Vis eadem, non equis bonis, non aqua potestis
 Ac stupidis, quaeque ipsa manu, oculisq. lacestunt
 Regum principis, sed tota nitentur, ab omni
 Face graui, belloq. vacanti, & pace sumuntur.
 Et placido harmonias haerens in saecula vinclo.
 Non fluidi laeices ibi, non egi: ab illis aura:
 Non ibi terra grauis, flammis nec adhibuit ignis,
 Denique ab aetherelsis orbibus exalta omnis.
 Nunc vade quo sese praecipit atque ducit, vti
 Extuleris mens caeca virum, qui sepe supernam
 Piusueris manibus massam velat, edere vulgo
 Non dubitant, quo compages tota sit ere?
 Estne illa meo potius sub praetore iura
 Estne, quam dum vici ferit ausus, mea

GVIL. SALVST. HEBD.

Mecum alios paribus ceterum innoluamq; tenebris
 Dū Paulam, aut alium superiorū ex agmine Divū
 Vis nova reddideris terris, aut pondere crasso
 Membrorum liber, luteosq; exilis amictus,
 Aschete, ut olim penetraverō victor ad arces,
 Atque oculis decora illa legam, si forte iuvabunt
 Vllq; Dei Ambrosios vultus atque ora iuventem.

Et quot de numero calorū iurgia, longis
 Sunt iactata Scholis hominū, vix pulpita tantū
 Durarunt strepitus, hic mordicus astruis unum
 Esse globum, qui pandat iter labentibus astris:
 Squamigerum quo more pecus colludit in undis,
 Hac illac uncto labens per cæcula dorso.

At ceteris aliis ductis de lumine signis,
 Quod septem geminos duersis motibus ignes
 Palantes, reliquasq; faces, quæ nocte serena
 Collucens, equis statim procedere signis
 Suspicias, cælum sedes paritur in octo.

Qui superos ignes mundo vertente notant
 Tergeminis inspicere modis, quod reddita prius
 Sit rebus vis, cuique sua se lege monendi
 Hūc auxilium numerū, & geminos superaddas orbes
 Hoc tamen Empyreum decerpis ab agmine cælum,
 Ambrosio manens iuges ubi necitare rursus,
 Mens opes satyæ, cumulisq; æterna voluptas
 Affluit, & nitidus nunquam non videt in hortis
 Veris ætæ huius honos, vitæ vitalior æra
 Spiras, & omnipotens populus dat iura Triformis,
 Quem longa circum Seraphini indagine septem
 Felicesq; tenens anime, lætæq; coronans
 Meritam numerosa cohors, quos lumine cæcos

Afferunt

Affertis dio fusus de corpore sanguis,
 Corpore quo terra saltu transierat velle.
 Non tantum est animas detexere versibus orsum
 Sublimisq; pedem breviorum inferre colunna
 O decora, & deno pater alme volubilis vire,
 Annorum, vitæque sator, lucisq; coruscator
 Tu formæ typus ipse tuæ: in semper eadem
 Sede manes, tantòq; tamen te turbine versas,
 Ut cunctas æquare citos mens vicia possis,
 Mens diuina cunctisq; iam de cunctis propago;
 In metis immenso tuis, necis, augmentis expers
 Frequies, exorsisq; finis, atque integer ætas,
 Usque tibi confectis, annisq; simulata primis
 Pure, nitens, pernix magnæ lex aërea mundi;
 Læte sonis mensusq; tuæ numerisq; choræ
 Fornite cuncta regens: superbum domus alia potentis.
 O quid m, se nostro libeat iam dicere versu;
 Et volucres memorare rotas, & gestu, & notatum,
 Quis solitum replicas & ymnis serior horum
 Iam renouet, nuntiamq; veter diffundere lucem.
 Forsan & exorire aliquis, qui compita circum
 Nos omnem increpites olim dare carbasia ad agræ,
 Staminaq; oscito longas producere relas.
 At tu quisquis eris, memori sub menta repones,
 Non frustra hiesantum cunctis increbescere veris.
 Per scintillas inter suspensa volumina, & imas
 Que memorantur aquas, cælas intelligo, & auræ
 Flammæ, & animamq; tenem, quæ Nereis undas
 Obiecta medio seclusionis molis ab undis,
 Cælestes placido lambentibus æquore campos.
 Non adeo in veterum versor rudis adrena libris,

Quorum fama clavis totum vulgata per orbem,
 Vt me, quæ precor, et quisquis in ordine gramma
 Bella mouet, quondam reperere, sophismata fallam
 Aut qua vibratis iactant ludibria linguis,
 Quæ sita agitur penitus, fluctus abolere super nos.
 At veluti virga blanda, quæ fronte mihi sceus
 Non gestum, non ora, liti medicamina fuci
 Menpitor, formæque decus mendicat ab arce,
 Laude prior, perag, magis spectanda uisore est,
 Quam quæ lumen, medicatur, fœdæ perulicis
 Es molles erecta gradus sibi singis eunda
 Ostentat, q̄ alio natus in vertice cernes,
 Pictagenas, natus, maderi meratocibum
 Sic quæque magis mihi sine oracula celi;
 Quamuis illepidi spirent inamabile roris
 Fumus, et argutus ramant, ueneres, q̄ salesq̄
 Præ veri studio, quo se amo conscia iactant,
 Illa mihi ne plaris arum, quam mollia uicium
 Carmine, Cæcropio nimium saturata, uenno
 Mille fœtas posuit ratio denicta, catenas
 Et calcarata suos, fastus in puluere uersei,
 Quam ut ueridici vox flammis alma resellam
 Tu toties laticas conuexa per ardua fuses
 Dia referas, seu uis illis dimesse, nec ulla
 Fungis, aquæ superis, nactus, cognatisq̄ herin;
 Semper, aquæ, in rem, resoluere uapores,
 Diffundis, exan, iuga per collecta bylona;
 In curiam, seu lemma gelu, uoluptas, fignam
 Amplexu lato, q̄ circum circum, et orbem
 At cur, fustium, specie pulsat, inani,
 Conicitor, dabit, coner, dare, gaudia, rebus

Aut ex mortali, diuina genus inficimur,
 Qui gemini in faciem suspenderis aquora mari,
 Dum siccum Jacob intra aquas, et asmisit et agnit
 Caluasque possisere totis, mundi q; lacunis
 Immostru laice et facili circumdare gyros

Quam nucleos pendere vides per nubila fluctus,
 Inque minere suo capisi, casumq; minari
 Quos tantum amaram flabris equitanti bus actus
 Sustinet impatiens, minimi vel ponderis aer.

Equit magna vides, terra quibus ambitus inges
 Allicunt, speciem retinere impune rotundam

Nec licet immanes montes tallantur aquarum
 Diffundit, aut inquam patria excedere viciis

Nec mare per cecus flabris se iudice, quin mox
 Protra fugax liquito mundi iuga. Sxmate verayp

O cordis prefracte silex? hoc imbibere saltem.

Has ipsum formare Deum per lubrica lymphas
 Concrasces, modico papulo, passimq; locorum

Aut in crystallum aut in lenis humor olens liquet
 Atque illud nequeat rerumq; hominumq; repositus

Hanc atq; ex multis quarum se iudice abstrahit
 Lepsum per sum scia, labemque daturam,

Summo insedisset visceris et frigidus humor
 Visceribus sponte aut micracosmi in viscera sedam

Possides, et iuniorum iuniorum tempera et astus
 Desuper, et leti redcat in seordia fluxus

Sin Deo straxim calidos, quid frigenat ignes
 Et gelidos circum flammis et cunctis mundi

Diffudit, lauce, mirando promissus astus
 Hi (sanctus est) volens in illis inferioribus undis,

Texerunt summas umbrosa cacumina montes
 Metiss-

Merfissentq; adeo totum sub fluctibus orbem,
 Ni in sancte Noem iunidarum victor aquarum
 Classis paucos totum prope in affere mundum:
 Struxissesq; novam lecto de robore maxim,
 Qua tutum superaret aquis genus omne animarum
 Vix rectis intraras latebras, cum protinus atra
 Spelunca Boreae gennis post terga reuinctis
 Inclusi pater omnipotens, ac obice rupto
 Opposui lateris, dat lora furentibus austris:
 Addunt se in spatia, atque ruunt humentibus
 Fluidorumq; suis numerum cum crinibus aequant
 Nox cunctis volas atra, premittit nigra nubila frons
 Totaq; caesaries resoluta fascescit in imbres:
 Vix nebulas proffere sinu, cum protinus undae
 Praecipitant, rumpuntq; cuncti se nubibus ignes:
 Torrentes riuuq; tuentis, & flumina notas
 Sprenunt ripas, ac vasta sub aequora menses
 Confusus torquent alueis, magnamq; feruntur:
 Intremis & tellus, alaeq; incussare mugit,
 Cunctaq; committis exsudent flumina venis:
 Eluctata suis coelestia stagna repages,
 Ex legis sese gremio infudere sororis,
 In superos, superumq; ducens scelus omne momens
 Oblitus tellus, solito nec margine Nerous
 Se tenet, aut falsum flumini voluntur in aquor,
 Vnus iam voto naturae vultus in orbe,
 Nec plures hinc inde spiritus numerantur, at unus
 Stagnat, & immenso dominatur gurgite Pontus,
 Allambit flumina cunctae demones Sitarus,
 Et stapes innumeras liquido sub marmore iungit
 Intersas iam malle iugis, ubi pabula nuper
 Laxigeri petiere greges, petiere capelle:

Delphines pascuas pulsant à vertice querunt:
 Nil inuere Canem, nil Ceruicem, aut Tigrisda cuspis
 Fulminei, aut rapida Leporem pes amulus aut a:
 Nil rapido profunt velocia contra Veredo
 Querenti refugas casto conamine terras.
 Heu fugiunt solita aena, solum discedis eunti.
 Cui gemine fuerant sedes, cui vicius & usus
 Ambiguus medijs habitat crocodilus in undis.
 Te iuges Tostudo tenent, cum Castore fluctus.
 Li comes agna lupis, iam committis ire leoni
 Caprea, iam pauidus latius audens iungere dama:
 Vultur edax, penitus ut ineludabile contra
 Nequicquam obtinxi re tuam pugnamis, in equor
 Labatur ex animis, collabere tu quoque hirundo,
 Herere, heu, raptus iam non pota amplius ullis.
 Quas hominum curas, aestusq, viasq, fuisse
 Crediderim hic celsa scandis fastigia montis,
 Hic montem a seorsu superans et alius illa fessus:
 Hic pedibus, manibusq, Cedron complexus, in alio
 Luctatur, nixuq, iterato surgis, & haeret
 Nequicquam fugiens: nā quam in corpore ad aras
 Librato enclisus, tantum sine sine sequentes
 Insurgunt pelagi fluctus, & pene fatigant
 In pessum meris, si brachia fars e remisit.
 Hic sese tabula fluitanti credidit audax:
 Hilinree subiere cauos, hic conditus arca
 Fluctuat, hic dulci assollens vix lumina somno,
 Dulcem cum thalamis simul una vorace vitam
 Absorptam geris, at vane vorat unda querelas.
 Hic vagus in numerum luctantia brachia moras,
 Obuersus pelago, cuius modo fluctibus haustos
 Vidis,

GVIL. SALVST. HEBD.

Vidit, & ingemuit, charissima pignora, matres,
Et patrem, & charos una cum coniuge fratres:
Donec iam fractos animos despondit, & ardens
Commisit pelago languens: vis unica liti
Cuncta rapit, Parciq; seris tot millibus unus
Fato mulctandis pelagi nunc sufficit assus,
Quæ prius innumeræ properabant sancta rebus.

Interea sese liquids per carula Nereis
Nauis agit secura metus, secura periculi:
Arqui malus abest, atqui sine remige ferunt
Nec procul apparent ulli loca tua recessu,
Dirigit ipse Deus cursum, clauoq; ministrat.

Ter decies quinis terrarum regna diebus
Ingenti undarum eluuiæ iacuerè sepulchra,
Dum tandem omnipotens solio miseratus ab alto
Signa dedit, iussisq; vagos abscedere finibus:
Proclivis abscidit pelagi iunior omnis, & omnes
Oceanus sedere minæ: conuersa deorsum
Frigitur fug: Nereidum iam flumina notis
Succedunt ripis, solio mare carcere septum est.
Emergunt montes, imosis cornua sylvarum
Exeruerè iugis: valles fugientibus undis
Augescunt, fulmenq; Deus iaculatur ab æthera
Et cælo terras ostendit, & æthera terræ
Versum præ dona suis adoleret aris,
Et glebas videt templis famerè Sabæis.

(Alme pater) quando hoc erit, & peior: b. is
Eropra est, satis te te dote cymba procellis
Sacra sibi parua, tibi devisa pectora, si bea
Reiectaq; tuo gremio spes aspicio, & olim
Exiguam mactabo maximæ moneròq; fideq;

Finis libri secundæ.

SVMMA TERTII DIEI, SIVE LIBRI TERTII.

IN hoc tertio libro, Porta mare & terram cum omnibus ornamentis, & commoditatibus eorum describit, iuxta ad quod a Mose tractatur primo cap. Gen. v. 9. Post igitur invocationem nominis Dei, in aggreitur, quam in duas partes precipuas diuidit. In prima, quibus generaliter dixit aquas tertio die fuisse a terra separatas, & accommoda compactione quomodo id fuerit factum demonstrant, de magna aquarum collectione loquitur, quæ vocatur mare, cuius domicilium designat, & quædam in his limitibus Dei potentia coercetur. Exinde deest suas brachia terram amplexari, particulas ipsius maris representans, & insigniamundi summam. Quibus peractis, fontes, & fluuios ubi oculos ponit, ubi de accretione torrentium, & fluuiorum disputatur, deque illorum in mare descensu, quod illos tamen non accrescit magis. Eadem opera de illius fluxu atque refluxu disserit, de aque precipuas quæstiones paucis verbis resoluit, quibus addit, quod de aquarum marinarum salugine, agitatur, quæ emigrit, ut admiranda diversorum fontium, lacuum, & aquarum calidarum effecta proponat. Quibus quum diu institit, ad suum propositum rediens, milites explicat, quæ ex conjunctione maris & terræ in unum globum proueniunt. Illa sunt primæ pars de mari. Secunda copiosum & insignem de elemento terræ tractatum nobis exhibet. Primum de stabilitate & commoditate eius: de terræ motibus & hiatibus: de illius magnitudine quæ cum mari

ri punctum est paruum se postu calorum. Vnde Po-
 eta sanctum de dicit exhortationem, ut magni & pa-
 ui debent se gerere cum omni humilitate coram Deo.
 Quoniam autem terra fuit a mari separata, ut esse
 mater, nutrix, & hominum hospita, commoda eius
 ornamenta depingit, arbores, scilicet, & frutices, &
 varios hominum usus, non obstante peccato. Deinde
 flores, herbas, & plantas infinitae speciei, quarum ex-
 cellentes proprietates non deferit intactas, sed in una
 quaque magnis libris, bonitatem, sapientiam, & po-
 tentiam Dei describit, sympathias & antipathias
 mirabiles tot creaturarum prouidenter considerans
 quibus addit grana, lanas, sericum, xylum, linum,
 cannabem terrae, culte, resonant, & in dies ea
 manu vinificat, qua primum datum est ei & esse
 & vigere. Ad haec inter alia naturae miracula, quae
 arborem dictam Cocos proposuit, terram ingredi-
 tur, & mineralia manifestat in visceribus eius
 tanta, nec obliuiscitur, post gemmas, auri & ar-
 genti verum usum demonstrat. Et in postremo
 miraculis, loquitur de magnete, gnomone, terra-
 que medicamentosis. Quibus absolutis, terram salu-
 tat, canit laudes eius, & exemplis Patriarcharum, &
 illustrium Ethnicorum condemnat eos, qui agricul-
 turam, & simplicium cognitionem contempserunt.
 Postremo vitam rusticam ad caelos usque tollit,
 quam cum omnimoda felicitate & quiete conui-
 diam esse probat, & ab omnibus perturbationibus
 inferis hunc mundum exagitantibus liberam. Ita-
 dem hunc certum librum sancta precatione suae vo-
 cationi per accommodata concludit.

GVILI

GVILIELMI SALV-

STII BARTASSI HEB-

domados, Dies tertia, siue

liber tertius.

*I*lle ego qui superis volitabam nu-
per in oris,

Vnde bibimus dulces mortalia cor-
pora vitas,

Ille ego, qui tenues animas & la-
brica flammis

Fulgura sulphureis, & oue per inania miris

Apparebit horrenda modis simulacra regebam

Hesternis numeris meditabar grandibus orsum,

Nunc humilis sequor arua soli, nunc tenuia presso

Ore loquor, sin tento aliquid sublimius, aspre

Abripiunt vocem tumidis latratibus unde.

O qui rex virides campos, fluitantiaq; arua

Magne tenes, montes flatus qui contentis albos

Cum libes, & salfos collis ad sidera fluctus:

Da terris, tractusq; maris disc ludere recto

Limite, & amborum iustos componere fines:

Ingeniumq; soli victuris proderet chartis,

Ingeniumq; sali: picto da pingere versu

Risuros hac luce notos per prata colores.

Sa, vos montes, & nunc inga nubibus altis

Contigua, antiquo Cyclope sepulta iacebant,

Ac stagni in marem tellus torpebat inextis:

Cum tandem omnipotens celsi regnator, & forbis

Inferioris opes, nostro iustione tenendas

Offerres

Offerret genitrix, succederetq; Neptū
 Neptunūq; fretis terras aperire reductis,
 Nec porro vastas sinit regnare paludes.
 Ut postquam multas cælum deflaxit in imbres,
 Spioneus undantes restagnat gorgēs in agros:
 Dehinc ubi delunies atrox, nimbiq; quierunt,
 Exempta refugia sacra laeta bouūq; labores
 Linqvit aquis, sparsaq; alveo breuione resorbat.
 Sic hodie montes, paculiq; emergere colles
 Incipiunt, visq; die durescere valles,
 Ac seu vasecano mare pressius undique cogi.
 Seu multam liquidū rude lumen in alia sinuū
 Hauserat allambens radij, ut lucas secunda
 Inde Deus vitreos cælorum conderet orbēs:
 Sine nouis spatij, bene prouidū auxerat, aequor:
 Sine caueñosos terre referarat hiatus,
 Quēis al. quam partem sanitation. intrusit aquarū
 Seu circumfusum terris diffusas amictum,
 Densaratq; leui nebula humore malense,
 Panxerat & gemitum clusis pro carcere lituū,
 Quō tumides illisa muris cum maxime, Therma
 Frangeret, & rapidis nunquā transcenderet undis.
 Nam Deus ut dubie lenitatem norat Aquarū
 Ingeniumq; vicesque vagis, haec fræna iuranti
 Obrulit, & terras æterna repagula fixis.
 Sepe procellosos alto se saltare montes
 Cernūnt, & cingula frustra latrans minari:
 Sepe ampuantes ad limillima claustra tumores
 Scindit, inq; sinuū tractum spūnare reductos.
 Quid non in suo potuit maris author in undis
 Quāpius ut charum eriperet de faucibus hostis.

Isaacus,

factum, vestras iussu diuisit abyssos
 Sublimemque rubri suspendit gurgitis undam,
 Quique Palestinos fluminis qui perurit agros
 Vttere iussit iter ad duplicis ostia fontis:
 Quis pelago mersum effuso super obtulit orbem,
 Elud' & clauo subitos de marmore rimos?
 Tellurem obliquo maris alii pondus obuiis
 Infractis, mundi q; eapax haec instila facta est.
 Vi fusus tabula super aequore plumbeus annis
 Diffuit huc illuc varians, huc tramite recto,
 Huc sinuosus abis, tortis modo flexibus anguis
 Qualis lamina, fecit modo latior exit.
 Canibus, & nodorui sus diffusae coerces,
 Omogenas varians labente volumine formas:
 Nam aliter laeis circum vada certa terris
 Vix Deus patulum precorere iussit: in orbem:
 Obliquas nunc ire vias, nunc ire decussis
 Pyramidalisue modo, nunc intervalla secare
 In quatuor, medius stagnanti ut marmore cinctus
 Pulchrior existeret, rerumq; opulensior orbis.
 Talis odoratos late sinus ellavit Indor
 Teutonicumq; suum Persasq; Arabesq; remotas.
 Qui sparsis, haud equa suis in segmina ramis
 Argemino triplicem signarunt nomine sortem,
 Et quibus tenuem vitum sinus omnis ad instar
 Immensi Oceani vix aequet, ac equora centum
 Dextera, flexuq; facit, non corpore aquarum.
 In variis distincta viis, & nominis usu,
 Scilicet ut caecis submittant flumina ventis,
 Ut recreent siccos scatebris salientibus agros:
 Tum placide carpant hoc obice gentes,

Contemnantq; minas, & inania murmura regum
Inque vicem constent populus hoc limite fines,
Mutuaq; inter se vigeant commercia rerum:
Temporis ut curio spatia spatia ampla terantur,
Atque adeo semel implebit dum cornua Phæbe,
Nauis ab occiduo procul orbe propinquet Eos.

Nec sanctorum Oceano tellus maria ista potenta
At debet Tanai, & te qui pinguibus undis
Ægypti sola Nile beat, sociumq; bicornem,
Qui terre patulos toties incurrit hiatus,
Rursum discussis sese alit emergit arenis:
Debet & Euphraten, Rhenum, gelidumq; Ne-
phaten,

Istrum, ac immenso spatiante gurgite Gangem
Et fluminem unde manet tibi decolor India nomen
Auriferumque Tagum, Thamisinq; Hebrum
sonantem

Eridanum, Rhodanum, & te lento Sequana fluxu
Teq; Pyreneo genitum de monte Garumnam
Pors adeo nostris surgas qui versibus olim,
Vt quæcunque patet rapido plaga subdita celo,
Vndarum sonitum sis miraturæ tuarum.

Illis sub pedibus Paramum, illi Thermodoontem
Castilleq; bibunt quem tertia regna Darii
Debet, & aduersa terrarum in parte Maragnum
Aurei ubi (ut fama est) cumulis densantur acervi
Huic quoque terræ refert acceptos arida fontes,
Atque adeo hunc laticem cursu qui perpere ducit
Purior electo venis illabitur aluis,
Atque opportunum gemino quas ubere suxi
Rursus aquis gemino non immemor ubere reddit.

Ac vii sepe canilasebroso in fornice plumbi,
 Quod virgo florum numerofo germine fatfis,
 Dum graue spiranti prunas puer asperat ore,
 Fit vapor, & sensim summa se ad concana cella
 Erigis attollens leuis halitus, inde minisim
 Liquitur in tennes denso iam corpore guttas:
 Vrina subest, tepidamq; capis subiecta fluorem.

Qui mare per liquidū tenuissim^o innatas humor,
 Aëria rapido differtur sole per oras,
 Nec mora dum longum dilatus & actus in orbem
 Precipitat, gremiumq; cadens rigat imber auisum.
 Nam sitiens siccas ubi per caua viscera tellus,
 Perque sinus transmisit aquas, retinacula tandem
 Laxat, & eructans campis immisit apertis.
 Mille seasens iuges, per summa cacumina fontes,
 Hinc aucti argenti tremulo cum murmure riuū
 Precipitant, ex his abrupto vorace feruens
 Torrentes, atque hinc ingenita flumina porro
 Conflata immenso nomen fecere profundo.

Immanes scopuli, caeloq; minantia saxa
 Incrementa suis niuibus non parua dedere:
 Nam simul emensus magnū Sol aureus annū
 Verdenctis, canosq; iugis dissoluit acervos
 Tabe liquefaciens: reuivescunt gramine colles,
 Labuntur riuū, rancumq; per arcta susurrum
 Saxa cients: nunc ille furens praeuortere cursu
 Addit se socium fraternis amulsis undis:
 Nunc alij adueniunt comites, atque agmine iuncto
 Auspicij pariter lapsi maioris in amnem,
 Deposuere suos. vna cum nomine fluctus:
 Nec longum spatium grandem cum latior amnem

D.

Absorbas

Absorbet fluvius, qui per fata piugitia levis
 Ex patiens aquis, nimio iam pondere tardus
 Debitor æternum solvit damne tributum.
 At vique cernulas flumini quicunque sub undas
 Procurreunt, tant illa vago dant augmina Nereæ.
 Præter enim quod summa, simul robantibus omni
 Fluminibus vix gressus suas stagnantis ad infans
 Oceanus, ac Fœan stantemq; potentia fratrum,
 Supremam saltu verrentum marmoris oron,
 Tantùm delubat, differtq; per aëra, quantum
 Est pelago nubes, ac ebrua terra refundis.

Ac veluti fragor, incessus, calor, algor, & horro
 Quæ secuta felix miseri mortalibus affert,
 Non casu eveniunt, sed tempore & ordine certo
 Exibant tremulos exanguis corporis artus:
 Accessus habet unda suos, habet unda recessus
 Ex alto in litus, spumoso à litore in altum,
 Sive has Oceanus motus ab origine prima,
 Divine conceptis adactis verberare dextre:
 Atque hinc irrequies agitur sine mora, mora q;
 Bractea ut à rapidis impulsæ volubiles aëris
 Sponte rotat, plage quo dū momenta priores
 Servat iens: seu trahit aquæ cui maxime Atlas
 Imminet, Oceanus lato simul influit alveo
 Rupibus aduersis incurrit, & abice summo
 Frangitur illisus, versisq; referitur habenis:
 Humor seu Luna potens hos conciet æstus,
 Nam simul illa vagis caelum subia ardua bigis,
 Continuo maria alia sumena, rursusq; recaribunt,
 Ille simul præpæ tractus immisissæ fœbendis
 Ne simul aduersum conspiciat Orizans & thæbe,

Instit.

Insurgunt simul alta, simul renouata residant,
 Ac medijs metas illic superauit Olympi.
 Longius exundans Atlanticus effluit aestus,
 Quam mare, quod Ligurijs terris alludit, inter se
 Bosphorus, & pelago maris stagnante patidar.
 Arbitrio quod Luna suo, quae laxat aquarum
 Astringitq; vias, in fluctus undiq; sepro.
 Montibus aut cluso riparum faucibus artibus,
 Diuinis ninei vires obtusus oris
 Promis, in inmensi quam dorsa parentia ponis.
 Et cum maturis flauet iam messibus aestas,
 Ac ventos caeco clausos tines. Rotas antro,
 Feruidas nudis torrensque ab aethere campi,
 Quam valles, circum quae alta cacumina vident
 In medio quod si maior aequore cernitur aestus,
 Neptuniq; tumor quam refusa litora propter,
 Hoc sit ut extremis vibrat magis concitus oris
 Venarum pulsus, medio quam corpore, nec Sol
 Vendicat ipso partem glaucas sibi iuris in undas.
 Nec magis imperio Phoebe se inflet aquarum.
 Nā dum candenti coquitur aequa lampade, & usq;
 Humorem dulcem radijs pellacibus hauris,
 Nil nisi sal fluens & virus triste relinquit.
 Me vide quam varijs pelagus discitis in oras?
 Quae hic me in Syrtis, quos abstulit aestus in aestus?
 Ergo agas undantes terris aduolare proci,
 Pratorumq; toris, molliq; è gratia ripae.
 Stagna, lacus, omnes vitreos, ac alta fluentium
 Dominibus lustrare vagis miracula aquarum,
 Quae hominum attonita stupeant cū metibus aures.
 Est apud Ammonis famum fons luce diurna

Frigidus, ast idem seris ubi condidit umbris
Nox orbem, licet ora super sua Cynathia pandat,
In marem undantis fumos subiectas aheni.

Eurimeris & Sylarū fama est, nec vana secum
Arboreas inibi subito durescere frondes,
Et silicū robur versis implescere ramis,
Ac folia, atque ipsam pariter lapidescere librum.

Anni Palestini sileam miracula rini?
Quoties sanctis stasa meta recurrebas oti,
Exhaustis arebas aquis, ne luce negata
Exerceret iter longum, solitosq; labores?

Fontis Eleusini traxulas si propter arenis
Carmen agreste laui modioletur arundine pastor,
Ierues, & ad numeros resonant gestit aeneas,
Ludere, & exultim scatebris ebullit ab altis.

Cephisi qui patas aquas grex aebet: as ater
Te sequitur Ceronas color: in vel' ere raso
Pinguis Xante pecus: rubra a sic listus ad unda
Arabicus purpureo lanam fons mance tingit.

Tusole vicine latex tu nobilis Andri
Vena solidam que tibi copia matnas Oliui,
Aut adeo exuperans matnas tibi copia Barchi,
Que semel uberim diffundit omnibus annis,
Usque adeo tibi terra ferax sit pectus, an imo
Crediderim vi uacam oleam frondere sub orbe?
Aut inculta nono sata uis crescere fructus?
An tua liber ibi? Pallus tua munera natas
Famoso teni fonte potens Epire filebo?
Quo parui iniecti flammis crepitantibus ardent?
Aut mihi Dodone fons immemoratus abibit?
Qui mersas stringit (visu mirabile) cadentes,

Extin-

Exinctasq; repente novos accendis in ignes?

Periculisorum quin hac mera somnia vatam

Jam rear, & numerem sabellas inter aniles,

Nisi sacra turba sophiæ (tot nomina prodita charis).

A gratis hanc inre fidem meruisses alumnis:

Lustriati nisi iam quoque namita ponti,

Lympharum maiora recens miracula ferres.

E tanto numero, verum est tot millibus, unde

Vel inflari possim cumulare voluminis augmen,

Si innes Ambitio, si molem assollere libri:

Pauca legam, ex ærnis visurarissima terris.

Ferrea (sic vocitant) in medio iacet insula ponto;

Quam Fortunatas inter retulere priores:

Non illic villos libat gens barbara fontes,

At stinxere sitim stillantis in aëre lymphæ

Potulantiæ lachrymis fluit vda perennibus arbor:

Que licet in ficcarn radices figat arenam,

Æterno gelidas sudat tamen ubere lymphas:

Intempesta velut læst quam falces colonus,

Vinea gemmantem fundit de vulnere rorem,

Abstisit ramis totoq; è cortice sudor:

Vndiq; conuectis plebs barbara confluit urnis,

Ne siccare potest una tot ab arbore viuos.

Islanda gemini fontes memo; antur in ora,

Flauentem hic cora venis salientibus undam

Euomis, ille leues stipulas & ligna caluca

In silicurn vertit subito durata vigorem:

Quamuis æstiferos eructet gurgise fluctus.

Amiseros, fama est, qua terra pernuia can-por

Explicat, ac Helenes colitur quo vertice numen,

Forte picum, & lase nigros undare liquores.

Quid iam plura loquar tui que mundi orbis
 Fumina ab adversis moris impellit Eois, cum si quis
 Nocturnis que docta vices, que docta dignas,
 Aternas placidamq; petunt sub nocte quietem.
 Invidisse tua mea vox videatur honorari
 Ingeniose parens, rerumq; arte repletor.
 Indictos vestro laudat si carmine linguam,
 Qui penalemque a selem asque bi summe venas
 Per nigro videret, et falso sulphure tractari
 Elapsi, praesentem agris fecerit medelam.
 Arubus, et tepido morborum egerit vapore,
 Inmites morbos, cui qui vire senectam
 Inducunt, atque ante diem data pensa recidunt.
 Hic quàm te natale solus, quo carmine dicam
 Non armis, non ulla tibi se milite tellus
 Praeferas, aut thermis contra se iactas inemptis
 Quid turbam instantem coactum accedere magis
 Et studio ingenti videas properare laudanda
 Illic cui lenia paralyti membra soluta,
 Illic cui tabens multo madet ulcere corpus
 Et quæis articulos minui nodosa podagra,
 Queque effata diu matris sine nomine mansit
 Dives, inopæ plebs, Rex, genus omne doloribus ægris
 Inde, procul domibus gemino sub Sole relicta,
 Auro non emptam læti reperere salutem.
 Testor Aquas calidas, Galdanas, et que Balnea, cum
 Sic nunc indigene patrio de nomine dicunt,
 Vos quoque Balnea Testor, vos l'asconis ora
 Elysi, magni vos gloria Pyrenæi
 Amphitryoniades, victor quæis manibus olim
 Fecit in amplexu diuæ coisidisse Pyramum

Illa gravis deumum Dio dedit inclita pariter
 Hæconica patrem gentis, quæ fortibus ausis
 Ostendis digitos pro amita laude nepotes,
 Aeterno hinc illam cingunt munimine mentes,
 Hinc scopuli, & nix is infesta cacumina crastis:
 Hinc ridens læto viridantes gramine campi,
 Quæ neque paupereo Puerba valla bonore
 Certari, speciem dant amica cælestis æquæ,
 Et tremula vibrans videsia lamina nitore
 Nigrantem iacit horrorem: sua flumina cunctis
 Purpureis sordes undanti firmate verrunt:
 Et quamvis salubres, morbis domum vile, Therma
 Absint à gelidis minimo discrimine rivis,
 Ingenio stant ambasio sincera, nec inter
 Turbauere vices, confusaq; frigora flammis.
 Sed nihil ad hæc dubium miracula Læsa regem,
 Cum gelida nonis ante tumens erumpit ab ævo.
 Si suspensæ senex dum prendere mente laboras,
 Quæ vis Enripsum septeno impelleret assis,
 Remulum & torques colubret carcere ripe,
 Dum pudor accendit ingentem, & conscia virtus,
 Nec patris amplexum secutus dissoluit causam,
 Hæc cæcis sese iecit moriturus in undas:
 Quamvis tartarus prædara fame dedisset,
 Qui Cælestium natus, max Fœlix rixa
 Ingressus, Alzætiacos interluit agros
 Atque Tholosanis submittit ligna caninis:
 Per menses aliquot, dum sol vitæque renisset
 Therida, se & quater ille vices vitæque caditque:
 Nunc fixa pedibus sicca calcamus arena,
 Nec mora, domiciæ flammam dixi fluxerit horæ.

Ecce tibi subito ruit impete Letus abundans,
Spumens, & cursus magnarum imitatur aquarum.
Fons salus divine, tibi vis conscia cœli,
Usque adeo iustis describis tempora metis.

Terraq; cum dulci lascent sine rore fatiscat,
Et pessus labantur aque sine margine, & aluco,
Implicuit Deus ambo suis permutua nodis:
Illa sinum pandis circum tendentibus undis
Oceani: vagus ille fluit circumq; supraq;
Ambo duo umbonem mundi fecere patentis.
Ni mundi siquidem medium conferta tenerent,
Non æquo Lucet, non æquo pondere Noctes
Librate, circum casu alternante mearent:
Hæc versus, vel in illa magis deus xus Origen
Climata naturæ: nostræ quin incolæ terra,
Aut aduersa terens pedibus vestigia nostris,
Plura semel quàm sex spectando signa notaret
Nec certis Phæbe moriens se mergeret umbris,
Corfususque modis exlex se verteret annus.
Huicque manus dandû est rationi, undaq; solique
In se se complexa globum conflare rotundum:
Terra pile glomerata modo, circumspectis æquis
Ire die, & noctu constantia tempora metis.

At neque Vespucius, Polus, magnusq; Colūbus,
Æmulaque antiquo centum nomina Tiphii,
Deuxos gelidam vexissent Arcton ad Austros,
Fluctuantique novos vidissent cominus orbes:
Nec septem gemino sensum fugiente Trione,
Lustrassent terras alio procul axe repostas:
Ni leui Nereus curuans vada salsa timore,
Et charam ingenti complexus amore sororem,

Efficeret

Efficeret istam commixto corpore sphaeram.
 Tu vero qua (die pater) qua callidus arte
 Has suspendis aquas, aut quo tibi cine fulcis,
 In planum undaciles sese revocare figuras?
 An quod aquae (caveas si fas recudere causas)
 Sponsa sua penetrant mundi labuntur ad iuvem,
 Ac centrâ irremediâ pessus maria unda canentem
 Undique illa properat, formam sortita rotundam aethere?
 An quod capinus ingenia litora fluctus
 Obiectu laserum, & si opulosa mole coercent?
 Seseque innumera sustinent aequora rumpere,
 Quae passim subter fluctus natura creavit?
 An dextra (pater alme) iuvenis maria alia potestas?
 Sic habes: haec nostra potior sententia menti.
 Tu Deus immense suffuleis pondera terrae
 Per vacuum medijs etenim licet innates undis
 Pendula, & in faciem pateas glomerata rotunda,
 Immo stas mole tamen, nec quassa moratio,
 Quae magno circum trepidant fundamina motu.
 Prima virtus tellus veniens emulsa in auras
 Accipit aequa parens, & pabula vesco ministrat
 Illa de ine caeli, maris, ignis, & omnium egenis,
 Jam corpus deformi, sinu iustissima condit.
 Saepe procellosus aër furis improbus armis:
 Saepe iumentis rabidi subiectis cornibus amnes,
 Et late sternunt sat aeterna, boumque labores:
 Immissa miseria mortalibus ingruit aethere
 Sola viridem generi semper iustissima tellus
 Indicta statione manens indulget amice.

Tu tamen interdum viris mortalibus asper
 Terrenos (constante solo) pater inanis arat.

Ventorum auxilio, caeco qui carcere claudsi.
 Dira fremunt, murmurque obscura per antra volat.
 Cōstrallis gētes humilis paucor, quia longē
 Per montes nubifla tremunt, quo maxima motu
 Tecta labant, celsae nuntiant formidine turres.
 In praecipiti tota saepe haussis Tartarus urbes.
 Ergo maris iunctim terrae, patens acerbum
 Clū fixi cor, centis magnique Mesomphalus orbis.
 Et res cincta minor cingentibus usque sit vlnis.
 Quis dubitat reliquis telluris & equoris orbem
 Cedere corporibus, circum quae maxima pendens
 Hic globus, haec nostra stationis huius illius sedes.
 Cuius proiecsum grandem in radum trahit, ut ab omni
 Impunite vix equa nota videatur, ubi sit
 Corporis immensis, facili quod ea diu voluere
 Innititur secum reliquos, ut corripit orbem
 Nocturnos inter cuius sax obscurior ignes,
 Exuperet totas nobiles bis augmine terras.

At si iam ratione sumas subducere quantū
 Terrarū Libens quantū finis Indicus haussit
 Littus Erythraeum quantū, vel maximam Atlas
 Distinet, & tota tota dissecta brachia mundi,
 Quae glacie infestae nimione dissipet ignis
 Quid superant tanta molis iam denique restat.
 Haec ergo sedes superiū praeponere templis
 Non potest hic fante tanto grassantur amore
 Vos agite & Reges, sacras qui sanguine campas
 Cade virtum & laudis stratis implere cupitis
 Tantillum, ut liceat regni producere finem
 Vos quoque, iudices, nati vos maxima fecisti
 Crimina, venalem Themidem, qui proditis auro
 Quis legē semetipsum hanc, ac auctio corpis in-

Iustitie (ô facinus) solus exercita malis,
 Maiores ingratus opes, ut differas heredes
 Vas & inhumano patris qui senore facinus
 Qui falsos numeros, & iniquo pondere lances
 Obicitis plebi, fraudesq; innectitis arte,
 Censeno ut demum terram versetis aratro
 Oblas precio, patriam qui venditis hosti,
 Et qui sacrilegis per furtum ancillare dextris,
 A patribus positas lisis discrimina metas
 Audetis, vestro accedat breue ut augmen regello,
 Quae litteris spes cecidit apud? iam Marte secundo
 Magnanimus Princeps, armis se subegerit orbem
 Præmia quæ tandem, præter muneris acumen,
 Præter acis punctum tanto ferat a qua labori?
 Jam vox omnipotens, cuius per inane potestas,
 Regibus una prior toto inclantibus ævo,
 Equat arcampos, & grandi subere montes
 Extuderat, valesq; cæcis, cum talibus infis.
 Iprobat antiquam seni improcul aet æmulus,
 Jam bididem exuliam tellus induta iuuentiam,
 Iam bis idem capiti circum præcinge coronam,
 Texas mea, halantes quæ florida spires odores,
 Impexis enolre comas, diuientia vilia
 Diverge, præterq; genus suffunde colores
 Nec solus indiget mas præferulis ubere gentes
 Pasce, sed exornus quoque suffice pabula iuvant
 Tantumq; insidiant ætheri mare, regit ætæ,
 Avarumq; tenes utpote tibi præmia laudant.
 Dixit at ex templo Lariceæ & roscula pinus
 Et Buxus virides, & nigro vertice cedrus,
 Textum frummos, umbrosa cacumina, montes

GVIL. SALVST. HEBD.

At densis Vitis folijs, & Robur acernum,
Chæonia Quercus, & laxo cæssice Sulcr,
Vallibus, & latæ posuere sua agmina campis.
Pallentes Salices, & flexile vimen Acanthi,
Et Myrti virides, & fluctibus aptior Alnus
Fecerunt gelidis umbracula pendula ripis.
Inde alia fruticant flammis dare pabula natæ,
Aut tignum domibus fessisve animantibus umbra
Prosinus immenso surgunt examine Pomis,
Prosinus è ramis fulserunt aurea mala.
Et primis Armeniæ monstrata Bericoca terris,
Persica, & impæris hirsuta Cydonia barbi:
Omnia quæ ostensant scriptum præ cortice nuntia
Jaque Nucis duplex genus, & bene olètia pomis
Fructus Idumeus, ventri pyra nata morandæ,
Purpureum Cerasum, Prunumq; & lactea Ficus
Orcades, & radij, & amara Pausia baccha
Exerunt caput, speciemque dedere recentem.
Hic mordax piper in densam se colligit uvan,
Cinnamomum hinc flagrat, seges hinc redolens Ammi
Moschea nux illinc Zephyro morante pependis,
Bandanica genti quæ præda reposta quotannis.
Iâ Manna Ambrosium, Calami iâ succus ibenti,
Balsama iâ lacrymans jam thurea virga Sabæ
Per lucas lepidum redolens iam Nilus amica,
Fronde si incumbis ramis implexa maris,
Quæ tantum quatuor superavit ab arbore forma,
Quantum visapida plantas supereminet amica.
Olli fructus enim diuinus insinuando,
Per canalis anime vitalem spiritum vim
Recreat, & celebri volutantes discussit umbras:

Attonitos reficit vultus, & languida corda
 Pro subigit, stomachoque gulam marcescente laceffis,
 Ac defecato bullantes sanguine venas
 Implet, & immixtas tenuis per corpora facies,
 Spirantes animae nodos, & clausura resoluit.
 Vesicamque leuas scrupulis, & mentis acumen
 Incitas, excernis sordes, & proxima leto
 Corpora, ab innotueris praesens algoribus arces.

Ac licet ob primi labemque, scetusque parentis,
 Quae nax extorres caeli de sedibus egis,
 Degenexes tellus, & primos mareis annos:
 Scriptum in fronte gexens aeterni dedecus aui,
 Ac sensim minus, mundaque cadentia senescens,
 Faque minus minus usque ferax euadat in annos,
 Scilicet efferto, gelidaque simillima matris,
 Lucine quae saepe graues experta labores,
 Totam cognatis implet dum ciuibus urbem,
 Viribus exhaustis tandem lassata quiescit.
 Sufficit illa tamen facis amplam in carmina sylva:
 Alta sonanturo Dii monimenta parentis.
 Nunquam oculis vetri species patefacta dei
 Ceruleum obiecit lini florentis bonorem,
 Puniceaue rosa rubrum decus aut hyacinthi,
 Vel clusies aurum, nuceo vel lilia vultu,
 Quia simul ingenium mixer pictoris, & arcem,
 Qui plures sparsis per prata per arua colores:
 Quamsthalatno iacis ipsa recens aurore relicto,
 Vinificam referens Indis praeputia lucenis
 Aut qui sacenodos sulcis hincensibus imbres
 Arcus ab aetherea promissis nubibus Austri,
 Nec tantum omnipotens distinxit Floribus egrot.

14 GVIL. SALVST. HEBD.

Aut fructu planities oneravit, odoribus auxis,
 At ceteris miras radicibus abdidit alius,
 Que morbos olim, membrisque regere venena,
 Tam varia illudant pestes, atque ingruit aurox
 Parca vitro, ut nemo decem usus arsis
 Sit, nisi radicum succia adimant amicos,
 At cumulo cunctis et funere miscetis ortum.
 Lini perfamilis flori, qui culcus in hortis
 Una eademque cadit moriens qua nascitur hora.
 Nā quos (summo patris) animarum exanimas vultu,
 Faucibus ex Erebi revocata pastantibus herbæ
 His olim succis proles nūc lavas, Argem
 Analfos arcis iulienis conduxit in unum,
 Qui nimium incestos animas et vosis amores,
 Haud meuis letam virgo, pro laude patiscit.
 His olim succis gelidum Medea recoxit
 Aesona, et antiquum florem, tumenq, iungens
 Retulis animis frustra placitura morib.
 Nec tantum plantis arboribus libens huius
 Incolumem revocare damnum, succisq, potens
 Innumeros addere duci, sed et huiusmodi
 Sufficit occultum robur mortalibus agis
 Vix ulli factura fidem miracula, ni quis
 Senserit aut manibus iagens, aut lumine tractans,
 Iure per quatuor collidens pendula collum,
 Offusus oculos nebulas fuget, et exilium
 Herbarum cunctis circum, perq, de inguitis apta
 Non tantum celerisq, moras, et tempora parat
 At fatis exilium salubris probat decem
 Exerit, per uterumque et vincla resoluat, in morte
 Sapeq, ubi malis precocem expressit abominem.

Qui

Qui

Qui legis Armemisæ sacrum ne deferre gramen,
 Non Aconitæ tibi nocent, non ferulæ æquis.
 Perantæ, se trahunt lues, & labrica monstrat,
 Quæ regem afflicto desolante Cyrenæ.

E pueri in gulo dehis Pæonios feris ulor islaræ.
 Demissa, herculeant reuero de corpore tabens alidæ.
 Pellit ægenæ membrisq; densæ medicina caducis.
 Cui nunciorum mors vbi blanda Lyæ.
 Conciet, auricomis decarpo ruper in hortis.
 Tempora tinge croce, catidos mox ponere fluctus.
 Agnoscat placidamq; repens in pectore pacem.

Non sibi Syrenum cunius, non pestiferæ astræ
 Hæcque obsueris, labi in primoribus ælmanni rugæ.
 Angelicæ gratiam tractant, æque via fontem.
 Hanc primùm terris cælestis nuntius herbam.
 Attulit, inde manet magnam per sicula nomen.

At te quæ mentorem, vel quo te nomine vertena
 Appellem (vulgo serberdo à sanguine dicunt)
 Herba posens, an iure tu dicaris hirudo?
 Pressa namque calidæ cohibet quæ sanguinis amict?

Gramen Erythrodami pugno qui clausuris, allis
 Prociens clausura letum violabimur ostro.
 Caridæ membra ante contactu corpore glastum,
 Liniens penitus transfundere ad ima colorem.
 Nec sciam prius humana in corpora vires
 Exercens tædies in æque fera secula animæ.
 Cessere imperiis, furi cessere rigores,
 Cesserunt vbi idæ nigre Stygis agmina iussu.
 Quin cecæ etiam nunc exaudis æther,
 Hæc nunc Thysialis olim male credita sagis.

Ne parum olim quædam cognatæ Paradoquebis

Voluit

GVIL. SALVST. HEBD.

Voluer exanimem subire, sensusque abortiri:
Ast iniecta super sani grana herba venatri,
Discuit ossifrum per languida membra vesernum.

Quos circa victos Batonica continet angues,
Ceruleis tollunt caelo capita ardua tristia,
Sibila vibratis rumpentes stridula lingua
Fraxum vicordia rument, & faucibus aeris
Permixtae flammis nebulae glomerantur, & ingens
Absistis toto ora furor, iam federe rupto
Arma mouent, odysque valens in bella cruentis:
Exundat per colla lues, per guttura tabum,
Inquit uicem spumant collisa venena venenis,
Sanguine terram adeo, mades uno vulnere corpus,
Ac diuina mora sola potest componere pugnas.

Ac velut haec longi nodos dissoluit amoris,
Sic Gratio dicitur quam nomine Ilysiache iam
Immanes furias, & rixas stringis equorum,
Dum victu inter se, dum praelia dense lacessunt,
Si vinciam addideris per stuppea iuncta magister.

Sus humiles per stagna diu depasta myricas,
Exeso tandem procumbit anhelata liens,
Non secus atque vorax, si prata per vda voraris
Asplenium: nam gramen edax ut pabula carpat
Ex intestinis splenem petis omnibus unum.

Quis soles in praeis, aut vallibus agmen equorum
Ire vagum, si forsè solo Filicastra creantur,
Exutis annulsa cadens sola ferrea plantis,
Corneaq; obscura terram seret ungula pulsa,
Astonitus manstro mirabitur ipse magister.

Quid quid non Filicastra valent dux insulae caris
Illalates, maior magnae parentia sibi.

Quid

Quid

Quid tantum Feticulae valent? quo forcipe ferri
 Quaeque potius manibus pressa conellere clauos,
 Furariq; solum, suppositaq; culcibus armas
 Lonne sera, aut vlla valeans obstare catene,
 Ni solea compago recens modo subdita planta
 Magnanimi pecoris, ratis se moribus aufert?

Quae vero Dielonne tuis iam laudibus herba
 Certaris, nemorantve ingis collisue per altos?
 Sactia si quando volucres basere sagittae
 In vergum, montana tuo castra gramine pasta,
 Gnosiacam contra iam erudior ejus hastam,
 Hasta fugis, nullam superest in corpore vulnus.

Quid maiora sequari? glebas nã mille per omnes
 Occurrunt oculis herbae: vis omnibus impar
 Formae dispar honos, discrimina mille colorum,
 Mille vices, ut quaeque suo subfydere lecta est.
 Quae nuper membris saluberrima profuit agris,
 Et praesens medicina fuit, nunc caecida vitæ
 Inegros arvis lethali peste venenas.

Quid vero susco letissimus ubere Narxet?
 Illa asinos iuuat, illa boues interficit et a.

Vos quoque, vos hominis frigus lethale Cituta,
 Stur norum generi succum cohibetis amicam.
 Sic & arundineo Mulus inamabile succo
 Virus inest: at non homini praesentior extas
 Herba, dapes si quando male tetigere nouerca.
 An sileam nigris aconisa madentia succis?
 Qua non vipereos vis fortior vlla vapores
 Stinguere, & anguineis afflato dentibus astus.
 O generosae lues! socium sic robur, & omnem
 Spernis opem, rarisque licet sub germine fastus.

Adiuncta

Adhuc la impatiens pestis mactata venena
 Corpora quaque sua sibi sufficit una, nec queri
 Si quodam amicum precordia virum adhaere
 Expromis vites, atque illa terribile scum.
 Namq; repente novum suijs conuersus in hostem
 Hostis atrox crudum furente marte duellum
 Misceat agens rabies intus se caeca fatiget.
 Nec morae, nec requies donec per magna uicti
 Vulneribus cecidero suis, ac uita relicta
 Nā quid plura sequar i seu per uiridasia graui
 Prata reos saluasse ferocem alius Tempo
 Lustris uagante se passim (Dens) obuius offeri.
 Ausorem se cuncta canunt nos carpitum usque
 Immemores pleno fudit quae uictoria cernit
 Hic una, innumeris uictis, a molibus horrenti
 Hic sua per lucas deponit iennia Sarga
 Vellera regalis intus non solum uictoria
 Hic humiliterami Xili me iustitia omnis
 Bombicibus mihi dona ferant, et candida tecta
 Staminatq; in puras texuntur linea telas
 Cannabis atq; miseris fanae, et carbasa manu
 Sufficit por uenit, ut sydera uellus compuit
 Inter se extremis utroque a litore ganges
 Interpret per tota via commercia iungunt
 Ut sicco pede rursus iter per carula possit
 Vela regant, totas urbes freta in ultima portans.
 Illic Maixiaco de semine surgit arundo
 Vbre luxurians nimio: nam grana quorannis
 Vt minimum quingenta refert, quae decolor Indus
 Lecta manu posuit sub sole, serescere uel auras
 Deinde saxo fregit, et natus, in stagnis subegit

Hæc illis Ceres, hæc stomachum pavere laetantem.

Filla parvæ æquæ mœnibus vox orbis aborsa est.

Hæc ortum, utramque satis hæc augmina rebus

Sufficit: hæc enim tu vis terræ regerminas annis,

Vana nec agrestum ver sis spes creditur arvis.

Semina sparsa iacent, deince putribus obrita fuscis

Solum: ut labes abla vota, per operant quo renasci.

Vix inest citor, et patri de semine vailia,

Truditur: et hinc animis fata hinc sub amara

Nituntur, lætæ videt spes abita colom,

Eximio, tunc rursus misent faciem, et vultore idem

Tum felix teneram germen concrevit in herbam,

Iamque texet calamus longos consuegit in arboribus,

Hinc sese densæ hæstilibus horrida formæ

Tollit arista nato, casus munimen ad omnes

Ne rostris sage sem, si ardore sub fine laboris

Granileque populæ aut amex, stans condita rheos,

Semina quæque suis, ne tarvula, putrida, quæ sit

Soli, imbris, et rapidis volent in nubria ventis

At molles cellam, grævida quæ pondus ariste

Ferre queant, nodis falsi sublimibus hærent,

Qui legis hoc adeo crebra nemus arbore densum,

Negligæ, multiplici vernantia gramine præn,

Undans ense gaudet hoc æquæ, floribus horros

Halantes, et ysa suo, et vailia, fructum,

Pallor, unda, quæ sit, quæ sit, quæ sit, quæ sit,

Imne, quæ sit, quæ sit, quæ sit, quæ sit,

Leby, quæ sit, quæ sit, quæ sit, quæ sit,

Nefecit, indigenis magis vailis vna beandis,

Quam vailis, quæ sit, quæ sit, quæ sit, quæ sit,

Delicæ, quæ sit, quæ sit, quæ sit, quæ sit,

GVIL. SALVST. HEBD.

Vrit anabela frist? folijs tibi copia lafis
 Massica manabit: si linea texta requiris,
 Percusso lentum carpes de coriice filum.
 Vnde premata senues alserno pectine telas:
 Si facit ad stomachum vesci vis alma butyri,
 Inmorde, & dentes sub stipite conde renello:
 Sin opus est oleo, lectas ex arbore fructus
 Volue diu, ac iusta sibi vis stillabat olivi:
 Tu solem tantum finito dare potentem:
 Sacchareos gustus queris tractare sapores,
 Poma tibi matura suo iam tempore pendent,
 Et latam ostendunt aluum, tu deripe ramis.
 Tu vltima morsa hympis, & flumine puro,
 Mox sensum trahata nudo tibi neclare tangens.
 Quas non in facies, atque in miracula rerum
 Versitur, & credo manibus si tangere Midam
 Consigeris, parum subito flarescat in aurum.
 Haud aliam, soto plautam Dem, orbe dedisset,
 Seu mactare solent in isto bonus obere rerum,
 Seu vine sasis esse vago: mortalis ad usus,
 Seu sasis ad laudum documenta aeterna suorum,
 Si fige corporibus, quorum variantia pingis
 Hanc summam, mundi quisset se prodere mundus.
 Nec tantum tellus specioso Dadala cultu
 Tergo ostentat opes: gremio sed clausa sub imo
 Dona latent, animosque virum, vitamque fatis
 Nullus deficiant: ut tandem exhausta rapinis,
 Multa adeo: quae si numero comprehendere coner,
 Quam multis idem referam mices ignibus aether,
 Quos lituus feriant hyberno sydere fluctus,
 Quos segetes, per rura nasent, quos frondibus Ida

Alia tremat, quos sylva feris, quos inestuet equos.

Quid memore Ardasam, quid marmora, quidue

Gagase

Oromenue ingunt Berthici quid segurina montis,

Quo sale montanis opale tinguntur Jbaris

Nunc sibi, nunc ere iuuat, munioque rubens

Nunc ferro, ductaq, canis æruginis fossis,

Nunc auri venis, nunc auri pigmine chartas

Pingere, nunc arumalas argenti inspergere micæ

Nunc pumbi, & flagiti lentos superaddere flexus.

Et iuuat aureolo Crystallum includere libro,

Roddentem omnigenis vera sub imagine formis,

Multiplixq, Agastrem, per pueritq, Amethystum,

Non opus in nostro parum preciosa habebis

Nullam Adamæ, multaque Opale de labe decori.

Nec in Sardus Onix regalibus æpre sigillis

Hinc aberis: suberant viridanti lute Smaragdi,

Cassidonia quoque, & fragilia vis lene Topexi,

Jnnataque rubens aderis Carbaquiduo igni.

Non tellus alius iam nomino gaudet utamine,

Sed duram incusant mortalia facta mouerant.

Quod ferri in nostras cludes, autique creatrix

Funeslet coram curis, & sanguine iuuat

Scilicet errores dedis hoc Natura metallis,

Nostri nec illa malos fraud muneris vortit in usus.

Argenti preciosa famet quem torquet, & auri,

Ille quidem fert duram animis, & corpore labent

Aumeritos aurum vltimis addis honores,

Es queis sublimes tollamur in ardua penitus.

Nec tantum ferro terrarum scindimus æquor,

Hinc etiam meditamus opem, cum se pora poscunt,

Externis

Extenuis olim pascuis prohibemus ab armis
 Et sanctas leges, et cuncta intra teneantur.
 Improbus at quoties ferrum molitur, acerbus
 E. verces furcas, scudaque imitantur Exynum,
 Promptus in omni nos, et scilicet parum sternere Veni
 Sen socium in gulare manu, seu vivere pappo,
 Ostiaque et placida cives euertere pace.
 Sic vinolentum quoniam praestantius vltum,
 Saepe sepulsa iacet ratio, sic turbus rufus,
 Eloquii, fandi solent noua crimina Rhetor.
 Torquet in infomes et fraudibus obijcit, tumbam
 Sic detrahi superbia colere moniam, et ardua
 Turbae impoſitae actus formidibus implet,
 Asciteque Dei praecipue monine, fraudem
 Putris et diuinae summi, et in foida restit
 Nec tarcia vixit Chis benevolentia odore
 Siq. animis accepta malis sanctissima queque
 Munera dederant, et talibus, et qua venenit.
 An sagittae, linguam, et magnae baronae
 Qui vinctus reserui, inuicem fide corpore sensus
 Excitua omnem animi nostre de pectore sensum
 Pellacemque dactylum genium, qui iuniora felle
 Inuicis ad se calibem capis emittit, hauris
 Vsq. ad aequum modus est, quibus oscula iungat
 Et la per amplexum, et chari contagia ferat,
 Et quoniam be. summa vixit humana reuellet
 Namque inapla deet secundas vixitque rapet
 Fila raptum super exet, primorum flamma calorem
 Exultant, suas signo, reseruat amplexu.
 Qui quoniam o. iuniora de his euoluere deus
 Ann. qui magnam vi ferreo haustu in altum

Atque inde alium, visu mirabile, cernunt:
 Attrahit hic alium, quin illique ex ordine quæritur
 Nec mora iam longam videas pendere catenam.
 Quæ sic enodi nodo, cæcoque teneri
 Tunc poris, vel quæ vacuas mora tanta per aras
 Fulcit ad ima suo ruiturq; pondere pondus,
 Corpora si pronam debent sibi bentia cernunt
 Nec ut animi satius eitis præclara reperi,
 Quæ Gracilium sophiam peregrino primus amictu
 Induit, & Latio neuit sub regimine pallam:
 Cui desiderij properat dum pocula cœnæ,
 Mistic ignaro certam neque conscia mens
 At cœna magis raptu ita semper ad artem
 Spectat anus, quæ causa subest age fæp Emeriti,
 Siposis? hanc merore deerant a d's phœnia lenti,
 Jam tibi, iam viderem tam i da fronde coronam
 Næto de quæ capiti prostant, & in milti vers
 Maximus auctor græ, iam te minor ibi, & ultro
 Cessit Empedorio, edicti me iudice vobis,
 Militie, mihi signa via præferi Epitaphio
 Neasagnum Læra alons suo, pre murete Bacchus
 Per terras hominum videri videri merendo,
 Quam Melophisani vultu pulcherrima flant,
 Quæ manicos quid grande diu mediatus in usus
 Hanc princeps excidit acum, ministrasque reperit:
 Hac opæ, per noctem ruiturq; salis arma fecant,
 Hac Phætos, hic Hermen, quo sedimus aspicit, & d
 Audemus petagorinæ, videntur repostit:
 Hæc cum vultuq; videntur incedit Anster,
 Vnde tunc superant feto vultuque iudic,
 In casu vultuq; videntur incedit Anster,
 In casu vultuq; videntur incedit Anster,

Quo tractu, cui quoniam tenetur sub Cydere, quantum
Fugis Equator, monstras nec futilis index.

Nec modo fortunis tellus, opibusque beata est,
Quas celat, latebrisque premis secreta reductis,
Aut ergo spectanda palam que sustinet alto:
At meriti causas, eternaque premia laudum
Exors ipsa sibi, pamasque reponit honores.
Huc agite, huc isto cimus vos carmine iestes.
Melia queis, aut Coa potens, queis Lemnia terra
Nomen ab impressis vulgo sortita sigillis,
Profuit, aut diras exsoluit Erythria morbos.

Salus (magnus parens) frugumque arvis, creatrix,
Que pomis, et odore potens, qua vellere lana,
Que victu, que sede multas mortalia secias.
Mole manens defixa ma, cui turribus altis
Terga tremunt, nec pressa gravi sub mole fatiscunt,
Facundas illusa sinus rasuenuibus undis,
Exsertis redimissa capus, florumque recenti
Semper honori comitatus, et versicoloribus herbis.

Tu magni radix, tu cor, crepidoque mundi.
In te operis, tanti compago recumbis, et ingens
Orbis onus, sola gaudes te coninge calumne.
Mater que germana virum, soror, hospita, nutrit:
Diua, ferax, tibi cuncta vigent, tibi maximus aether
Æternos ignes, et lucida sidera pascis:
Ardores tibi flamma suos, trans nubila cæli
Dat circum, et puro cingens te lamina vestis,
Alternisq; vagus excusat te spiritus auris,
Nunc asper Boreas, Zephiri nunc flamine lenis:
Vnda tibi fontes, tibi flumina pura ministras
Venis acta, canis te maximus aequore. Nereus

Temperat,

Temperat, & toto penetrans se corpore miscet.
 Sic tamen heu sordes: nec iam mortalia tantis
 Pectora tangis honos, animis occipere videri
 Erectis sa cura minor: non arma nec ulla
 Horum penduntur opes, iam gloria reris
 Obsoluit, duras & tantum spectatas agrestes,
 Quis stupida è plūbo mētes, quis ferrea membra.
 Atqui non alas patrum uetus illa priorum,
 Quorum facta cluunt Hebræis prodita chartis,
 Sic uult: haud Moses, haud ipse Noëmus, & Abrā
 Has cinas, humilesque bonum spreuere labores:
 Sed studium colera arua fuis, vel pascere pingues
 Balantum per rura greges, & bucera secū.
 Non sic Archaleas, Philometor, & Aspalus olim,
 Non Cyrus, aut Hierō, quis regia dextera saltem
 Sape armata tulit, regnique insigne bidentem:
 Non sic Fabricius, Cincinnatus, Maniusque
 Spem huius hominum: sed gens fraudes anersa scelerisq;
 Lurigeris ligant, manu victrice triumphis
 Assueso Latium sulcabat vomere campum.
 Infidas populi plausus, pellacis & aula
 Scipio blanditiis simulataque uerba clientum.
 Hac eadem exosus quoque tædia maximus ille,
 Qui Laribus paruis, & terra è paupere missus,
 Imperij uictor Romani inuasit habenas:
 Regnandique satū positis insignibus ultro,
 Rursus ad antiquum rediit primarius aratrum.
 Urbe procul latuere senes, pagisque remotis
 Duxerunt placida tranquilla silentia uitæ.
 Dexteritate paræ Cererem, Cerealiaque arma
 Tractantes, qua Martis opus, nec secum horis

GVIL. SALVST. HEBD.

In verſum pomos, digeſtaque grana dedere,
 Quàm magnas olim bello explicuere cohortes.
 O fortunatus nimium, qui prouidus urbis
 Amentes turas, turbaſque, iſtusque reliquit,
 Nec regum motus, & operta ſummeſcere bella
 Praeſenſit, terraque frequens, Cereſisque ſacerdos
 Rura paternæ iugis, & inempto ſulcas aratro!
 Non diuor, queſtusque fames male ſana fatigat:
 Idem agri modus eſt, iuſtique cupidinis idem:
 Nec gemma philtrum duxit, cacoſque ſurores
 Pro molli Chao, pro neſtæreo Leſbo:
 Infidatior abeſt menſis, nec lancibus aureis
 Toxica decipiunt: patera cana ſepe miniſtras
 Palma vicem, at liquidi dulciſſima pocula fontes
 Caſtanea molles, & preſſi copia lactis,
 Eduraque nuceſ adſunt, atque inſita poma
 Condiſa ſtans ſubitis, incondita fercula ex niſ:
 Neæ circum ſtrepuiſ rancis clamoribus amens
 Turba togatorum, nonniſue exhauiſta habentem
 Scylla fori, gergeſ prædarium, & plebis hiruſ:
 At numeroſ modiciſque anes, & canibus amas
 Mulcentes, grato male ſedia mormure fallunt:
 Hinc nemora, hinc paribꝰ reſonâs arbuſta canent
 Non præcepſ patrio ſoluiſ de liſſore funem,
 Ludibriumque Notis, & iniquis præbuiſ Auſtri
 Nec ponti circum, calique obnoxius iræ,
 Queſiſ hem miſerâ medio procul æquore mortem.
 Inſonſes agitare dies atque otia paſſi
 Blanda fui, ſumumque caſu ſpectare venider.
 Non procul à ſectis dulci per roſcida riuus
 Mormure præta fugiſ, ſingitque recentibus undis

Gramini,

Gramina, non alios flumina non equora nomis:
 Quaeque iulis cellis, eadem premis ossa sepulchro.
 Olli blanda quies, dulcesque sub arbore somni,
 Non succo illecti, tardique papaueris haustu
 Aut iunci nigris Arabum nascuntis in oris:
 Non uti Mecernas, suspectos insus amores
 Dum fouet, Armoniam presio male prodignus emis:
 Fessa sed irriguo mulcentur membra sopore,
 Qua molles herbe, aut viridissima gramine ripa,
 Indarum suadente sono, quae lenia lapsa
 Saxa per, & salebras, grata rauceidine plaudunt.
 Non litui, aut aeris clangorem exterritus hausit,
 Turbatique repens galea se cognimine sepsit:
 Non illum terror, non infusa minacia regum
 Excussum thalamo faxis mersere cruentis:
 Manè sed excubitor lucem prænuntiat ales,
 Et somni, ac operum iustas determinas horas:
 Compellans residem spectacula ad inclita florum,
 Quas lachrymis Aurora nitens vorantibus implet.
 Non animae tabes, totisque inclusa sub artibus
 Tarda lux, purum lento favore cruorem
 Inficit, ac calidæ facies, & aperta serena
 Semina languorum discussa iulere per atras,
 Et membris aluere suos, stomachoque vigores.
 Inde procul morbi stabulant, vix tarda senectus,
 Vix olim dulces adiit mors seua recessus.

Non miseros annos fallacibus egis in anulis,
 Pendulus ex oculis regum, nutuque potentum:
 Nec mutata huius noua sacra capescere adegit:
 Non mandant vana præconia vendita charis,
 Formicæ fecit magnis Elephantibus æquum.

Non fortem Alciden è molli Sardinia palo,
 Aus è Therfice pulchrum simulantia Adonim:
 Non Alcesteos Floræ subscripsit honores:
 Sed proprijs humiles curas in pace quietus
 Temperas anspicijs, & adorat numina diuum.
 Non illum insidia, nec spes, non pallida torques
 Suspicio, non ille dolos, aus crimine versat:
 Sed rectas ausibus pedicant molitur, & arcepi
 Decipit, aus cernit viros, & resia figat
 Flumineo & generi lentas de vine nassita
 Texit, & inferos dape odora porrigit hamos.
 Si luxus, si vestis abest, si chartæ supellex,
 Picla nec antecolo sub tegmine purpura ludis,
 Nec picti ridens possit, & laeta cernis
 Te serulia tabulata nescit, nec suavis arsa
 Clausas, & latas opes, & aure pondere launæ
 Natina at proprios lana sibi venit amictus,
 Nec viola florem, nec Serica se xsa moratur:
 Horrea farre tumens, denso familia culmo,
 Fœribus antra madet, atq; horna oneratur inemptis
 Vina cadis, plenoque greges numerantur ovili.

Hic fortunati damus bona comitoda agrestis,
 Cuius culta domus magnis sese urbibus æquat,
 Non exeregentis sumptum mercede colari:
 Pangere cui videri ars est, cui stringere frondes,
 Et cui vix quicquid præsto est quorū indiget usus,
 Sed domus agra labat cernis male sulca caducis,
 Congestum & squales crudo de cessante culmen.
 O liceat pater alme mihi, pater alme, latentem
 Per solos exare locos, per frigida Tempa
 Regibus exprorem, atq; Aula fallacibus arce.

furat eos qui asserunt animalia esse viuentia, &
 & potu in suo vigore subsistentia. Postea de illorum
 motu loquitur, quorundam veterum & recentium
 Astronomorum paradoxo sufficienter respondens,
 qui cœlos stare scriptis assererant, terram autē mo-
 ueri circulariter. Et ad propositum suum rediens,
 pulchra comparatione monstrat, cœlorum insigni
 ornementum circa terram: quod describit signis in-
 moratus sub utroque polo notatis, ad certiorē A-
 stronomiæ cognitionem. Inde zodiacum, & diu-
 cum eius signa, menses, & anni tempora distinguen-
 tia, singulatim depingit: quibus adiungit stellarum
 circuli Septentrionalis & Meridionalis nomina. Ta-
 dem suum sermonem partiens, de octauo cœlo ve-
 ba facit, in quo sunt stellæ fixæ: demum descendit
 ad septem inferiores, assignato vnicuique sep-
 tem planetarum vno, rationem reddens, cur stellæ
 scintillare videantur, non planetæ. Posthæc dicitur
 de primo mobili, non oīe cœlo, quod sua incompre-
 hensibili velocitate alios post se rapit, licet eorum
 vnumquodque suum motum proprium habeat: quod
 similitudine maxime propria illustratur. Alioquin
 etiam cœlorum velocioris aut tardioris motus cau-
 sam reddit, licetque quanto tempore super cursu
 perficiunt. Deinde, de necessitate & commoditate
 horum diuersorum motuum disputat, probans hos
 ignes cœlestes influentias habere, magnasque vires
 exere in hæc inferiora corpora: Stoicos contum-
 cit, Deum causis secundis alligantes, christianosque
 docet, quomodo tam iucundam speculationem ad
 suos vsus applicare debeant. Tales sunt primæ par-
 tis diei quarti commentationes. Secundam ingreditur
 per descriptionem Solis: seque nescire confite-
 tur, vnde sumendum sit exortum, ad magnificenti-
 tanti Principis, per cœlum in medio aliorum sex pla-
 netarum obambulantis, cum stellarum fixarum, in-
 star aciei postrema, comitatu, digne representandæ.
 Eadem opera vires & effusiones humilice magni
 mundi oculi depingens, de eius magnitudine & ve-
 locitate

locita
 Deino
 in so
 bile t
 no e
 quat
 quon
 locie
 Solis
 disti
 ordi
 ho, &
 hic

G

P

E

S

J

C

O

I

I

locitate differit, ex regij Prophetæ verbis Psal. 19.
Deinde admirabilem Dei providentiam celebrat, qui
in solem collocavit, quique per luminare tam no-
bile tanta beneficia terræ contulit: de eitis quotidia-
no & obliquo, vel annuo circuitu disputat, unde
quatuor anni tempora vere poetice depicta conse-
quantur. Postremo scribit de Luna, eius mutatione,
facie rotunda, accretione, decrectione, quid eclipses
solis & Lunæ differant: & in memoriam reducit ec-
lipse in vnam, & duas revolutiones insignes & extra-
ordinarias, in morte Iesu Christi, in Ezechie mor-
bo, & in Iosue victoria, ut scriptum est in verbo Dei
hic Poeta diei quarti meditationem concludit.

**GVILIELMI SALV-
STII BARTASSI HEB-
domados, Dies quarta, Gue
liber quartus.**

*Spiritus ignito quondam qui nar-
bine raptum*

*Sublimem è servis calis trans mæti-
la vatem* (vestis

Vexisti, paræ nuper qui verberare

Percussas Iordanis aquas diluiferas hunc me

Eripâ, sub pedibus procul ut tellure relicta

Syderâ pura fecem, cunctas ut cominus orbea

Inuear, luffremq, vagus, sua optime nostris

Optime cælicolun princeps auriga quadrigæ

Nunc Martis comitatus iter, nunc Solis equorum,

Nunc Iouis, & varios Hermæ, Venerisq, labores,

In populos deinceps virtus queis ardua cordi,

GVIL SALVST. HERD.

Inspector meas, lucemq, viasq, renarrem,
 Ex legeq, animos tollam super æthera victor.
 Vos o diuina mentes, dilectaq, calo
 Pectora, quæis alis humeri pernicious apii,
 Seu mundi libes ima sequi, seu surgere in auras
 Æthereas, & luce frui voluentis Olympi,
 Este duces, conferite pedem, porrendite dextras
 Vt uehar & summo Parnassi in vertice sistar:
 Succinite & castos vestrae modulamine vocis
 Instaurate modos, nam quæ pulcherrima vestris
 In gremijs habitas virtus sibi maxima merces.
 Scilicet & tempus venies cum munera Martis
 Per maria ac terras olim sopita quiescent,
 Ciuilesq, metus aberunt & secla nepotum
 Carmina vestra canent auro magis aurea, dulci
 Mellea melle magis, visumq, querentur, & animi
 Degeneres tantisq, male vitribus equos.
 Ipsa licet nostræ surgentia semina fama
 Vix memores ausini olim sperare nepotes:
 At me, dum reliqui, quæ turba est plurima, vates
 Obsequio efflictum reges & voce fatigans,
 Aut dum famineo tenerè meditantur amores:
 Inactos aperire sinus, lateq, per orbem
 Æterni vulgare patris decoraq, alta inuabis.

Hæc aruomoso mihi condita carmina versu:
 Ultima non famam victuram in secla morantur
 Sat fuerit doctam quondam modò Patria prolem
 Extulerit fecunda virum quibus amula virtus
 Hæc eadem studeat, vaces his felicior ausis.

Non operas mundi sator est imitatus inertes,
 Qui gnauum crou capta diu deposcit opem res,

Abissi m,

Abstant, Languent vè mora, tardumq; laborem
 Precipitant: Verum ille sacros lites omnia matris
 Prolix petat, nunc lentas opes, nunc ocynus oris
 Instat, & egregio matris sine coronat.
 Ego atque postquam circumdatis arctora ter-
 ringe,
 Pingere da mundi speciem, creberrima fixis
 Lumina, & ignitos sparsis per cœula claus.
 Quorum nosse modos, rationem nosse latentem
 Non opus est, utrisque videtur, namque impete mira
 Incita suffraginat visus: sine corpore ad illud
 Ut licet, propriis votis quod cetera monui.
 Ascensum & cœlis haurire per ardua signis:
 Crederem superos primæque luce coruscans
 Materiem traxisse oculos, nam lumine ab omni
 Præpuris hausit radios, atque æthera pinxit
 Ignibus his genitor: seu denso abduxit æthero,
 Periculis densoq; cladi glomeramine solem:
 Post alios hinc inde facès turbantq; minorem,
 Nil speras Graiæ manus accedere fontes,
 Hæc animis ader: author ego, velut æquoris æli
 Progeniem pingui primæ ex humore creatæ,
 Et quæ frondosus animalia montibus errans
 Omnigena, & luteo telluris fixis æthero:
 Sic calum, cœlq; facès formasse parentem
 Vno eodemque aëre, germanis partibus vni par
 Pars foret, & propria pars quæ quæ similissima sort.
 Non scies ac largis comotus in arbore venis
 Nodis inest, proprio natus par cetera tronco
 Duritie tantum, densoque volumine dispar.
 Hæc quæ stelliferi funalia suspicis orbis,

Concretas, densasque magis fas credere partes.
 Cognatas, ac superis facibus vim lucis. Et estus
 Dum seruo, summo que reddita sunt elementis.
 Ignem ibi coniugio non cui data arida vitam
 Pabula, quis siquidem rerum fas grandis aequum
 Tot victum flammis una vel luce ministrare?
 Huc agite & date, studium quis pangere nugae
 Vilius affatus, pictor, rictore fluentes.
 Quam mihi sepe iocum vestri mouere libelli,
 Scilicet inclusam vitalem his ignibus anam
 Dicitis, & ingi circum vertigine, dulces
 E terris capere cibos, & pocula ab undis.
 At verò equato procedere Sydera lapsu
 Cernimus, & posita nunquam deflectere meta:
 Contra incompósitos animalia corpore motus
 Edere, quo diuersa trahit sua quodque voluptas
 Nec defrenato volitare per aethera curru
 Posse putem, celsi quin caerulea templa fariscant,
 Mox clausis coquant rimis, obnoxia Parca,
 Que vicibus terras, undaeque animamq, fatiga
 Namque tam rixis miscbunt organa motus
 Aut qua corporibus constabunt membra rotundi
 Vnde tot expirans tellus alimenta, paterq,
 Submittat Nereus, ac lucida Sydera pascas,
 Sydera vel totas auctu superantia terras
 Fercula cum ternis animalis dente subacta
 Mensibus, exuperans natia pondera molis,
 Haec laxis non ergo facas spatiantur habenis
 Sorte sua, aut agiles vitreo se marmore versant,
 Aligera quo more solens pendere volucres
 Per liquidum, & lenibus caelo colludere pennis.

Atqui

Arque fixa rotis voluentibus in:us aguntur,
 Conflantemq, agitans noctuq, diuq, choream:
 Sem sole arato clauus defixus in axe
 Sponte sua stabilis, cito simul orbe cieri.
 Ac valuti fibræ cui febris inastuat imis,
 Exilidum tremulo quatens horrore grabatum,
 Ipse sibi dirus succos fastidit amicos,
 Indulgetq, gula vitio, lapibusque negatis:
 Sunt etiam quibus ille furor, quibus ania veris
 Gaudet, & insanis ratio præpostera monstrix:
 Non tritis iter ire viis, placideq, per altos
 Pandere vela sinus, & noto remige ferri.
 Fallor, an altitudines istuc qui sydera circum
 Ire negant, ac fixas suas consistere sedes?
 Scilicet hoc terram voluentem fallere motus
 Ilis similes nos esse, quibus super æquora vellis
 Stat ratis, ac porro discedere terra videtur.
 At semper paribus spatijs gemmantia mundi
 Diuina distant, at sursum missa sagitta
 In caput hand posset iaculantis recta relabi:
 Qualis ab excelsa superas contortus in amas
 Puppe lapis, gemino lætantisbus ordine, consis
 In flumen longe recidis post terga relictum:
 Vos quoque ab Hesperijs primos que solis ad ortus
 Lincubus properatis ames: vos vere rubenti
 Visuri aduersos Zephyri, qui tenditis Euros
 Ac matutinos quem machina versus ad Indos
 Fulminco vomit ore globum, non ante moueri
 Accideret: cursu tellus auerta diurno
 Quippe leues anteiret aues, & iurbino ventos,
 Igneo anteires stridentes inpete glandes.

His ego ne quicquam rationum foris in armis,
 Bella tibi Germane miner, qui callidis omnem
 Dum vim Phænomenon, varia & momenta tuum,
 Ter gemina iustis terrarum trepidat & choræa,
 Ac Solem punctum rerum de nudis ad imum,
 Unde eodemq; locans sola, Phæbida ac æquora circum.
 Hæc canerem nisi iam spatium exclusus iniquis,
 Adductis retrò breuius moliret habenas,
 Ast heros versu meditant iam condere motus.
 Sed satis hoc valium mea nunc teras orbita caput,
 Prætorum gemmas, & pingues ubere valles
 Miror, & ævias, nimbose cacumina, montes.
 Reflua & insoneras Thætis quas lambit arenas,
 Miror & occultos nigri Magnetis amores:
 At cæli molem, cæli cum seruo nitorem,
 Cedite celsorum nemorum iuga, cedite valles
 Hæc nimium attonitam rapiunt miracula mentem.

Qualis panno noni stimulo turbatus amoris,
 Blanditijs lepidus dominans dum mollibus ambit.
 Ingenti incessu stellantes explicat alas,
 Et circum pæta pandis spectacula cauda,
 Pupillans, variosq; ambagibus implicat orbes,
 Attonitos spectre captavi spectantis ocellos:
 Non alijs animos in tuos pater ignibus æther,
 Omnigenas ostendat opes, & corpora unica
 Incoluit cursu, & speciosi symmate limbis.
 Ausus ex humeris latè dependes amictus,
 Illius rutilis vario discrimine chausit.
 Hinc illinc ardens oculi flamma q; decoret,
 Cærolaq; auratis resplendet purpura bullis:
 Hæc tibi delicia Ceres, hæc tibi dona parantur,

Blandimur

Maudius ut gravi succumbens coniugis ulnis.
 Nec potis asheras numero comprehendere flammis,
 Quem quis scire velis, tybici velis æquoris idem
 Dicere quam multa Zephîro turbentur arena:
 At certas gens pristina patrum dimisit in ædes,
 Esset defuncta signavit imagine cælum,
 Ne fors deficeret numero mens obruit antro,
 Et caperent memores sic planctus omnia sensus.

Bissenâ dicitur limbum pinxere figure,
 Quem Deus æterno mundi densatus amore,
 Mansuras primis leges cùm poneret astris,
 Naturæ porcare dedit, mirabile sexum.
 Nec vero tali mediam se munere cinxit,
 Ipsa fuit obliquans, ritumque exerta gabino,
 In pectus lævum dextro demisit ab armo.
 Hoc decus, hic stellans ardenti Baltheus auro
 Argenti nixidus micis, ostroque trilici,
 Flagrantefq; gerens longè lateq; Pyropos,
 Iarcapumq; sinum puris radiatum elenchis,
 Obliquo magnam complectitur impete cælum.
 Namq; loco ex illo tenebris ubi diuidit æquus
 Dux Arietis cum luce vices, defleclit ad Arcton
 Nonaaginta gradus, medium tot versus Olympum
 Diffinat, et totidè calidos dæm vergit in Austris,
 Tum paribus spatijs anni contendit ad ortus.

Ecce sibi ante omnes Nephelæ portitor Hæles
 Impulsus ætatis aperit qui cornibus armum
 Ingrediens, præmaq; poli se iactat in aula,
 Et lævè ostendit nativæ telluris arum.

Proximus hic torus comitatur lumine Tauris,
 Qui duro obnixus dæm tendit in arduæ calle,

GVIL. SALYST. HEBD.

Facundo foveas arua sinu, flammâq, repenti
Exeat odoratus quas faucibus occupes herbas,
Stragulaq, hâc illac viridantia pingis, & alia
Excussus cernice ingum resolutus aratro,
Exultat, teneri ducis quâ semita veris.

Sydereum hinc humeris genibus totoq, ferenas
Ore decus Gemini, placidis ut mensibus anni
Irradiens, Taurum certans prænervare cursu
Nequicquam, caelo præcepit volas ille sereno.

Deiue octogeminis carli per carula remis,
Nuntius æstiva procedis Carcinus horæ,
Multiplici tardante gradu, sextaq, cornuca
Ingentes terris luces producis adustis.

Ecce sub hunc, radijs frontem vallatus acuris
Js Leo, tabificum spirans, quo farræ vaporem
Arent, & flaccæ pratis siliensibus herbae.

Nec procul hinc carlum radiato Syrmate venit
Blandum, Virgo tuens, vultuq, erecta sereno
Explicat ingenuum mihi gravitate pudorem,
Alia dextra geris, flaventes lana manipulos.
Hinc iussa, lucès trusina suspendis, & umbras,
Libra tenens geminas æquato pondere lances:
Aureus ardes honos, triplex micat annulus auro,
Auratusque iugo scapius dependit ab aureo.

Nec mora consequitur retro vestigia Libræ
Scorpius, abscondens gemino sub lumine virum,
Virus atrox, quod parte simul iaculetur utraq,
Impius, & toto passim vomas orbe venenum,
Ni præstò solido quatients convexa fragore
Phyllirides oculis hostem sortitus, & arcu
Instet agens, laevumque ferox iam destines ictum.

Namq,

Nonq̄, feram tanto praeda Centaurus amore
Dū urges hiās, impune Caper qui proximus illi est,
Luxurias radijs, & inania spicula temnis.

Ingreſſa toto dum ſic properatur Olympo,
Cerulea latices inuergit Aquarina uirga
In talos, ſaculiſque ſuis (quis credere poſſit?)
Excit aqua magnū venturis piſcibus æquor:
Illi audiſcendunt, porro fugit ætæna amnis
Vorticibus rapidis: ſubuenit à tergo piſces,
Quos Arietis curſu retro ſeclauit inani.

Signifero tot ſigna tibi numerentur in orbe,
At quā ſe Boreas rapidis agit horridus alis,
Purpureus geminas inter Draco labitur urſas,
Nec procul his tardi voluuntur plauiſtra Boore,
Tum Iaculis, lapſuſq̄, genu puer, & Lyra, & ingens
Alcida, ni vana fides, pendentiſ imago:

Quem iuxta ſequitur ſquāmis maculoſus, & auro
Anguis, Auiſ, Delphin pedibꝫ Iouis armiger uncis:
Andromeda, & Perſeus, & Phrycidas ora Meduſæ,
Bellrophōnis equus, flammisq̄, triangulus ardens,
Cepheus, Caſſiope, Carraq̄, amīga Læne.

At qua dem exor mundus deſcendit in aſtroſ,
Et Canis, & Procyon piſtrix, & aquaſus Orion.

Eridanus, Lepus, Hydra, Lupus, centaurus, ætæra
Et que per medias fugis Symplegadas Argo,
Et crater, & cornu bians, & ſexta corona,

At qui præcipitem Typhona præmeſſe Dionem
Læpitiſ piſciſ, cæli ſub fornica fulgent.

Sic Deus ætæni ſexti dum ſilaretoxiſ,
Diſſunctos notas arte ſinus, & mille coruſcas
Hæc illac ſoto ſeuſ ſub tegmine bullæſ.

Ast man tantum reliquis ex ordine casia
 Atribuit lucere facem, non velle serena
 Innueris aether stellantis instillibus ardentis
 Falleres ambiguo spectantium lumina sensu.

Ergo & ab ostans stellantis et lumine recte
 Scintillas ardenti tremulis & lumine crispis.

At sopor geminis imos que sparsa per orbem
 Sideribus tremulo sensu vibrare negatum.

Forfan & inter se geminos simul edidit ignes
 Hos illos, sed quod spatium via diuidis ingens,

In speciem tremulo crispis tunc lumine parens
 Nam neq. qui gyro terris propiore feruntur

Errones visum incutitur fulgere maligno,
 Vicina ast oculos defigunt luce tuentes.

Caloribus series flexa non more carbene
 Apti sibi est, superis cinguntur ab orbibus imi.

Quo centro propior quisque est, hoc artellum in se
 Cogitur interiusq. capacem contrahit alium.

Non secus ac omni membranam ressa coarctat,
 Abunden membrana materem vis alba vitellum.

Qualis velis feris pistrini cratibus Auspex
 Si bilis infunditur, cum pendula linde torquetur.

Arboreas ingens veli rapit impetus alas,
 Tardius si non rapiunt voluentia carbasa melior.

Malus it. si pariter crebris rata dentibus hirta
 Clatranti aeterno mordet rota dente coronam,

Clatorem edat ordo molam que subdita turpida
 Farra icrit, et humilis, comis cedente farina.

Aut velut horologio in magno rite librati
 Podis agit sphaeram que maxima, deinde minores

Profubigitq. rotas, iudicemq. altere sonantem,
 Es

In solidum noster os lucis cum partibus aequat,
 Sic quoque supremi irrequieta volumina caeli,
 Anfractu ingenti magnas obvolvens terras,
 Sex quater horarum spatijs simul interiores
 Prona globos rapit proprio secum impete vertunt,
 A Tarsetiaco flauensis ad ostia Gangis
 Usque Tago, ad nigros à gurgite Gangis Iberos.
 At qua subter eum splendentia sidera, duras
 Indignata pati leges, & currere franis
 Aberius, nec posse sua moderare choream
 Arbitrijs, diuersa fremitus, & scdere raptis
 Hæc illæc retro flexis luctantur habenis.
 Quæque suas grassata vias, unoq; labore
 Ante gradum, reuocq; ferunt, & tempore eodem
 Iam Indos, gelidumq; Asiam persequuntur.
 Non aliter, flammæ quàm qui mercator ad Anglos
 Nigra Tolosani transfretas magnamq; glastis
 Pordaxos cùm puppe totas protectis ab ipsa
 Deporam, repidoq; ratem fert annie Garumina,
 Indigalam is versùs, versùs simul ille Tolosam.
 At quæ quique magis Superi penetrabilibus alis
 Scini assurgunt orbes, hoc limine ducto
 longius ad primas tardans se reddere mentas.
 Purpureo hinc fama est præciosa Cyclada textis,
 Ibi Deus ardentis stellarum hand parcus honores
 Adidit, & circum terras se pandere iussit,
 Septem mille suo cursu defungier annis.
 Ingenij (Saturne) pater, qui secula condidit
 Aërea primæuo generi, qui coniuge gaudes
 Mucosine, fædis cui frons licet arida rugis
 Squalleat, & vilis vertex, & plurima mento
 Canicias,

Canicies, mastusq; oculos stupor urgeat agros,
Suprema ac reliquis cesserunt sorte planeta:
Tu tardo insistis cunctis sibi plumbeus axis,
Terdens denum calcem contingis in anno.

Falsiferum meritis nisi bone fupparer, ore
Subsequeris, in diem opum, in patris iniquos
Afflatus radijs & amico sydere lenis:

Tu stanneos agitas calis per carula cunctis,
Signaq; bis senis bis sex metris in arvis.

Armipotens de amore ferix accensus, & ira,

Quæ clamor, quæ bella iuvant, quæ turbi dūs barri

Cedis, & undansea effuso sanguine campi,

Precipites agit acer equos, & verbera senis

Quæ clis in pernadat iter, sed cuncta tardat

Plaustra claustra, dum sape locis incurrit iniquis

Ter pedibus sumidas pressis Diomysius vult,

Ter fluitat senis messes Ceres alma, primum quon

Vel semel obliquum fueris permensus Olympum.

(Phæbe pater) lucē spargis qui crinibus aureis

Munificæ qui largus opis, qui largus bonorum

Sceptra fomes, animasq; seris, cui carmina cura,

Cui cura teneris expressus succus ab herbis:

Sexaginta tibi ter centum & quinque diebus

Usque laboranti extremis tenes orbita metas:

Quippe tuis annis sparsis metris, & idem

Inuitus, lucē ponis discrimen, & umbra.

Alma Venus, mundum letis quæ fatibus omnem

Concelebras, suaves tellus cui Dedala flores

Submisit, placidi cui ridens æquora ponti,

Quam circum illecebræ volitant, & blanda iuven

Es molles, tua turba, joci, teneriq; lepores,

Quam

Quæ choros, atq; thaleros cecidit usque cachinni:
Ipsa eadem referasq; fores, claudisq; dies
Nec pateris procul ire vagos à Sole columbos.

Haud secus æquorea Cyllenius arbiter unda,
Interpres superum, atque orandi callidus auctor,
Mercandiq; casus, cyathæque reperiit, & artis
Primus Olympice, cuncta prope distinet annuum.
Nec porro nimium fidens raderibus alis
Aude inaccessos Soli tentare recessus;

Humorum Dyctinna potens, & frigoris vdi,
Signa duodecim duodeno mense perivas.

Sin hæc æternam languore superis inersi
Innumera numerosa cohors, vicibusque carere
Astra suis, omnia nox usque in parte sedes,
Ipsa in parte dies, ipsæ calor aridus arvis
Inclusus furor, mundi que ætæsa senes
Semper leues, semper spirantes frigora Cæli,
Lamina languerent verumque aboleretur orcus.

Nequicquam teneram vitæ gustares amorem
In templo puer alterutro periturus ab hoste.

Quod nisi disparibus miscerent astra choream
Imagis, nunquam mundi variantia membra
Tam multos caperent motus, euenæ vicesq;

Quæ passim rebus diuinitus insnuant se,
Cum miris simulachra modis cælestia ludunt.

Non ego tot facibus vultum labentis Olympi
Massum pinxisse deum, quo Dædala tantum
Mutares species, oculosq; teneret agrestum:

Non ego disiectas vacuis in saltibus herbas
Colliderim, rectorq; cana tellure lapillos.

Utrius vim queq; sibi cohibere latentem;

Es vero hac maior a solo, maiora soloque
Lumina nequicquam tuos iterata labores,
Ac celsi indulgere vago per inania iussu.

Frangere carer, turbare fidem qui tendit, & acta
Inducium nullo tardi de vulnere scissus,

Et verò indignus, Sophia penetralibus altis,

Qui negat ex usu vestigia nativae

Certa legi, quales meritis referantur in album

Qui nullas afflicta animarum in corpora vitas

Attribuit, quandi in humiles libenter in ardua

Ipsa caducorum quamvis variantia rerum

Nata polioscit ipsa vagis variantior astris.

Quid tempestates, varias, & nomina dicam,

Sol aliis, aliis sua domus in fovea reclusus?

Quid nūquā offensa quid lumine Phaebo ab omni

Attonitas senectus, et strata altitudinis opacis?

Quid Praeterea, cui regna cadunt, quid agmina facta

Exeat à stygijs Aethra infesta lacunae.

Atque una male suada famens, & calida pestis,

Diraq, Proditio, nec non feralis Eryx.

Ut maria & terras lacriminis & sanguine mixta

Tot simul & tanta permisceas impia monstra.

Quid tecum angere, pariterque senescere ponti

Cynthia commemorem, rapidisq, ut candida bigis,

Quam magis ignifero frateris secedis ab orbe,

Tantum magis ossa suis ferment animata medullis,

Luxurians exuvula suffuso sanguine vena,

Succrescis teneris humior sub cortice plantis,

Intus & ingenuo torgescunt ostrea succo.

Quid memorem, ut celsa celsis in montibus Alpi

Amisos primum dum Linae recolligit ignes,

Nec carae uis falso possunt labescere fluctus
 Tempora nec tantos alio mens agra furoris
 Concipit hinc animi motus mortalibus aptos,
 Hinc varias motare vias, & sydere ab uno
 Disce, sis astriferi quàm magna potentia caeli
 Vacat habuisse sub pectore versas, & intus
 Humores, moresq; pari moderetur habena,
 Ex inenunte aeno, dum corporis atq; animas
 Mutua contordes reddunt contagia motus,
 Cum caecos Procyon oculis & faucibus ignes
 Mille uomas, vallesq; canas montesq; supinos
 Ac sulcis flauis fissiuentibus uras aristas,
 Nostraq; suspiria tentas sub corpora rabescere
 At contra succube, & nascis infestus Orion,
 Es praesepe madens, & Pleiades Aqlinsee
 Effundant uictis spumantia flumina ripis
 Nullaq; praeterea toto micat eximia caelo
 Effigies, quae nulla ferat momenta, suamq;
 Rebus opem, facite est tamen de prendere signis
 Qua septemgeminos genitor virtute Planetas
 Donarit, quos quentq; globo dispersit, ut exors
 Vires inde suas & semina funderet orbi.
 Nec tectum Zeno rationibus hisce laboro
 Cogere sub leges, & inaluabile fatum
 Diurnumq; hominumq; patrem, vinculisq; solutus
 Eternis onerare manus, & compeda plantas,
 Ille parens rerum mundi Deus ultima causa,
 Impetis aegis astra suis, & laniare complens
 Vinifico, cphibesq; manu, ne desuper omnia
 Fata suo iniussu moleant mortalibus aegris.
 Tu vero incipe contentus in ardua mens

Vim cœli, Variasq; vias mediator, ut inde
 Aduertas, quos vita gemas supposita tyrannis,
 Ex quo iustissimè primæuus fraude parentum
 Flos perijt, misero traxit cum femina lapsus
 Consortem, sentiret vix pars altera labem.
 Hinc animi compesce miras, & concipe iusto
 Ore preces, pacemque Dei submissum adora;
 Ne iustis asper furij insurgas, & iras
 Sed seuas hyemes, tempestasumq; sonantem
 Diluuiem, & nimios soles auertas, & algu,
 In nostrum quæ sæpe caput portenta minantur,
 Aspectu cum se designant sydera toruo:
 Nec sinas excussæ ex legem vadere frenis,
 Quò te natalis rapit inclementia fasti.
 Aethereis at singas aquis, & flumine puro
 Insanos membris fermentibus abluit æstus,
 Vt mitis sub corde fero componas iniquas,
 Quos das collucties humorum turbida motus.
 Annì Phœbe pater, tuq; & quæ candida menses
 Luna vehis, vultus quæ causa indigna serenos
 Fardanist vel cur oculis spectata negantur
 Ora meis toties tant qui pro sydere noto
 Liuentes tantùm radios trans nubila cerno?
 At vos funereo frontes enoluisse velo
 Sydereas, quales Superis quantaque patefcunt.
 Et vestrum contrà decus immortalibus alis
 Tam procul extremas diffundam cantor in oras,
 Quàm procul aeternam lucem referetis & umbram.
 Irrequietorum pernix agitator equorum,
 Igneæ font lucis, calidiq; vaporis origo,
 Visa soli, rerum alma salus, qui lampade mundum

Peruisit radijs cæli qui templa serenas,
 Unde tuas laudes, quæ prima exordia tenent?
 Hæreo, uti crebras qui curvo à lictore normas
 Alisum numerare parat, quæ frigidus annus
 Ausonijs inimidis agris: ille agmine denso
 Agglomerant, sædæque plagæ melioris amore
 Castra mouet, longâq; trahunt super æquora nubem.
 Vix primas seruauit aues, cum nulle sequuta
 Crebrescunt à tergo acies, & lumina turbant.
 Ac veluti magna procerum stipante corona
 Dum latè fines inuasis, & vltima regni
 Progreditur Tyrio princeps conspectus in ostro:
 Hinc atque hinc aditus inuentione lætissima firmans
 Præsidia, ille aspectans supereminet arce
 Regius, & tanto circum lætatur honore:
 Talis & ipse suis magnam dum cursibus orbem
 (Arbiter alme diæ, mundi q; patennis ocellæ)
 Inuoluit, radijsque animas & luce benignas
 Incedis regum turba comitante minorum:
 Tres eorû ante-curs, totidèq; sequuntur orantem,
 An iuuas æthereos populos, aciesq; referre
 Exiguam summæ lucem tibi ab orbe merentes?
 Arme etiam veluti mundi maioris imago
 Corpore sub medio fixum vitalibus auris
 Cui geris, acre, calens, vegetû, meat unde per omnes
 Spirituum vis alma finis, nodosq; animas,
 Quantum cuique finis modus est: sic aureus inter
 Sex fixos imis mundi laquearibus ignes
 Verseris, & lucem medius partiris Apollo?
 Ardores dum laudo tuos, quævis viscera terræ
 Insinuans venis ydæi giro incoquis imis,

Ac deinceps aurum commixta sulphure conflui,
 Auius excedo posita regione viarum,
 Oblitus canere, una tui si luminis ires
 Orba dies, crassos veluti resolutus in imbres
 Spiritus avarum subsideres, ac maxe rursus
 Litoribus spreis nemorum iuga summa teneret.
 Vix oris bene prima tui deducere fila
 Ingredior, licet illa soli maiora figura,
 Cum subito alipedum cursus miratus equorum
 Veloci te mente sequor, simul illa relinquo.
 Qualis manè nomen thalami de limine coniux
 Pictus acui alantidem, Tyrusque coloribus ardens
 Egreditur, multisque virum se millibus offert
 Optatum totaq, notum decus excis ore
 Nant fusa per colla come, myrrhaq, madescit
 Spiritus et læta ridet pellacia formæ:
 Talis ab Eoo Titan te gurgite tollis
 Luciferis inuictus equis, deinc Principis instat
 Insanus cui iuvat amor, cui gloria mensum,
 Ruberetonq, trahens longinquo à carcere nimbis
 Is præcepit, turbaq, ferox spectante renidet,
 Tantus amor palme, tanta est victoria cura.
 Perdius ætherei sic conficis æquora circi,
 Vix ut mens valeat cuius æquans sequendo.
 Quarta tuis merito sedes ascripta quadrigis,
 Inde ut equi rubris flantes de naribus ignem,
 Frigora Saturni mimulant, Lunaq, madorcui
 Qui propius forsani si tectis incubuissent,
 Deficeret mortale genus, nec ferret iuvencos
 Afflantium radios: ea si Saturnius orbis
 Submorum veheret: passim pecudaq, feraq,

Etenim, salus torpore sepulta iaceret.
 Quas ego præterea laudes tibi terminare dicam?
 Omnia discessu languent, inaniq; virescit
 Rerum summa tuo, fugiunt te nubila cali
 Ora pigra, metus gelidi, sapor, umbra, pruina.
 Quæque male exercent pauidos infomnia sensus.
 Quid loquar? heu vasto rerum sub gurgite mergor,
 Nec sandum tentatis ullum, neque littora nosco.
 At libet è ne xis sua circum tempora seris
 Pullos casto decerpere pollice flores,
 Germanas (Sol alme) tuas quo munere donem.
 Tu regimæ xosq; morem, quos illa blanda
 Indulget furo, visæ rationis manes,
 Nec pudet innumeris prædas è cubilibus àtis.
 Paucorum infans palpatum addicere votis.
 Quique voluptatum dulci fallente veneno
 Vita amant, regniq; sine cantantur in uno,
 Mori reliquis quævis dare iura per urbes.
 Namque die gentes lustras circum vagus omnes,
 Uxor sine gente sumit fugiente salutas.
 Tu variis animum risu, variisq; natans
 Inquammigeræ liquido Nereæ sub marmore turbe
 E supero procul axe notas, & perditæ luxu
 Icla virum, Abderijs nimium dignanda cæchiinis,
 Heraclite tuis nimium dignanda querelis.
 Vi tamen alternans tractus calor ille per omnes
 Facundam referat posito squallore iuventam,
 Et cunctas radijs propius heet ordine gentes,
 Luciferum nunquam bis uno è carcere currum
 Immissis, semperq; nova statione receptos
 Solus equos, nisi contingens singula flammæ

70 GVIL. SALVST. HEBD.

Nullaque tantorum non consilia terra laborum,
 Hic nixidi species referamus verna dios,
 Dum plenis alibi spumas vindemia labris
 At nostras, et istas dum percoquit arida menses:
 Aduersus hyemis glacies secas aspera terras.
 Ignipeda nunquam flexa remota, ingratum
 Et summo caelo gelidi impellit ad arctos,
 Dum trax indulgos solidos ex ordine menses
 Arietis hospitio, tauriq, repens, et ipse
 Creber apud Geminos quin vestem ex uia priorem
 Finire aut canis intacta cacumina crux,
 Quin alui generis hilaris, aut fortibus horis,
 Quin letis nempe omne comis, et gramine gemma
 Prata suo, florum Zephyrus, quin suauibus am
 Mulceat, argutisq, sanone virgulta, camentis
 Manè nouo, quin et mihi per inane Cupido
 Vulnere mactet aues, liquidosq, sub æquore pisces
 In terris genus omne virum, genus omne ferarum
 At cum retrogradum conuerso limine Cancer
 Flammiuonius, Pyroenta senes, Leoq, Erigoneq,
 Tunc rimis aperitur humus, tunc aurea flauas
 Hædas rixæ memoret Cetera suspendit aristas.
 Interea segetem lunata falce recidens
 Triviceam messor sudore satiscit et æstus,
 Ac metuens hyemis lenis omni cura coloni
 Mense breui totum fructus compans in annum
 Cum cali è medio pronos descendit in Ausros,
 Quà posita in marem decessit sidera fulgens,
 Nec prius e ripa lustris absistit arbori,
 Absistit repida Nepa se condere lustris,
 Perq, domos errat Libra, monstrisq, bisformis,
 Candida

Candida quàm pleno ter Cynthia fulserit igni:
 Paulatim ex oculis veteres telluris honores
 Suffugiunt, oneratq; sinus pomonia fluentes
 Promensum rubro, & laxos de more canistros,
 Coningis ut videri profine ca pennata canis
 Autumni, possis nudus qui crura cothurnis,
 Vigentem insultans per claros exprimit undam.
 Ut Caper, ut pincerna puer, sorf; vltima celi
 Caperunt Pisces, hirtis tunc horrida barbis
 Alget hyems, celsis dependet stiria tellus:
 Saxifrago & Scythicos pericerris flamine campos
 Trux Aquilo astringitq; nives: siupor omnia passim
 Obiinet: at mulcent ignavos frigore menses
 Mulcibex ignipotens, & Bacchi massicus humor.
 Latona o soboles, magni laus altera celi,
 Lubrica perpetuis quæ signas tempora fastis,
 Dina potens pelagi, somniq; via que benigna,
 Quæ tacito noctis per amica silentia lapsu
 Radia iter liquidum, nam quæ regina tuenti
 Tam variis vultus animo sententia surgat?
 Huc illuc incertus agor, sin enim ausdes
 Tantarum ratio causis dissolvitur rerum,
 Crediderim corpus Sphæræ tibi more rotundum,
 Leve, nitens, cuius frons undique coningis aura
 Illa refert, qualem speculorum ex æquore licet.
 Non aliter quàm sepe humili, de sanguine creta
 Nupta viri factis & honore flammare clares;
 Sic tibi nigramem densa caligine fontem
 Purpureis Tisæ radijs accendit, & ardo
 Multipodis: litygo namque ocuis incita corru
 Aucheris totis quàm Phæbi Rheda: quad igni.

Atque ideo variis saepe indris ore figuris,
 Seu prope congregeris, refugis si, se anxibigis
 Accipis aethereos fraternis luminis ignes.

Atque ideo quoties commubia menstrua letis
 Ominibus renouat pellaci victus amores
 Sydercos inter finem qui ductus ignes
 Sol pater, atque tuo rectus superimminet orbi,
 Tum ductus para more suo, quae proxima terris
 Obsupet, offusis propriæ caliginis umbris.

Ut primum hinc exire datum est, & fletere parum
 Tum

In latas ecce repens candentis linea lucis
 Exorients flexis imitatur cornibus arcum
 Pandentem sese usque magis, quod longius ardor
 Solis abis: simul opposito sol lumine fulsit:
 Directus, pleno Phæbe simul orbe refulsit:
 Inde mirum in retro quasi condere vultum
 Incipis, & mutillam rephitis opponere frontem,
 Dum gremio complexa vtrum, mollique lepore
 Deficis, & victor dulcedine claudis ocellos:
 Nasceris, augefcis, senio deleta resurgis,
 Aeternæ novitatis amata, nec sæcula tantis
 N. scinere vices, & cosq; animantia motis.
 Non quin dimidium semper glomeraminis orbem
 Aduersis Phæbus radys, & lumine tingat,
 Ipsa licet fallas species, tamenque altera tantum
 Pars terris obuersa vile est, pars altera celo;
 Sed quantum hinc minus, tantum illa in parte re-
 ponis.

Fis tamen interdum, vultu cum plena rotundo
 Appares, rapidisq; tenes sublimia bigis,

Nec radios vis ulla tuos, aut nubes imago
 Invidet, ut subito timore argenteus axis
 Decolor obstupescat, frontisque nitentis honores
 Occupes obscura rubigine ferrea umbo.
 Nam cursu obliquans qua semita Ecliptica ducit,
 Et fractis regione iustis distita longe,
 Tum medio dirivente solo decus occulis oris,
 Amisso lugens concepsit munera usu.

At ne fraternam qua distinet invida si ontam
 Terra inipune ferat, pernas infesta reposcat,
 Phæbeoq; humiles secludis lumine gentes
 Mense sub extremo, tenebræq; obnubisq; acis.

At quoniam solidam radijs perumpere molem
 Sol nequis, et cæcum corpus penetrare fororis,
 Itaque passim idcirco, atq; effuso lumine obire
 Creditur, at visum specie frustratur inani.

Nunc age diversos amborum attende labores:
 Lepius hæc graviter Phæben ærumna fatigas,
 Huic vultus abolefcit honos; et gratia formæ:
 Phæbum perraro: neque non sub imagine falsa,
 Nidamini in sese capientem, aut lucis egentem,
 Terra suis illam, illa suis Solem obfixit et mbris:
 Phæbus ab occasu, Phæbe fuscata ab ortu.
 Hæc cadit, ut pleno præmittit bene domine fulsere,
 Ille secus, senio flammæ arcente fororis
 Hæc homines furio atque Deos contristat amictu,
 Insaltem extremas terra circumspicit oras.

Nunc age qui Princeps astrorum examina dantis,
 Quam tibi diversa lucem exipere tenebræ,
 Cum caput obscura nitidum ferrugine rebus
 Aspiceret, huminum morientem ob eximia Regem.

GVIL SALVST. HERD.

Qui cæli igniferos septemplex exiudis orbem?
 Turba coloratæ, quæ pinguis culta Guinææ
 Sulcat, & æterno resonans quos marmure Nilus
 Ardonat, ac celsæ tines qui mania seruant
 Cassagabæ, siccisq; premunt maris æquora planis:
 Quæis fana est urbis circos lustrantibus, arces
 Mille duodenas, totidemq; occurrere pontes:
 Et qui per nomen saltus, per inhospita resqua
 Næuegia insequitur pellis, molle Zibellæ:
 Qui super Islandiæ glaciata marmora ponti
 Securus suâ plastrâ trahis, videre doloris
 Signa tuæ, & gemitus lacrimæ sub corde dedere.
 Quid monstris hoc aiunt, Deus, an Natura laborat
 Namq; summi casu rum Phæbe impleueras orbem,
 Nec porro hinc nitidos fratris confundero vultus
 Obiectis poteris tenebris, quin ille sororis
 Cæcis sub ipsis subit, & exaltis umbis
 Singula quid frustra sequimur? quod lætæ mirandaque
 Prædigiis existunt miracula mille sub vno.
 Hæc te Phæbe nitens sordes, & massa decebat
 Luridus ora color, speciesq; inthronesta genarum:
 Hos Pater, hos Dominus sibi iure poposcis honoret
 Et fuit insolito fas indulgere dolori,
 Nimirum, & crudam populis indicare funus,
 Ac tenebris terrere diem, ne traste videres
 Supplicium infernis etiam miserabile turmis.
 Sic cunctis olim populis, ut munitus iras
 Recreton misasse Deum, quo sanxerat ante
 Pensuram Ezechiam meritas ob crimina pænæ:
 Additaq; oranti tria lustra superstitis aura,
 Emergens es spatium per una luce remensis.

Ac solus arida mas, que in mollibus ulnis
 Optans recubare sterili delicta factis,
 Prostratus, alipedum & cursu promectus equorum
 Multa reluctantes arripis crinibus horas.
 Ad decimum trahis usque gradum, longoque sati-
 ges

Aspectu, Dryades passim mirantur, & ipse
 Algorum nemorum resvo conuertit umbra.

Saepe olim Jfaccidum auspicys dum militas aether
 Iernidus, & umbra telorum grandine sauit,
 Castaque amoru, etiam circum fragor insonat in-
 gens,

Tiq, ut reliquias cali sequeretur, & ignis
 Infamis Iofne verbis incensus adegis:

Chiricula in medio rofius, & fixus eodem
 Inpositus, ne forte nigris nox ceca filgacem
 Seruet Amorrhoeum tenebris, & praelia soluas.

Qui nunc aduersa mundi regione fuerunt,
 Fefalis videre moras, nec sydere noto
 Solis: in portuere fui, sub nocte sepulchrum
 Alterna timuere palum: non amplius Indis
 Ipsis, qui seris speratus vespere fberis:
 Iubine mansere iugis & miribus umbrar.
 Rex horum bis sex Gnomon promouit in horts.

Finis libri quarti.

SVMMA QVINTI DIEI, SIVE
LIBRI QVINTI.

Libris superioribus Poeta Mosi intentionem expressit, de opere Dei quatuor priorum dierum scribetis. In eo autem, quod consequitur a Ioh. de Historiographo tractatum, v. 10. lib. 1. Genes. amplam & vnam habemus descriptionem animalium, abundanter, Dei mandata, productorum quoque, nempe, piscium, eidem elemento relegatorum, avium etiam sublatorum, & in aere suspensorum. Sic igitur Poeta in proemio, eum invocare pergit, et cuius bono omine quodlibet opus bonum procedit. Et quoniam mare videtur, multo pluribus commodi esse diminutum quam ipsa terra, probat non minoribus esse dotata, sum privilegij, rarisque donis, quam cetera elementa, nullarum ad id rationum oblitus. Ad cuius rei scilicet, multorum veterum exemplis producit. Inde verba facit de diversis eorum videtur ratione, de quorundam notanda in eis seipfos consuetudine, de nutritione, admittendaque dei providentia in eorum regimine, quod speciatim explicat, aliquorum respectu, quorum descriptae sunt proprietates, ut Sargi Canthari, Vranoscopi, &c. Posthuc variis hominibus documenta proponit a piscibus exhibita. Illorum designat industriam, & occultam Remora proprietatem discrete exprimit: prodigiosum tandem Arionis casum, ~~et maris fluctibus~~ crepti & per Delphinum ad litus euecti canit. Hic deserit aquam de terra & aubus disputaturus: Hæc est huius libri secunda pars. Principio cuius rarissimam omnium & excellētissimā Phœnicem depingit vnigenam, quam infinitæ aliz, e manu Poeta evolatæ, comitantur, quas in aere persequitur, iatus, & prope maria, flumina,

mina, facus & flagitia: Pellicani non oblitus: neque
Ciconia, cuius charitas multis effertur laudibus. In
Phœnicis igitur comitatu demonstrat Chelidonium,
Galeritam, Achantiden, Talasilem, Spinum, Lucet-
lam, Phasianum, Sturnum, Torturem, & alias pacis
& concordie peramantes aves, quas rapaces continuo
consequuntur: eas etiam quæ noctu volant, & quæ
vivunt in aquis. Agit de Cucuis, & Mamucis, avibus
novo mundo suspiciendis. Tandem de Gallina, Grue,
Pavone, Struthiocamelo: Item de Papilionibus, Chi-
ridibus, Apibus, Bombycibus. Et quoniam Aquila
iam diu inter aves facile obtinet principatum, de Al-
lalus finem agit: addens historiam tunc est mortis
aquilæ; feralem ruentis in rogam, nec adolescenti
Gæce, a qua fuerat aliquandiu educata, ripetesse
volentis.

**GUILIELMI SALV-
STII BARTASSI HEB-**
domados, Dies quinta, siue
liber quintus.

*Ampades æthereæ, vario quæst-
mire noctes*

*Ductis à quæ dies, aliorumq; tem-
pora mando*

*Præcipitate moras, & Eois car-
dine verso*

*Hesperiaq; cito cursu transcendite metæ,
Hancque unam rebus crescentibus addite lucem.
Æterni pisces, quos æthere limbo apero
Magnus habet, si plena iuvat spectare natantem.
Æquora, & immanem populis fervere profundum,*

Eia agite, & nitido properet se tollere ab undis
Dixit Tistari, solido si mense quotannis.

Hospitium vestrum iugat hac mercede pacisci.

Tu quoque, qui pelagi spumantis murmur a, & alta
Frangis uoca minas, qui moto vertice seuis

Obtruncis ora Notis, & inanas deripis alae,

2 Magnae pater pelagi, magnarum e ventre natantium

Corpora, qui cecis spirantia detrahis hamis,

Huc adas ac illicem, cymbamque, ducemque, ministra,

Quod falsos penetrare sinus, & ad intima tutus

Fre queam, & vitreo spectare sub aequore pisces,

3 Vt spolijs, praedamque, madens ad littoris actam

Ore illum mediter decus, & tibi carmina solum.

Ne quicquam multo senisset sydere calos:

Ne quicquam densis montibus cacumina (sylvae)

Aut laevis Deus arua satis, terrasque iacentes

Dissoctasset aquis, aethramque, animamque, liquentem

Vinida nullo sparsisset corpora mundo.

Ergo tibi cines hodie dum Nereus alii,

Et qui stagna colunt torpentia, quique fugaces

Ore bibum fluxios animat, sic lufis in ipsis

Vt totum merfisse putes sub fluctibus orbem.

Aetheris instar enim sua reddita sydera Nereus

Et Soli sua Luna soror, quin aemula pennis

Et sua caeruleis sub fluctibus eriat harundo:

Terrigenisq; pares hic educat unda racemos;

Est vertice nocens, malonesque, rosaeque, comantes.

Praxaea innumeri fruscion de nomine pisces.

Est falsis sicut Hippas aquis, est asper Echinus.

Sua, Elephas, visulus, semenque, immitte Leonum.

Quin & marmoreo cohibens sub gurgise classem

Nereidas

Nereides hominem saepe et (mirabile visu)
 Oceanus fundo monachos eructat ab imo,
 Persētū horrendū populis quibus imminet Aetna.

Celestes animas, quæis secula prisca reperiæ
 Addicunt artes, sacrantq; perennibus aris,
 Organa munus vestris aptissima quelibet oris,
 Carulae primum Tiberies didicisti in alio
 Quæ nunc ad rumpes, folam nunc propter arcem
 Ingenuas producit æmæ, cunctosq; rudesq;
 Malleolos, pismasque leues, ferramq; sonantem,
 Pernixasq; tubis glaciæ liores, seretesq; obeliscos
 Quæ quasi pragmaticis Trion, et Doris, et una
 Leucostodis, Narusq; patens indigeat ætæ
 Hinc catenæ instructa sua et uocamine theca
 Elicenti præsto quæ sunt liquet iter in æna.

Gaudet uti graphicus nullū nunc pictor Adonis
 Indere, nunc bipedem Satyrum, hinc sanguis Isidis
 Pygmæum, aut trasta proiectum mole Gigantem
 His animæ angustis nervos, nimis ille saugas
 Anisæa digitorum in triplici ore Chimære
 Reddendo, nec lepida præstanti fronte Dianæ
 Illud aliter mundi dominans, ut nympha edas
 Argumenta sua, ut iungens omne natæ
 Impressa signis, per quæ discreta patet
 Singulare ambiguis spectantes falleret error.

Sunt quibus et paruoq; pedes discrimine disant,
 Quorūda de numero Polypus, et Sepia succo
 Notæ suæ: quæisdam caput est in ventre supinum
 Et Camæronis sunt quæ pedibus, qui duplici ala
 Longior, cephalaq; carens (Lepus, Ostrea quæ alca)
 Ad miram infasem turbati corporis artem

Inter se infusi mixto glomerantur aeterno.
 Vix unam inuisa Tyrim de robore cymbam
 Nobis in vector migrat illic ad Indos.
 At assiduea saluam de regimine nautae
 Aedificat piscator Arabs, quam depit in usum.
 Tam duros, ut qua velis inuicta facit.
 Inuicta deinde more domus in lictore ponat.
 At quam diluuium vastor rictus atque
 Phryseter equantisque sinum maris augeat inuicta
 Verticibus, cui quicquid hiet, quo sepe carinas
 Allapsis propius sponte uictibus opperit ducta.
 Quo velis inuicta Thymos, quas agmine fessae
 Fama antiqua refert, longè inuicta uictibus
 Actione affluuium spoliis inuicta inuicta
 Victorem, quod uicta inuicta inuicta inuicta
 Aus una Porum, aut Tyrim inuicta inuicta
 Cum Phocam uideo, membrisque inuicta inuicta
 Cum Pristina, et Ceta uadis erumpere fassa
 Palantem inuicta inuicta inuicta inuicta
 Ab hisror, aut uicta inuicta inuicta inuicta
 Equare se quanda inuicta inuicta inuicta
 Nautae, quem uicta inuicta inuicta inuicta
 Parrusia lucian seruatur perit inuicta inuicta
 Sape abscondente, vastor inuicta inuicta inuicta
 Ventre feras, inuicta inuicta inuicta inuicta
 Vidit et ad calidos pelagus, qua stetit inuicta inuicta
 Horrentis queis terga rotis inuicta inuicta inuicta
 Exgereret, tensis ut inuicta inuicta inuicta
 Brachia, quas Cereri circumuictis inuicta inuicta
 As mundi natura Deus non sola figit inuicta inuicta
 Sed longè maiora dedis discrimina morum.

Et simul hæc oculos, simul hæc spectacula mentes
Atonis. ita aperient, opus hocq; operisq; parentem
Iugibus afferrent linguas in sæcula vates.

Hic dulces rimantur aquas, hic stagna profundis
Hic pelago egressum, vicina fluens a quorundam
Lustrat agens, & sors datur quod nunquam capere
Ambigua gemini possunt commercia Nereis
Quippe domus utriusq; potes; quartæ una per æstus
Apsa coli, media tepet alsera frigore bruma.

Hæc cinis, quos longa dies civilibus armis
Obsideret, tenuis simul ac lux aurea pacis
Apsa, & oblecto immo abstineret undiq; vallo
Præsidio cedant muratibus, aliq; relinquunt
Atq; defessa bello, & defusa gregatim
Rura perant læta credidisti tempora ferula
Sturcius haud aliter, maculoso & corpore Sabino,
Veris, ubi sensere iniuriam de gurgite migrans
Undisq; lepidisq; modis per flumina ludunt
Nec tamen aut virides harpes, aut copia pastus
Dulcior aqua piscis, ipsa benedolentis honores
Mentibus è teneris patriæ depellit amore
Suffragantæ maris in gremio natus læsa palatio.

Non scire ac Tyberim Franca de gente parvulus
Sollicitusq; reuens ripas iuvenilibus armis,
Mille licet veneres, leuissimum licet agmen am riuum
Sensibus illudant multis, & blanda voluptas,
Vsq; solans natale fouet sub mente repositum,
Atque animam patriæ & lumina spectat ad artem
Assiduus, tantumq; docti spectare negatum
Fluctibus undantem nigris de culmine summum.

Hic toto prædus abigit Pirata profundo,

GVIL. SALVST. REED.

Hic spumans pingues extremo litoris queris:
 Ast alius media cognatis rupibus algas
 Pascitur, in pelago, cunctis hic funditus escis
 Absides, & passim visam producit aquis:

Atq; animâ semue: siquidem maris vultu amant
 Perfecti suppleri vices potis est alimentis.

Hunc iuvis hospitio torrens animosus ab aliis.

Qui lapsus per saxa ingis, cum murmure vasto
 Es ponas & claustra rapis, nec desinis iras.

Ante suas, humidum quàm sicca coërceas aestas,

Ille sub obscura stagni latea obrutus abga,

Semper iners, lenicunque fugax, qui perperâ cunctis

Maternum calere gremium per rara petessunt.

Magnorum quo more soliti patre vixisse Reges

Exultare malis, & pacem ponere in armis.

Sic alij contra studiis ignobilis ossi

Indulgent, faminaq; graves capiuntur inercis,

Ut praeconis hostili trepidens veniente fragore,

Es miseris sine pace bonis se fidere credant.

Quis certo mensor fluitantia litora regna

Primitus, & vestram signantia manibus urbem.

Dicite squamigeris quae vos reuerentia iuvet

Fraternis, aut tanta fides à finibus arces?

Nā quis squamigerum populis, quos alma voluptas

Fructum & natis statim male sua creandis

Vertendo subigit meliores quereat sedes,

Aut magna, aut vates praecipuas amantias opas

Rite manent, quibus praeceps dicitur laetantibus edis?

Ductor & audimagas sacris regis agmina iuvant

Noctes atque dies, cuius fiducia regis

Ignota quis monstrat iter regione viarum?

Aus

Aus quæ longorum flexus Cynosura laborum
 Cerna doces, quæ ducit acus, quæ Pyxis euntes?
 Ille ille est magni, primæna ab origine mundi
 Conditor è nulla feruoris imagine forma,
 Quæ rerum miris pressis sub aorda sigilla
 Effigiem, quæcunque mala, quæcunque salubres?
 Inde fugas, huc va peterant animalia cuncta.

Quid? qui sub liquidis connubiis mixtas in horas
 Sargus adulter aquis, ac seu libidinis astum,
 Vulginate veneris nequeat satiare voluptas,
 Deperit, ac olidas sequitur per litora capras,
 Gaudia villosi cupidus gustare mariti,
 At quam distensas exeret (Canthare) mores?
 Canthare, cui thalami, cui vincula iugalia curæ,
 Connubij cui sancta fides, qui tempora visa
 Exigis innocuus nec primos fallis amores.

At cui femininum delugilis compungere possis
 Ingenium, quæ sorte marem si viderit arctis
 Implicium penis maculis ad litora duci,
 Captivum rabido sequitur furcata dolore,
 Cerna mori, seu temque pati, quæcumque mariti.

Treccias veluti memores post cæde peremptor
 Fata sibi conscisse viros, conscisse sepulchrum
 Sponte sua, et dulces sub eodem marmore vitas
 In charo posuisse sinu: nempe æthere cassis
 Coniugibus cæli persasas templa iucri.

At quis sat digne pascis sapientia honorem
 Dixit, eternum mundi qui sidera seruat
 Usque adeo nil vile suis dignatur oculis,
 Neque velut è cornu linguam producis aculeam
 Picus, bians bisido, capras ut imagine falsa

Formica

81 GVIL. SALVST. HEBD.

Formicæ uno raptim bibas impiger haustu;
 Sic stimula ante fante cernum se comit in alium
 Imma petente vindex ex ore caruncula ransum
 Prominet, agglomerans pisces strictamq; rubentem
 Ammor lentæ, vermi cui formæ similissima, pellem
 Ille trahens, prædator in fauces ingurgitas imas,
 Nunquam non visco, feraq; paratur, & hanc,
 Quæ ex ostreis prædatorum capiat optimam,
 Allapsa primum leni adnatat, inde lapillo
 Iniacto victus, & hiansia distinet ora,
 Ne palus ac succos vestra deserferit alme,
 Truncetur gemine compressa sub umbræ vestra
 Brachiaq; & prædator prædo iuuet ordine verso.
 Fata papaveret Torpedo lenta veterno,
 Fata gelu, sanieq; immens, animumq; nocentem
 Afflatu spirans, hælos quæ congelet artus,
 Piscibus aspergit virus, quicumque propinquans
 Conscia letiferum, glaciemq; refundis inertem,
 Quæ tacitis sublapsa vadis non agmina tantum
 Scannu gerit vi tota renes, sed vincula capti
 Sansibit infirmans, deince corpora pascit, & artus
 Semivivum somnoq; gratus non morte sepulcori
 Hac sedtor nec opinæ dolos simul ore memoratis,
 Et ferrum lacerò penitus sub pectore fixum
 Sensit hians, solitas alijs non advocat artes,
 Qui simul hærenti senserunt vulnus ab hamo
 Crebra mætant, confusaque mali sine fine fatigant
 Dissultant, & vano flabuli se nomine iactant,
 Interea impactus defigitur altius unguis:
 Ast complexa latus suspensum ab arundine filius
 Somniferam trabem vitreo sub marmore miscet,

Quæ

Que cæcis inmissa vijs per lineas serpis
 Texta per, & calamos atq; hinc peruadit ad ipsam
 Ancrips vsque manum, subitoque frigore torpens
 Noxia tela sibi prædamq; inuita remisit.
 Sic ille in somnis, quem labida mortis imago
 Et leuissimum simulachra molis pallens in miris
 Terrificans, sudore madens, & percitus æstu
 Iugente conclamat opem, natosq; illorūq;
 Consortem appellans, vocem sed anhelitus æger
 Includit, versare manus & brachia tentat,
 At pavor, & fallax eludit verbera somnus:
 Ardet abire fuga, & sese subducere monstros
 Nocturnis sed lenta pedas resinacula sardans.

Visceribus si forte Scolopendra vorauerit hamum,
 Visceribus mixtum ranoris, quæ singula tandem
 Deposita recipit formidine, & intus eosdem
 Attribuit posuit, & agendi præstina pensa,
 Vulpibus ast uapris necnon. Aniya Abydenis
 Aris aliud genus est fixos dissolvere morsus:
 Totus enim summus ubi gustus hæsit ad ora,
 Immergunt inani penitus penitusq; sub aluum:
 Impauida deinceps fila metunt: sic omnis in astra
 Effusus labor bustis abiit, spe capre inani
 Prædator vacuum funem propisce reducit,
 At non fallaci diuilius prius applicat hamo,
 Quam nullaq; cauda demersum verberare visum
 Traxerit: laud nulla capitur timor anxius æscæ.

Sepia non aliter medijs in faucibus orci
 Diem cæca sui defraudat posse tribui:
 Nam simul ac cæcis in retibus indupeditam
 Sensit, & hostili circum se fraudante tenet.

GVIL. SALVST. HEBD.

Vnum omnino dolum capite suppreffe saluto,
Vnā freta viam, fuscum domit atra liquorum,
Tempore quem nilro tales nutriti in usus,
Hostis ut offusa caliginē lumina fallens,
Victrices exire manus, & munere posses
Nigrantis laticis, latices enadere nigros.

Ac velut ille reus tenebrosi carceris hospes,
Quem sua, quem diro vox publica carmine dāna,
Aspera quem meritis exerceat questio panis,
Ac visa extremam spes anxia destinet horum,
Huc illuc torquetque oculos, & tingitque amens,
E cecis si quae latebris exire possit.
Sic Starnus inclusus massa fluitantis in alno,
Scrutatur tenuem textis per vimina rimam,
Vrinnque ut quastens inferre verbera caude
Arctum laxet iter, portaq; erumpat aperta.
Hunc si forte alius vultu loquutione nisi
Viderit exire, non mordicū agmina cenda
Apprendit, sociumq; fortis educere pugnat.
Idem mordaci fixum si vuleris hemo,
Incidit tortas geminato forcipe setis.

Vos adeo quos nulla potis pietatis imago
Tangere, nec sanctissimi illic respectus amoris,
Ferte pedem, & nostro placidum mare visite campū
Multi & carulis Theses numerantur in unda.
Auratis spiculis nostrum simul atque sub axem
Cana recurrit hyems, gelida adoperta pruina
Venturi memores densos glomerantur in orbes,
Quique prius riguerē, repens nūno agmine ita
Sacris veneris, veneris sine semine nati
Pisciculi albentes, canis ē flusibus oris.

Quid

Quod sese prostrare seivus animantibus escam,
 Pcedere solitis, & iniquo vinere raptis:
 Addunt se socios, & milibus undique multis
 Agglomerant densis implexa volumina nodis:
 Robore quo possint saxis obsistere monstria
 Equoris, & cussus ratiū frangere volantem.
 Nec secus ac ingens oneraria pondere fidens,
 Et molis gravitate sua, se tardius omnes
 Incitas in partes, breuib; quā cymbula remis
 Aut velut exuperans vastis equis accole Rhani
 Artibus, haud aequae facilis ad verba magistri
 Exercere soles per plana nonalia gyros,
 Quā Thracum vel Iberorum lena semen equorū:
 Sic quoq; squammigerū cedis Balena minorum
 Mosibus, illiditq; fretis obtrusa nec altis
 Praeaeus à scopulis, & nō custodis piscis
 Praemonstrantia iser praeterea uada coepta rella
 Auspicio, decima manerēs uix cornua Lora,
 Haud aliter cassum solari luce parentem
 Pusio praegreditur facili quo minere gratas
 Errant sine sole semi dat luminis usum.
 Undersum regina Thesis, quae brachia totū
 Circumsusa tenes orbi, quae porrigit vlnas
 Humentes, an tulla fides spallatur amansson
 Cerior, ac parua chara cum preside Pinna
 Illis una domus, mens una eademq; voluptas,
 Communafq; daptes, atq; unum denique satum.
 Haec iuvas hospitibus rectis, haec munera contra
 Vesca refert, sumptumq; sagax exerceat unūquē.
 Namque ubi Pinna brevis, totū se corpore pandens
 Ingeniū illexis pisces dulcedine succi,

GVIL. SALVST. HEBD.

Es prædæ satia esse videtur; mucronis acumen
 Exerit, & stimulo certissimæ incipias index,
 Extremas bifidi concludat segmina oras.
 Obsequitur monitis, & patre Pinna triumphans
 Quodcumque est prædæ sortis partitur in æquas,
 Ingenium qua voce tuum, quo carmine dicam
 Pompile, & innatas animi quibus ueris arces
 Nam quod longinquus Jassa mercator ab Iuda
 Lasiaticas pendet, transscriptus in urbe
 Ciuiæ, & opposito natus subdere merce
 Plenusq; uerbis potius iunctis incolæ seriæ
 Quod per mille rotas, calidis à paribus Astri
 Remigio implumi gelidas enamus ad Arctos
 Quod spacijs longè lætæ, parentibus orbis
 Porrectus, ditem uosq; sine limite campum
 Præsto ubi expectatum sit luxu, & optio rerum,
 Se tibi debes homo pater sen satius. Exsunt mugus
 Seu Balisobates, Tiphisidæ nascencia primum
 Tecta dedit, domitura maris cæliq; sua orem;
 Quicumque ille fuit, de se nunc plaudere cupis,
 Et siccis didicisse pedibus calcare profundum.

Haud uleta canerem, ueritus nã præmia laudum
 Cogas Heremitas de se producere cantas.
 Mauortis calique paratis opponere sicca
 Munimenta uinis, se q; alta mole tueri,
 Artificesq; ante manus, operisq; laborum
 Materienq; parat: uerum ille nunc ante redempti
 Marmoribus, non calce leui, non asseri multo,
 Non operis, impune domo stabulatur inempta,
 Aequè opportunis fruatur sine fauore cellis.
 Nam si fors è cauta uideas per litora restam,

Cuius heros fato vacuum iam cesseris usus,
 Huc subis insitians naturae munere laetus,
 Deserte quae iura rei, dominoq; vacantis
 Usurpare dedit, cui primum sorte reperia est.

Haec cunctae iuveni tenerum quibus exigit aevum,
 Hinc membris sensim, sensim crescentibus annis
 Maius inis stabulum, cuius sub tegmine clausus
 Traducas reliquam Nerei per caerulea vitam.

Quid numerum pergis Clio censere natantum?
 Fluvius nè tende moras? quid Regis aquarum
 Longa sequi monumenta parat, & grandia faciat
 Sis satis è populi cantare minoribus unum,
 Unde tibi magni pascant miracula patris,
 Qui regit imperio ventos, undasq; sonantes.

Aethy spirent concordi flamine patres,
 Praecipitesq; fretis feruentibus insuper acti,
 Impetibus puppim crebris, & turbine pulsent,
 Fixeris os Echeueis ei si forte carinae,
 Procinus & remis laetata resistis, & amas
 At reliqua interea dextro flant agmine classis.
 Auspicio nactus, atque anima delata secunda,
 Vela rument, plenaeq; rari laxantur habenae
 Hincatq; hinc plausis spumans mare vorax
 Nequicquam, nam fixa vadis iuctatur & haeret
 Ac si multisplex stasam liget anchora morsu,
 Anchora tellurem penitus demersa sub imum
 Annosa in morem querens, quae saepe Notorion
 Dissipulis appulsus subitos, nam verrice quantum
 Ad superos, tantum radice in tartara tendit.

Quae vero remora vis indita tanta veniens
 Remorum, caeliq; simul, pelagique ruentis
 Actibus?

Atlibupdant ceteris quamnam lateis anchora thecis
 Nautigium colibere possis, quod verbere crebro
 Quod rapidis elementa modis simul omnia vexant
 Ingenij. Vis unde sagax, aut unde potestas
 Suppediat, vires omnes, quae ludas & arses?

Proximus è placido iungebam litora parum,
 Et iam descensum in vacuas modis abar arenas,
 Cum subito è ripa Delphin regione propinquans,
 Increpuit iustis obliuia nostra querelis.

Parce metu celabres inter non ultime pisces,
 Sane, facer, vata extrema tibi carmine laudes,
 Qui praemia imperio populos, quos, equore salso
 Thecis alit, qui monstra domas, qui flectis habenas
 Nereidum pecoris, vata qui perpete vinis:

Nam neque texequies, ac tempus inane laboris,
 Nec mulcent placidi mortis sub imagine somni:
 Cui manes, cui secula virum, cui carmina cordi,
 Qui citius pulsa nervo stridente sagitta

Radis iter liquidum, liquido sic maxime gaudes
 Vis dulcem linquas castra, vellere inuenta am.

Remigis, fama, vis ad litoris algam
 Vestis amyctae fidicen secludinis olim.

Iam saturatus opum, iam nomine laudis Arion
 Mobilibus parvo nervis, & pollicis arte,

Finibus à laevi Graias remeabas in oras,

Infandis quem saxa dolis sacra cymba vehebat:
 Iam retro terge, iam mollia claustra Tarenti

Ex oculis aberant, caelum undiq, & undiq, pontus
 Quadrifidaq, vias signabat pyxida rector.

Cum genus infidum, rapidisq, procacibus Euris
 Insultant naui, crebrisq, assultibus urgens,

Ex huiusmodi cladem, thoracem à pectore velles,
 Excutimque finis auri furialis amore :
 Quod postquam reperere (nefas) in corpus ad alios
 Raptum traxere foros, ut in æquora mittant.
 Thesias & soboles lacrimis effatus obortis,
 Qui pelagi rapidas, cæli qui tenuis iras,
 Qui siccos solis tractus, udosq; vicissim
 Vi libet, & mundi geminos inuisitis axes,
 Non ideo miseras singulis eger hincis
 Teo preces, rapti ut repetā, nā quid moror, alius
 Omnis inest nostris & spes & Gæza camanis,
 Scilicet is Phæbi mos est florentis alumnus
 Ignoscere opes, præterque solo calcare superbo.
 Vichat una superis, hoc unum deprecor, inquit,
 Ne violare manus, diris sed parcere captis :
 Ex vobis Siculi fideant angusta Pelori
 Claustra, nec infames moduletur carmina Nympha
 In luno Trison, sic concha murmure placet,
 In vos Neptunus meritas quas concipit iras.
 Hinc mihi si veniam, pinum, quæ spero, negatis
 Es legi iam vestra inmissem sub fronte repulsum
 At date, quanta mora est, supremo in limine vitæ
 Vocales sociare modos ad pectinis aëram.
 Vi permixta meo maris omnia numina caræ,
 Vocis & Ambrosiæ liquidos mirata lepores
 Me referant terris cumuloque hoc corpus æneæ
 Involvunt fleuque rigens, & frigida licta
 Membra rosis spargat, caudāq; sub aggere florent.
 Perge agē, perge, iterans mixta clamoribus amicos,
 Perge voluptatem pariter rapiamus & aurum :
 Ille manu cychatam deprecere mollior orsus.

37 GVIL. SALVST. HEBD.

Museos querulus perfidus nectare chordas,
Carmine quo victus Nereus, atque horrida senis
Monstra maris posuere minas: iam cognos, & auras
Versantur Muræna simul, iam Mugilis ita
Jam cecidère Lupi, nec te vitare Tagacem
Innati Polypium suadent locustæ panores?

Innumeros inters saltantes agmine pisces,
Es lenibus circum melos ad lugubre choræis
Plaudentes, Delphinus erat mollissimus unus
Compositos simulare modos: is leniter undas
Trudit agens, placidoq; inuisas tergo're vatem.
Bis sunt præcipitem nisi detrudere ab alto,
Bis pressis cum voce pedem, ter denique tentans
Ter tenet ille gradum: tantam sed viribus impar
Adversus urbem dorso se credere piscis
Jam novus audet eques, sic vitrea stagna secans
Vt pennis videatur iter, non tendere pinnis,
Usque adeo levis est, & commoda sarcina vates,
Quius exterrens scopuli, quæcunque procellæ
Dilectæ metuentem oriri, flexuq; vagatur
In ventum obliquo, dum pondus amabile ratis
Flectibus ereptam possis deponere portu.

Vestorem interea cantu solatur Arion
Es miror ciet arte modos, quæ præmia pisci
Sic merito placitura refert, ac talibus insit:
Juppiter omnipotens, serpis qui semina nostra
Dum certis abolere parat ex omnibus, unum
Constiti maris æquor aquis, ac clade pericli est
Ena tibi servatis domus, quæ nomen in ævum
Servaret sine fine tuum, denique benignos
Huc oculos pater, & falsis agere respice membra

Semi.

misepulsa vadis: nostra dux esto carine,
 infanem moderator equum, quo victor & aura,
 victor & undarum, Graium vestigia penam
 listoribus, deinceps rite tuo deuotus honori,
 sacrem solennis digitos, & carmina voto,
 huc hoc suspendam Cythara sibi munus et mune.

Procinus insani posuerunt murmura fluctus,
 & prius obscurum deterfis nubila calum,
 precipites ad tanta Noti miracula versi
 iniqua suis mutantur auribus ora.

Et iam finis erat, votas cum proxima terras
 illius prospiciens egrescit, & angusto intus
 precipitante moras, & tanta pariter acta
 improbitate via: Spartam procul optet abesse,
 longum bibas ore melos, spatioq; fruatur.
 Ipsi posthabitis (dubia quæ circa saluæ)
 Caminibus vatem molli deponis arcena
 hucus us unde prius, reperas nunc denique vitam.

O Dea, dulcis amor monstri fluitantis ab alvo
 Mure Jonæ dias tandem erumpamus in auras
 Ac ne perpetuo uentis iactemur & undis,
 collectis sinuibus terras & iusta petamus.

Dum canimus pisces, secretaq; funditus antra
 scrutamur, vitreasq; domos, en agmine denso
 Alituum vacuas agitur genus omne per auras
 celi vagis raptum pennis, & præpete cursu,
 Ernis præcipuo lucem hanc truncamus honore.

Macle sitis aues, macle, me namque per alii
 stagna fressi, longo quædā symmate ducitis umbra
 Multipliciq; vagi flexus errore viarum,
 Ingenium vobis quod primis insinatis.

GVIL. SALVST. HEBD.

Natura, & nostrum subigunt cognoscere minis,
 Hos ego si Francos immisi sedibus hospes,
 Hoc meritis tantum deposeo laboribus unum,
 Nec finite hic oculis languentem obrepere somnus,
 Si qui forte legent, si quis audire vacabit,
 Ac variis excite sonis, excite cantibus,
 An qui palpebris durarunt nuper apertis,
 Nec mutas inter pecudes videre quietem,
 Nunc adeo massi stuantia lumina somno
 Dicent, cum mille sonent pennata per auras
 Agmina, & innumero liquida de gutture vocat.
 A Phœnice suum Phœnix æternus ab ævo,
 Est exorsus opus, pluvius quem talibus auxit
 Ornatq; variumq; notis distinxit amictum,
 Nil ut ab Eois videat fax æmula maris
 Pulchrius, lætædus costæ ad Fœsis ævatis,
 Luminibus tremulos vibrantibus addidit ignes,
 Sydereas fixis supercilio in vertice cristas,
 Ceruleis caudam pennis, at murice dorsum
 Pinxit, & ingenuo collum teres ambijt auro,
 Ique suo voluit redintegrare sinuere nasci,
 Ut magni æquaret vitæ alia secula mundi.
 Nam quæ tibi mille hyemæ viam, totiq; peregrin
 Assatæ, alia penitus sub imagine cæti,
 Iam senio cadentisq; fractus viribus æni
 Comparat in medijs vitæ deponere flammis
 Languentem, simulatq; tristem mortis ævis
 Pulchrior adherens ut deinde resurgas in ætas.
 Tunc castæ fidei super ardua brachia Patris
 Thus cum lac casys, & olea balsama mirro,
 Quis Sole novo ignem molis ægeritæ gaudet

Nidum una, ac tumulū, cum abula condit & urnā:
 Dumque non an pennis, & odoro fomite flammam
 Promocat, in cinerem versos quæ misceat artus,
 Nec vitæ finem, sed meritis affivat annis:

Treicio gelidus Boreas later abdicuit antro,
 Nec fluvios versa defundit Aquarius urna,
 Nec glaciæ violans gelidi nemora alta Trionis
 Phœnicum, Libicis auster nec præterit oras.
 Vmigenæ siquidem metuens natura volucris,
 Neu pereat, neu fors cunis aboleseat in ipsis,
 Funeris ingentes, & parvus anxia curas
 Sustinet, & vitæ primos fouet alma labores.
 Quin unam Sol ipse comam iaculatur ab alta
 Babre, quæ sensim ramis illapsa Sabæis,
 Ossa, rapax plumasq; leues populatur, & omnem
 Immortalis avis penitus consumit honorem.

Proximus è massa cineris vinctis, in curas
 Vernis it, inde onum, deince altera tollitur ales
 Aut eadem, quæ nata suo de semine rursus,
 Depoltris nitet exuvij, atque integras annos.
 E medijs præstantem animam rapit ignibus, expertis
 Finis fine suo, fausti sibi munere thesi
 Es soboles & uterque parēs, & alumnus & heres.
 Argumentum ingens pro auito funere meritis
 In Christo nobis repetendus luminis artus.

Nec mora cum liquido volucris iā credula celo
 Innumeris cinctam sese circumspicit alis,
 Quas pater omnipotens monuita temporis omnes
 Edidit, & motus varias & luce coloris.

Omnes in partes agilis se versat hirundo,
 Lustrat atque vias, ac orbibus implicat orbes,

GVIL. SALVST. HEBD.

*Vel iaculo Parthi citior, qui corpore toto
Connexus neruum mammae, ferro admonet arcum.
Iam caelo volitans garris, iam garrula secum
Sumpsihus exiguis meditatur, & arte locare
Tuta sede domum, soboli quae deinde futura
Serviat, & exemplum fabris spectantibus ingens.*

*Ille laeues paleas unco vehis improba rostro,
Vnguibus hauris humi, laticemq, nigratibus alii,
Quae simul agglomerans, paruum crescentis in orbe
Ex templo secura iacit fundamina recti.*

*Ipsa suum, sive li, sive li, sive iure tractim
Ingeminata fecas astra levis, deince transire verso
Ima petens, di, di, di, inquit Alauda, valete.
Iam quoque versicolor Spinus, Talariscus, Acathus
Suaue cantant, caeliq, fauens spirantibus auris.*

*Quis vero varios ausus componere contra,
Quos tenui Philomela modos de gutture miscet,
Vocalem qui quamque sua dulcedine vincant
Harmoniam, plectrone leui vel pollice natam.*

*O quoties Quernae sub opaco tegmine syluae,
Vlmorum quosies viridi proiectus in umbra,
Hos studiū numeros vestris sociare camanis,
Atque immortalē modulū aptare Thaliā?
Nunc etiam tremulos docta sentire lepores
Lusciniæ videor, dumosq, audire sonantes.
Cum vocem nunc illa grauem nunc crispas acutam,
Nunc summas medijs, medijs nunc temperat imis
Apta sonas, variatq, vices, memorisq, per alcos
Secebus, arguta modos citharæ ore canoro.*

*Nec procul inde sedens patula sub frondibus Orni,
Carmen idem paribus numeris integrat Aëdon*

Altera,

Altera, quæ laudis gliscens maioris amore
 Suave ciet toto gelide quod tempore Brunnæ
 Est meditata melos, vacuisq; exercitiis horis:
 Responsum prior illa refert, & carmina dia
 Voce liquifaciens, flexus per mille volutas
 Ingeminans numeris numeros quin sæpias ambæ
 Auroram alternis totam trinuere querelis.

Quæ minor è tanto certamine cedit, in iras
 Vertitur, erepto tantumque ægrefcit honore,
 Ut miseram subito restinguat funere vocem:
 At victrix plausu circum stipatur quantum,
 Saluet & arguta iam tum regina Thalia:
 Manè nouo veneres cantando mille figurans
 Discipulis elementa præit vocalia, demitps
 Ingenij crescente modo sublimius orsum
 Imperat, ast illa dociles ex ore magistræ
 Dictatos meminere modos atque ordine seruans.

Cholchis auis, Sturnusq; ferax & languida Tir-
 Es Passer nunquã veneris satiatus amore. (117,
 Turdus edax, lauto Perdix placitura palato,
 Pica loquax, glauco redimitus torque Palambus,
 Ficedulaq; breues regalis fercula mensæ,
 Psittacus ipse etiam nostrarum sinu vocum
 Vnum omnes Phænica, soni dulcedine capti
 Circumstant, faciemq; suam (latabile visu)
 Cæruleis sparsa pennis speculantur in auro.

Milvus iter patule flectens moderamine caudæ,
 Anterapax, & Falco gravis pedicibus hostis,
 Non præde immemores liquito per inar & volans,
 Vnigenam sectantur auem quæ in agmina iungit,
 Accipiter, rapidusq; Hierax, rapidusq; Tetrarches

GVIL SALVST. HERD.

Et Vultur maiore mouens se mole per auras,
Cuncta colit Phœnica cohors & insibus ambis
Blanda vagis, spatioq; breui trans nubila nando
Actia, ignotis certum regionibus errans.

Hinc sese comitem umbæ Gryps applicat Indus,
Monstrum ingens, cornu rostrum curuatur adunum,
Acce micant oculi, canis sedet albor in alis.

Tergum atrum, at rubicū resplendet iuauice pectus,
Vnguib; armatis digiti, quibus atra leones

Per nemora insequi. ut, leuiū queis semen equorū,

Queis Vrsas, queis acer Apros, queis æsa paxentū

Detegit antiqua, mersum queis funditus aurum

Erui, & nudum rupi contiguat in altis,

Queis patras propugnat opes, nec sustinet à se

Recusas alio tangi ligone fodinas:

Nempe suos hominū quenquam indignatus antiqui

Thesaurus violare manu, raptoq; positi.

Atq; Gryphæ vigil circum mortale venenum

Castra loca, & custas ingi statione tuere.

Quod sibi quod dominos subigis parere metallum

Formicaque datis sociato robore secum

Firmant excubias, adiunq; petentibus omnem

Eripiant, spes ut capiundi nulla supersit.

Sacra lites quam propter huius rimamur aperta,

Et penitus caecis manes penetramus ad imos

Cuniculis, subterq; specus reptamus opacas,

Nūc veritū fluxa mutansca mole ruinas:

Quam propter minimè contenti munere rerum,

Quas tellus, vel sponse sinu diffundis aperto,

Sacrilegi heu totans ferro laceramus aliam ram:

Quam propter spreto venti, pelagiq; fragore,

Trans

Trans Borcanq; nouo trās equora querimus axes
 Errando per insulas alabimur ab his:
 Quam propter natumq; pareris, namq; parentem,
 Germanum pretio germanus, amicus amicum,
 Vixem vir at illa virum vice predi iniqua:
 Quin tuum nos (turpe nefas) didicimus ipsi
 Vita fructus quidam mortalia pectora coque
 At parer ex abacta nana agmine Corvus
 Semper. Hicq; Corvix longæua, suisq; Caelibus
 Externo in nido positis infans ab omis,
 Scilicet auscitat: ut miles sub mare reperiatur
 Sui deserti colens, et inhospita culmina Bubo,
 Nocturnq; agminibus reliquarum immissa volucrum,
 Et tristes Vulpes. Sed quæ latu ecce sinistrum
 Turba tenet volucrum, sylvaq; egressa patisti
 Molitur sublime, viamq; iactant præscura
 Ardea, interq; Anas, plausa qui sibilat ala
 Cana Fulix, et quæ soli non ere Britannia
 Magotus, Ganxq; leues, glaucique Palumbi,
 Et qui molle magis vicino funere cæmen
 Fundit Olor, neque non gelidi quæ tempora circum
 Solstitij extremis ædenti solstitij ænem:
 Quam neque vultu domini, calassibus amica capris
 Construat, aut illo molimine variere possit.
 Tranquillam dum nidus habet, siat vincta Pelori
 Traxatq; et placide circum uagda fissa recumbant.
 Implumes sed cithra metuens immergere sortus
 Aolus, alta suis parca turbare procellis.
 Nauali cum miles aenei decernere pugna,
 His fuerit signare dies, et tempora parati,
 Nec dubitas toto de litore solvere sumum

Nautica, nec dubios impellere remige fluctus,
 Dum sacra stabulantur aues, nidoq, quiescunt,
 Vnde a' in terea fluitantia marmora cadens
 Vestigas toto Palenam inimica profundo,
 Vt monstri fauces peritus, penitusque patentes
 Infinuans, cordis fibras, & viscera pascas.
 Lucidus ecce nonas vibras Cucunia per aras,
 Quas patrie Hispani dicunt de nomine terra,
 Lamina binx gerens in vertice, bina sub alis,
 Ad cuius radios regalis sexta grabati
 Distinguit Phrygionis acus: noctisq, per umbram
 Lenuat ebur solers opifer, & suo bine t'ensas:
 Danista enumeras positos in fanore nummos:
 Chartae laene solum sulcas scriptoris aundo.
 Floste viam velis, proutaque obuerit molucris,
 C. n. inuolotis si quid mirabile terris,
 S. quid aquis, mirros dabitio spectare Mamaccot.
 Non genitor, nō vlla domus, nō pabula constans.
 Illis aurarum tractus, & nubila sedes,
 Hic sine remigio volitant, sine sine mora q,
 Finiat ignoti cuspis non dum ten minus ari.
 Thessalicos spectas nasua Ciconia campos,
 Cui sese comitem iungit Pelicani cuncti:
 Insignes amba meritis, & honore volucres,
 Hic soboli pius, illa patri, cui premia victu
 Accepto hand indigna refert, non corpore tantum
 Membra fouens effata senum, sed inane per altum
 Subuectans humeris, & remigis agmine penne
 Quin etiam (pueri o' teneras huc vertite mentes)
 Ieiuno degit mensas, & pabula ventri,
 Patribus indulgens, annis quis fossa vetustas

Non finis assuetis stabulantes querere praeclis.
 Ille latus fodiens, natos ut sanguine fuso
 Instat, vix, gentique animam transcribat amata,
 Huc letum spe certum adis: nam vidit ut illos
 A serpente suos, postquam feris improbus unco
 Pectus, et asperso natum humore cruoris
 Calfaciens pullos media de morte reducit:
 Nempe suum referens vincta sub imagine Christi,
 Solveret ut nexos vinculis et carcere servos,
 Servitio qui colla dedit, crebrisque, cruorem
 Vulneribus sparsis ligno suffixus iniquo,
 Uteris ut dios morsus obtunderes anguis:
 Equae immortalis moribundus induit arces,
 Aeternam ut feriens misero properares Adamo.
 Scilicet hanc libris bruis pater optime curam
 Addere pectoribus, lucis quae remittit amorem
 Dum soboli fiet certa salus, ut quaeque vicissim
 Quadrupedum gentes generatim secla propagent,
 Sic validum non laudis amor, sed magna Leonein
 In natos pietas, tecto quos raptat ab alto
 Venantium truculenta manus, compellis ad arma:
 Arma moues, magnumque, furens diffubminat hostes,
 Ac densos quae tela volant se feruidus inferit
 In cuneos pulchramque, petis per vulnera mortem:
 Horrescis iaculis, toto stat ferrea dorso
 Telorum defixa seges, facit ira medellam
 Non sibi, sed captis paupersanti vincula natum.
 Haud aliter catulos certat defendere mater
 Aspera, et horrifonis lacerat latratibus aures.
 Atque hanc ob causam falsi canis hospitia Nerei
 Lucina patitur toties, totiesque labores.

Nam simul infidias Macularum sensis, & hostem
 Instantem, recipis gremio, clausosq; coërces,
 Deinceps seras tectos magni de clade periculi
 Reddis aqua, jili tarmatim, atque ordine longo.
 Erumpunt uclut è lacubris penetratis asyli,
 Iamque iteris rediunt iterum uada linida sulcas
 Sic etiam inualidos alarum circite pullos
 Astra regis volucris: rostri sic cuspide Passer
 Grassatur, martemque acuit, quum raptor adese
 Implacans properat fasces auellere mura.

Audio, an insuetum vocis noua fallis imago,
 Clangentem Palamedis anem? que nube figuram
 Sulcat in aëria bifidam, qua mora cohortem
 Atque olim in campo dux explicet agmen apertum
 Nam simul ut gelido Boras decedere iussis
 Strimone, & hybernus bellantes parcere nemis,
 Ut tepidas hyemes Libico sub fydere quarant:
 Quisque suas acies dux anteit, impete findens
 Aurarum, caelique plagas: hinc agmina cogunt
 Atque hinc ductores gemini, nimiumq; morantur
 Castigant clamore suos: quumque occupat olus
 Defessor, venisque quies illabitur alius,
 Excubis vites legitur, cui castra iuui
 Cura sit ac vigils serues statione iacentes.
 Ergo graue alterutro sibi corripis ungue lapillum,
 Qui delapsus humi bibulas sonitu increpet ante
 Excipis huic alius, reliquique ex ordine cines,
 Alternantque vices: partitaque tempora noctis.
 Hic alius multo stellatus fydere Pato,
 Pomposaque tumens fastus, gressumque ferocem
 Librat iens, radiosque sonans, symmate pandit.

Hunc patibulo Gallus comitatur gressibus audax,
 Crissata dominans generi, terrarumque Leonis,
 Agri summi quoniam Gallo certissimus augur,
 Excubitor, monitorque operum, qui Sole cadente
 In cubiliis, seseque honas expurgis ad oras.
 Hic videas ab humo labantem surgere in altum,
 Vis se celsiora volucrum misere voluerit.
 Possis, aut stomacho foret que concoquit haustum.
 Chate liber, maltoque mihi vigilare labores,
 Ne tibi cornigeri conopes apesque caduca,
 Fictusque misere q. lones, vinearum rubor, q.
 Quis super hac venud versa deduca papyro.
 Ne pudeat praefere Cui monitum magisteri.
 Cum in obscuro etiam decus videris oris.
 Clarus, ac vestis Elephanti in corpore membris
 Aus Balenarum prosecta, & mille nasantium.
 Que tranquilla suis agitant undae salsa procellis.
 Et tempestates spumoso è gurgite prostant.
 Quod si Callistras olim estimata recussit,
 Quod tanta veniens natus faber arce dedisset,
 Que nascitur ore libris latuit, tota sub alio
 Palloribus & specie rancum commotum, inani.
 Quin admodum tantum ei munus arctis
 Inclusum robur oculis, votisq. senorem,
 Pugnaces animos, stimuliq. furens acumen.
 Que vero re gentis apam Republica toto
 Pulchrior urbe regit, non qui flammantis mundi
 Munia lustrat equis Pican, de spectat ab alto
 Consulis aple morant, & legibus vibem.
 Non si illa, res eam, que diris exosa furores
 Nulla sibi sponte fugam conscivit, & exul.

GVILVS ALYST. HEBD.

In regni faciem latebras celebrantis asyli.
 Hec me demu' cet modisantiem tanta volu'ptu,
 Vi si iam menti inuict indulgere vocanti,
 Perq; patens spatium franis errare soluis.
 Ipsa libens iussis deflexeris orbita metis,
 Laudant iustus & parui iura Senatus.
 At si pictorum, alium qui cepta imitari,
 Es planas audens animare colore tabellas,
 Nullus Apelleam deinceps temere Dionem
 Ausus, & extremas capiti suppingere partes:
 An ego flarensis nunc scai dare culmen Hymeni
 Coner, apumq; factas versa describere landes,
 Quod iam bis Latie princeps vatesq; Camana
 Ante Maro cecinit densa quâ flexibus erras
 Mincius, & tenera praece sic arundine r'pa.
 At non indidit nostro iam ca-mine linguam
 Vermiculi haud vulgare genus, qui versitum ali
 In tinea, è tinea volucres rursus induit alas
 Cui nasci bis sorte datum, bis visere ripas
 Leteam, & rursus superas euadere ad auroras.
 Cui vna nec vna tamen, post funera restas
 Posthuma spes, moris crines in flamma mutans
 Lausficumq; decus, nobis quod sedula tanto
 Non sibi deproperat studio, quo vellere quondam
 Magnanimi nituere duces, nunc prodigus enia
 Luxus, & indignos libido prodis in usus
 Quos stomacho latrans famel, & faucebus imi
 Dixit sedes, nihil preciosa haec munera pendum.
 Ni Plinygi in morem niteas subiecta metalli
 Que cupida aeternis depascunt pectora flamma.
 Ne dicis occultasse putes Aq; illa inchoata ne m
 Inuidist

Inuidisse tibi meritarem premia laudum?
 Et se calinagae inter regnare cohortes,
 Seu serpentiferis Libyæ Basiliscus arcnis,
 Aut Leo pensylus, Delphin dat iura per undas
 Nouimus, & quanto surgas sublimè volatu,
 Sustineasq; acie Phœbei luminis ignes.
 At velut ad nostri Phœnix exordia capis
 Affulsis, tu forse pari postrema tenebis.

Littore Treicio yapidis quâ barbara tellus
 Fluctibus alluissæ, quæ nomen & ossa reliquit
 Occumbens tua Phryxæ soror nec dissita longè
 Vnde sua liquidæ nido monstrata Leandro
 Dum parat Hero vias, turri sublimis ab alta
 Funere am accendis Cypria pro lumine & digne
 Trineæ autem, diuina formæ, diuina & ævis
 Virgo fuit, nulli laudum cessata tuarum
 Hero, sed intacto longè victura pudore.
 Næquæ cupidineas iniuncto corde sagittas
 Arcebat, nullis veneris præstabilis armis.

Forse sequebatur memorosa per uia prædona
 Venatrix, consueque feræ agitabat, & arcus
 Cum super ærî saxosa cubine montis,
 Vnde grauis longè spectantibus imminet horror,
 In nido geminas aquilas implanibus alis
 Repperit aduerso tentantes lamina Phœbo:
 Horrebant teneris cervix & brachia pinnis.
 Arebant facies iamdudum & biantia prædona
 Gutturæ poscebant, mater dion pabula ferres
 Aussoniem, aut laceri fibras & membra columbæ.
 Ex his præstantis, quæ visa est indolis unam
 Accepit gremio, inga mox & saxa reliquit.

Virgo

EVIL. SALVST. HEBD.

Virgo iners, caletas pedibus timor addidit alas,
Non aliter magnam qui clam pastore iuvenam
Occidit, lupus, ut panis aris, humilisque sequentes
Auscultat post terga canes, et consulis auram.

Latque adeo aut nutus avertit atque alos heriles,
Vi preda inter dum pedibus dimittit unciis.
Ambinet quem manam dominæ reuocant, at illa
Blanditias et verba refert, mollique remulcens.
Attactu, colludit, cui que charyon una
Est oculis, est una genis, est una capillis.

Hec lenis quam vultu fidei, quibus aspera facti
Vlti luctus pariter et lano confixi adeno
Eccedat, a dux vnde vultu et vultu
Virginis egregia febris decessit aris.
Et carpiam nidi dum formæ populæ honorem
Punicenæ decus vultu abis, natinaq; languens
Lilia, vernantis frontis, flos decolor aris.
Vnus vixique modus gemino, tumentibus, aspi
Horrescunt tremula circum precordia flos
At si Reris arboris noster de frumine vultu.

Sapa ferat conuicta habem luctu et vultu
Exilis è thalamo, domino miserque dolores,
Et pall' ap' lenero quæ fore placitura patet
Per celum venatur agens, seu forte Cothurni
Occurrat, seu Tardus edax, aut cetera Perda.
Apportas quodcumque datum est, alimenta rependit
Alvici, dederat quæ pabula vultu, priusquam
Enit, et vultu posset credere vultu,
Prædatorisq; sagis vultu, et montibus vultu
Attonitas animi formas agitare volanda.

Latque adeo humorem venis emulseris omnem
Febri,

Febri, & egelidis viduauerat ossa medullis,
Et iam virgineo fere mors in corpore regnans
Indicebat aui supremæ fata diei.

Jam Lepus impavidos sedit prope mania diris
Exercet iam Falco rapax impari propinquas
Turribus, Accipiterq; motu securus ab æoni
Erat, nec nosos Aquile reminiscitur unguis
Nam deses lates illa domi, dominæq; grabato
Incubat, & tentas moriendo protrahit horas.

An anime possit fata sue superesse, & aras
Duceret erepta crudeli funere vitæ?
Nunc corpus domine plausis circamnotat alis,
Nunc sedet in gremio, labris nunc oscula figit
Dulcia, nunc tristis ferale marmore questus
Integrat, & luctum morientibus auget amicis.

Exascat virgo Stygis iam frigida ripis,
Jamq; ser Herculeas superatas Phæbe columnas,
Cum lachrymis huncetq; cibos, blandumq; soporem
Spernit atq; tantum inuati indigere dolori,
Quærentem in formæ moriendo abruptere caput.
Vt verò agnoscat nixium sua fata morari,
Lacrimis sicutus subito fixata dolore
Precipit atq; petitisq; fero fodit impia rostro,
Atque iterans duros pulmonibus imprimis unguis,
Incepitans seram iam crebro è vulnere moriens.

Interea ante fores ingens in vestibus atris
Agmen adant manibus sedas, luctumq; sub imo
Corda ferens, lætq; humectans sanguine vultus
Supponunt humeris oneri, subeuntq; volentes
Exulcias animi, superant iam templa tenentis:
His clamor, longisq; tremunt ululatibus auras.

Imposuerunt

*Imposuere rogo corpus, quod ponè sequuta est
 Alas membra trahens rubro stillantia sabo, ut
 Vna eademq; duo cohonefles funera pompa.*

*Vix bene virginem corpus libauerat igni
 Mulciber. & piceum glomerat in aëra fumum,
 Quum subito ruit in medium, seseq; cruentam
 Inicis moritura pyra, lethumq; petiuit:
 Quamuis obiecto nequicquam fuisse sacerdos
 Pelleret, ass ultro grato se miscuit igni:
 Inque sinu dominae cantum meditata quiescit.
 Felices animæ vestro sine fine sepulchro
 Manna fluat, cælique irroret Hymettia mella
 Vos lauri virides vos myrtæ protegat umbræ:
 Escum durate meis, durate camænis.*

**SYMMA SEXTI DIEI, SIVE
 LIBRI SEXTI**

EX eo quod recitat Moses Gen. cap. 1. v. 24. & 6.
 Dum creasse bestias, reptilia, & animantia terræ,
 virum tandem & feminam, Poeta sextum hunc
 librum, in duas partes diuisum, deducit. In prima,
 postquam filios Dei, ad contemplationem miracu-
 lorum, in magno hoc mundi theatro exhibitorum,
 excitauit, & Deum omnipotentem inuocauit, ani-
 mantia in certas discriminat turmas, in quarum fron-
 te Elephantum producit, cuius contra Rhinoceros, &
 Draconem certamina describit. Elephantum in
 prima acie sequuntur animantia homini seruentia:
 venenata & noxia mediam tenent aciem. Et quoniam
 quidam

quadam difficultas suboriri solet ex talium animan-
 tum consideratione, illam Poeta perdocte discutit,
 docetque Deum non esse huiusce confusiois autho-
 rem, quæ mundo obigit, sed apostasiam Adami: sa-
 tis tamen prudentiæ industriæque, Creatoris bonitate
 hominibus superesse. vñ ab ijs animantibus sese mu-
 niant, & euincant. Diuina etiam prouidentia fit, vt
 se viderent inuicem, maiusque commodum ex illis cõ-
 trahatur, quam percipiatur in cõmodum. Quod mul-
 tis similitudinibus, & proprijs exemplis confirma-
 tur. In acie postrema sunt animantia ferocia & in-
 domita, quæ Leo, Rex totius exercitus, sequitur. Ijs
 additur memorabilis Leonis & serui Romani a vete-
 ribus plurimum celebrata historia. Hic prima pars
 absolvitur. In altera, sermonem suum instituit de
 microcosmi, siue hominis creatione, in cuius gra-
 tiam magnus ille mundus, suis ornamentis, ad vñ
 Regis sui necessitatibus completus, fuit constructus.
 Ileo Poeta exquisita descriptione creaturarum cele-
 stium, aquatiliũ, & terrestrium, demonstrat, illas
 fuisse frustra creatas, nisi homo creatus illis domina-
 retur. Sic igitur Iehouam consultantem introducit,
 & de hoc admirabili opificio, non semel, aliorum a-
 nimantium instar, sed paulatim, & varijs temporum
 momentis formato quasi sibi ipsi imperitantem. Et
 quoniam in hac creatione, potentia, sapientia, & bo-
 nitas Creatoris, modo quodam augustiore relucet,
 quam in cæteris omnibus quæ præcesserunt, operi-
 bus non mirum si iterum Poeta diuinum architecti,
 & mirum opificem inuocet, vt illius auspicijs ad vi-
 num repræsentet hominem ad eius imaginem forma-
 tum: Proponit materiam ex qua fuit compositum
 corpus humanum, facie versus cælũ erecta. Dein, de
 capitis, animi sedis, excellentia tractat, de oculorum
 miraculo, de supercilijs & palpebris: tandem de na-
 so, ore, dentibus, labijs, auribus sursum preminentibus,
 & oblique pertusis. Item de manibus, brachijs,
 genibus, pedibus, nervis, tendonibus, & huiusce cor-
 poris ossibus: horum membrorum insignes propri-
 etates

erates singulari ad unguens industria, multis exquisi-
 tis lineamentis adorandum omnipotentis sapientia
 depingit in figura, structura, proprietate, & con-
 colligatione. Post hæc caput ipsum aperit, & in-
 teriora illius miracula ponit ob oculos. Inde ad co-
 ræ descendit, pulmones, ventriculum, iecur, sa-
 guinem, spiritus vitales interse:tes, arterias, & vena.
 Hic gradum sistit, animaduertens homini corpore
 anatomicam doctissimorum, & medicorum so-
 leritiam postulare. Cuius igitur satis esse iudicat, ut
 quod tantum illius specimen exhibuisse, ad altius
 hominis partem præcipuam progreditur, animam
 scilicet rationalem, de cuius substantia, & essentia
 disputant multisque rationibus arguit eos, qui veram
 definitionem in ijs difficultatibus sequendam de-
 nendam oppugnant. Et de illius hospitio panca-
 quantas, de memoriæ præstantia disserit, ad id insig-
 nificant exempla producens. Deinceps de celeritate
 & promptitudine animi, de scientiis quæ efficiunt
 ipsius doctis, exquisitis, insignibus, admirandis
 plusquam humanis inventionibus, quas selectis
 notis comprobant. Vnde tanquam ætonitas, im-
 ginem suo archetypo & vltro exemplari Deo esse,
 & accommoda, hominisque dignitatem demonstrat
 pergit, in eo quod sui Creatoris beneficio omnium
 animantium dominus, & talis agnitus illa nomi-
 netur qui velo corporis, tam lucis, lum. fidus, animas
 scilicet, obtegens exutus, nobiliore modo splend-
 et in celis, quam in hoc mundano carcere, qui ob-
 paratur domicilio omnibus necessarijs rebus, mul-
 tistructo. Postremo artificiose fatinam in auxilium
 viro datam, & sine qua vitam ageret miseriam,
 deplagit eleganti similitudine docens, quomodo a
 Adami costa formata fuerit, ab eodem agnita, & a
 manu Dei recepta, tanquam caro ex carne sua, & ex
 ossibus suis. Eadem opera eorum cavit epithali-
 minum, & huius conubij fructus Dei benedictio
 confirmator, cuius etiam virtute creaturæ omnes
 hæc superstites alia subsistunt.

GUILIELMI SALVSTII BARTASSI HEB-

domados, Dies sexta, siue

liber sextus.

Vndanas quicumque vagi trans-
securis orat,

Ut tandem superant tui penetre-
tis ad urbem,

Et ornato quae pandit opes, quoniam
diues amenas

Copia: vos olim o socii, qui tangere sacrum

Tendistis, unde procul mors exulas horrida, potest

Si Circae, si magna iunat delubra iura,

Marmoraque, et grandes operosa moe Colossos,

Si turre, aperimusque minas, atque ardua pinna

Castra sua, passimque locis manifesta theatras

Huc fultis miscete pedem, quae cunque docebo

Ara suberit, quodcunque decus non futilis inde x-

Nulla ne vis animis? aut quae vos tanta moratur

Segnities? passi ne sali, caliq, minas

Deficiatis? quin ite leues, et tendite ramis

Jam grati optasam prospectu melior oram.

Tu pater o iux esto duci, pater imbuere lingua

Amentem, et mellei succos asperge floris.

Suorumq, melos rabiem domitura leonum

Aspire, et rapidas permulce hoc carmine Tigres

Jam penitus truciunt miscant secla feratam,

Submittantq, animos, et pacem prona peressant.

Iunueras inter populos, et secla animantium,

Quia

Quis hodie fateri alicui creat, quae horrida Tisq
 Quis valle, habitare canas atque antra dedisti,
 Ecce acies elephas dux aliet in agmine primas
 Anteis egregie compos virtutis & arsis,
 Seu spectare libet mus autem mil. te iurim,
 Seu libet ingenijs mortalibus amula capta.

Discere amas, secumq; memor dictas a reno
 Obsequitur iussu, Regemq; salutat, & orbem
 Luna tuum, & dulces nutris sub pectore flamm
 Ac lentis inhiat radij immisis ocelli
 Pascitur, & longos humilis suspirat amores
 Ac nisi nos veterum frustratur fabula Graium,
 Rerum sepe notis, & signa proboscide ducit,
 At non vis animi solers, non ossa, nec alii
 Membrorum in tedi uasis obfistere possunt
 Fraudibus, & cauti subitis assulibus hostis.
 Hostis Rhinoceros, cui nunquam certa ministrat
 Arma furor, nec signa mouet quin ante in iacem
 Profubigat natrem scopulis obnixus acutis:

Nec tum varia ferox textum impetetrabile sem
 Etibus, at mollem soli qua peruius ictus,
 Sortisur sub verate cutem, deince vulnere senis.

Squamis conguimanti scale sine munere barbi,
 Quod nequeat tentare Draco, super arbore tota
 Destinet excubitor tuces, dum bellua gressum
 Huc nec opina ferat ramis tum praepes ab altis
 Desilit, & circum sinuosa volumina fiuens,
 Nodosis elephant a modis, & nexibus angit
 Nulla cui laxare finis, & vincla potestas,
 Ergo amens Elephas trunco, rupine propinqua
 Fluctu illiusurus, sauum quens longius hostem.

ferat, extremos gemitus effundat in auras.
 Prostratus exsoluit nodos, & corpore lapsus
 pura Draco spiris asper, sic implicat artus,
 fore ut is ulterius nequeat prae compede gressus.

Dum nodos Elephas pugnat laxare tonaces
 ana fremens, adhibetq; manū, simul impius anguis
 inserit os ori, penisque illapsus in altum
 spirantes animae caulas atque ostia claudit.

Atqui Cadmeo similis fortuna triumpho:
 Nam submissus humani vita fugiente petessens,
 humani barrus victorem pondere frangit.

Mutua causa necis Francorum de mora truentis
 in sua proliabies vertentium viscera de xris.
 Dum ciues temerare manu via suadet, & amens
 Religionis amor, Druidum quo sanguine campi,
 li Moncontoria latè subuersa nonales
 totam incestantum tumulis & funere gentem,
 li patrie florem patria miserè sepulchra.

Hinc qui litoreas pedibus proturbas arenas
 Assurgit sed honore minor, & mole Camelus,
 Acer Oryx, Taurusque ferox, & tardus Asellus:
 Hinc se fert animosus Equus, quem laudis imago,
 Vanida quem virtus animi, quem Martis ouantem
 Lenificans plausus, voces qui lentus heriles
 Accipit, & diuis gaudet parere lupatis.
 Hic nudus sessore humeros, & liber habenis
 Compositas plaudis choreas, aut impete cursum
 Angustis replicat spatia, hic mollioribus orbes
 Indupedit gressu, hic notis porte magistris
 Infractis iussat gressus, hic poplite flexo
 Reflorem subit, sicci volat aquora plantis.

Atque

Atque hic vix summis Vestigia ponit aristas,
 Parte alia panidi Lepores, & cordis inanes
 Cuniculi, Capraeque leues, & vellere dices
 Ingenio gradiuntur Oues, & segnis olentum
 Turba Suum, & Cervus possis qui cornibus vltis
 Vere noua secreta petis: longoq; quotannis
 Martore indulgens amissis emulas armis.
 Quam iuuat arripedum cervorum in flumine vici
 Ludentes spectare greges, hic in agmine Principi
 Sulcat aquas, sociumq; vehit, qui reclus in armis
 Urget anhelantem, & tota ceruice recumbis:
 Sic alij, atque alij deinceps ex ordine pergunt:
 Primus ubi se fixis fixis lentescere vires,
 Postremi subeunt: inflexi quia more per totos
 Nemus unus iuges rerum molitur laborem,
 Aeternis curas, aeterna negotia tractamus.
 At satis imperij statum pro parte positus,
 Pone onus, passimque trices alijque relinquit.
 Quadrupedum ex omni numero non utilis alter
 Aequa Cani, nato nec petori custodia praesens
 Vlla magis, nam voca castella tuum. Quas
 Certior excubitat Janus, qui nocte sagaci.
 Ferocia conciliata mensis, qui ferus ad ipsum
 Durat amans horrore Lupos, horrore Tagaces
 Exanimans furas, praedaeque peritor ab actu.
 Aspice nam caeli saxum, semper templum Sciuum,
 Ut tempestatum motus non fuitis angur.
 Praesagit, ceteraque vident, atque obsca firmas
 Aduersos aditus, venturae conscius aurae
 Hem vulpes a fovea dolis, hinc Simia & tina
 Delicias fabula una Mustella puella

Muris peregrinus odor, quem prodigius ante
 genti detestator emit trans æquora latus;
 Vixit Tarnasser extremo orientis repostum.
 Sic quoque Castor adest, falsum qui mordicus inguit
 si dubiam redimat proiecta pelle salutem,
 Desecat, & turba linguas quæ ponere secunda
 fretæ anhelantem, teneatque ad lixora captum
 si ducant tanto potior em pignora mortis.
 Hic & Echivus adest, qui sese ut ab hoste peritus
 sensit, ut ingenuis ultor se vindicet armis,
 contrahitur, mentoque pedes simul admoveat ambo,
 Et circum radiis asprum glomeratur in orbem.
 Atque nitens oculis mundi proclarius ipsa
 hæmimæleone videt, variis qui corpore formas
 habuit, speciemque subis, quæcunque colorum,
 abrius & folis animæ vespertur æquis.
 Heu subitæ in glaciem stomachi vertens lacuna,
 densior ac hebeti linet formidine sanguis,
 concretos algit quatis eger anhelitus artus,
 surrexerit come fundo cor astruat imo,
 fœtidi sassa pueri, voras fœdes horron in ore
 Phœbæus, & tristis & acuta perfusa nigra
 Antea ventos natus ecce natus pallentem imago.
 An quis se monstris immixtum videri cinitil,
 Et inextingui meras faciesque ora ferarum
 Sentiat impavidus, veluti quæ sadere pasto
 Infestans nostram regni libidine vitam?
 Quin tremas volucribus, & deculasque Apollon
 Næ quo Marte quævis, quæ roboris impetu, & astu
 Antium dicit illi, dicitur, & quæcunque bonum
 Lixit in hoc coram d. f. l. a. n. d. y. h. m. o. y. g. i. u. i. s.

GVIL. SALVST. HEBD.

Nil acie asultus, chelaſq; arcere tyranni?
 Qui domitor genus omne ſoli, genus omne natanti
 Carpiſ, & ambiguus terris graſſatur & undiſ?
 Aut vero Libici portentum immane Draconis,
 Quem ſolum Latias auſum tentare cohortes
 Innumera adeo telis, ac glandibus unum
 Regulus impetiit, fundo quot veracere ab imo
 Sufficerent totas magna Carthaginis arces?
 Quam tendant thoracis operiſ? quo Marte dolent
 Aſpidis infeſta ſeſe tueantur ab ira?
 Coniugij cui tanta fides, ut compere vitam
 Erepta proferre neges, per ſaxa, per ignes
 Authorem pecus acer agas, quem millibus unum
 E multis vindex ditiſ male vulnere mulctat?
 Anne ullum clypei textum ſeptemplex, atram
 Quam ſpiras Baſiliſce luem de corpore pellas,
 Quae feſte ceco miſcens trana marmora lapſu
 Dat plagam, & ſtatu perimit lethaliſ ocelli?
 At tu mundanum noſtri ſi ſeminis ergo
 Erexti Deus almae domum, cui dira ſerayum
 Secla creas, miſeram cumulem qua ſunere vitam
 Cur votis pacem almae, tuam ſeu patrie adimus,
 Si Scincum, & ſulcat virentem Diſſada venas,
 Si Scytalem, & lētor ſpargentiſ Cenchrida ſomnos,
 Vipereumq; genus, ſemenq; immiſiſ Chelydrum
 Si Nepaui generas, iriſq; nocentiſbus armaſ?
 Da veniam, nec enim noſtri tu primitus cui
 Oia mabeſſi, ſed ſaſtus & impia patrum
 Prodiſſe mundi ſalicta obruit annos.
 At q; hinc nata ſerax gentiſ Amphibaria veneni.
 Nam priuſ atque tuas violato ſadere patre

Lingue.

Lingueret, & sacra fœdum gustaret Adamum.
Florentem regnator Eden in pœce senebat.
Haud vlla albenstem pictus formidine frontem.

Olli sponse sua truciunt natio a ferarum.
Parebant, mollique iugum cervice subibant.
Monstra soli, & mortem tunc submissa peribant.
Non secus ac docilem manus, & iurga magistrâ
Hectis equum proprio desuevit tendere curâ.
Ire leuem, sessoris agit qua nuda voluntas.
Quin scelera, inflaque memores non amplius, itando
Semina liquisti sôphie, quo munere fructu
Victrici calcare potest animalia plantâ.
Nunc asiam, & domitas pedibus subflumina gesser.

Aiquore, u quacunque plagâ, quacunque per artem
Terrarumve sinu animali corpora consistant.
Principio sunt arma sua sortita saluti.
Dentibus hunc natura parent, hunc cornice dedit.
Hunc rigidis vallas squammis, hunc saba variis.
Hunc densis armat corpi, hunc tegmina vultu in.
Hunc cornu b fido, aut mordaci acuminis rostro.
Cetera nudus homo Ditis in lacinia armat.

Exiit, ac contra tantum pro munera magna
Est natus rationis opem, qua Deo data verum.
Obstupescit tamen, & ceca rubigine corpat.
Si sua vitium species, & commoda desit.
Materias, ac ni varijs exercita bellis.
Dum, & aduersus lucram cum d'stinet hostis.

Quid laus est, Milo totâ quid brachio natus.
Tanta inuictis validis inuictis quâ mollior auri.
Percis, & infueto nunquam sub pontem sedant.
Nam quis apax, Apax, & Rinnu, & et hoc, & et hoc.

18 GVIL. SALVST. HEBD.

Auspiciis quibus cunctis praestingeret tempora laurus?
 Absulcus ducere rivos non committes alter.
 Auspicio honorato gradientis in pulvere Molot
 Enites in medijs prudentia certa periculis.
 Et sequitur clarus virtus animosa coronas,
 Alacris inter leuissimae facies: sunt sanguine paria
 Ductores spectant properat victoria laudem.
 Nec modo quae varias posses deflectere pestes,
 Prospiceresque sagax ventura pericula, mentem
 Obstat omniis potens homini, quibus illius ergo
 Suapte subdugendo sunt flos anguibus angues
 Coniit, et praeis videri labescit ab armis.
 Non glaucos odentis patientis viscera matris
 Impia delectat dissumpsit vipera nix:
 Atque mactatis facies maronum sanguine fauces
 Scorpium, ut dicitur quiescent de clade periculis
 Exit effugio, paruas a patre repositas:
 Saepe in vico perimis Muscella venena,
 Qui sunt ac patris sensu deprehensi ab hoste
 Prostrati adversum, cum dentibus esset et ignis
 Lethiferis viris similis viri re repellit.
 Ichneumonem quem sacra dicit Aegyptus adorare,
 Niliaque prohibet monstris sacra pinguis rursus,
 Vincendoque adhibet maiorem viribus artem.
 Ac velut index in bellum qui singulos hostis,
 Sanguineamque cupit vindictam morte pacisci,
 Ante videtur, gressu, sine modis meditantur, et istius
 Aptanturque vultu corpora circumegit armis,
 Ut nullum ad plagam contra congruissimam periculis
 Nunciatum iter, sed inani cuspide puerum.
 Sed prius ac totum mundum cum lumine replet

Assida,

Affida, et ancipitis contendat Marte duelli,
 Circumquaque enseni limosa obducit amictu.
 Quem tepidus ubi sol radiis, et lampade coxit.
 Aspidem insinuas fangue, et dente tenaci
 Lancinaris, utroque amictu, diem morsibus aspis.
 Affligis tutei segmen durabiles crusti.
 At cum squamosum Crocodilum tendere contra,
 Imparitasque, vetes membra non, et robur iniquum.
 Hastilem tecum concinnas Regule frandem.
 Namque ubi limosa pinguis, vligine ripet,
 Iuviani in semine rosodato corpore pressit.
 Nilivae prodator aqua, nequa cogitat hylum.
 Appropinquat, oris, subit deformis barattum,
 Tumoribus hastilem, et raris in dentibus ascan,
 Et molli pergis mulere lepore palatum.
 Ille aperit patulos sensus dulcedine rictus.
 Proinus in fange iaculi penetrabilis instat.
 Felucianon se parum agit, parit, si, receptus.
 Pascitur in sibilis, et corpora viscera monstris.
 Delibatis, cui fas fuerat, neque copia Nili.
 Aliquid meo hominis salubre mala verat in usus.
 Toxicis, uti nosse, quosint, iura, et a viae.
 Si censere boni numerum pondusque, malorum
 Fers animus, quaecumque fera mortalibus addunt,
 Et iusta tibiare parat, examina lancas,
 Nepe malis bona plura cluit, atque a gmine vivet.
 Quid, vera incoham, serperum ex agmine lato
 Enasse iuvat, si dira pericula restant.
 Enalis subeunt acies, ore vulnus, et apex.
 Aspectu species animantium, atque offerat vocis
 Asperis, et habitisque, ferox, loqua iuria iuvet.

Absterrent capitis sensum mihi sensibiles omnes,
Faucibus in medijs cohibetur aborru loquela,
Præteritumq; subitæ vocis accire pavorem,
Hinc animosus aperit lingua, hinc passus in antro
Vrsus iners, teneraq; Lupus vastator ovilis
Mandens ore minax, Felisq; simillima frenum
Guttur pandit liani, & cadem destinat alæ,
Parte alia pictus maculoso Pardus amictu
Circumstas, Tigrisq; rapax, quæ in agmina iungunt
Mounoceros, bistrisq; sequens ferax Hyæna,
Manticora, ymbriusq; Cephalus, illa æmula nostræ
Semina vocis habet: moribus hæc tota hominem
Mentitur, vultu: diuites possumus, & vnguentisq;

Quia posses Charibidi quam profero, impio cellam
Securus spectare feram, quæ mille venas in
Effundis vicibus sobolem sortisq; resorbens
Abscondis vino spirantia membra sepulchrorum

Quid nostri hoc? densis horrescit pluvium densa
Sylvæ fontis lacu, quæ nullius impetu nervi
Sponte foras erupta volans, quod spicula circum
Crebra regunt, & gladiusq; laniæ, & laniæ arripit.
Æternumq; vixit subter redemptibus hostia,

Quo possis subito ex pergere Marte tumidus
Felix cui nunquam telorum copia defuit,

Sed consanguineis lactans enim vulnere fessæ
Pisum aversis Parthorum more sagittæ.

Quid Phrygi phætreæ, quid adopiet volæ Dædali,
Aut arcus Alabanda iuvare maiore daturus

Vi plagam, mundiq; nonis procures ab opib;
Bresilum se sponte sua se cuncta ministrans?

Leititia mens maeste novæ iam rendere dantur.

Afficio

Aspirans impetum, feris, et inna, Leonem?
Cui magnam spem, animum, prioris, a voluntas
Parcere subiectis, quam servare Magni superbo.
Cui solentem plura pro abere praecebus auribus,
Et penitus unum, i. beneficentia recondere sensus.

Hic testem te (ferre) fero, qui vincula duro
Indignus heri, et longo male malus ab usu
Imperij, nec fuisque dolens ignabilis ergo.
Iniustus hominum fuit iniquitate labores,
Sola peris deserta fuga, dum fessum exundo
Sustinet, iugumque subit, quod repertum, enora.
Vix molles sedulas in gramine posui in pau.
Cum subita ante oculos horrendi formae letoris
Exiit, et magna soluit terrore quietem.
Ac veluti lasso, cunctum quem turba facelles
Dehorum, et in admittit, ut ob crimina panas,
Nigra facie, et oculo genis, et olivae lacrimis
Dens, et glaucos faciem, et levat ministrum,
Temper, et ante necesse frangit, et in ore in heri
Quippe inibi fides, et in ore, et in ore, et in ore
Sic subita ut fessum deproben, et in ore, et in ore
Seruans, et pedibus poris, et in ore, et in ore
Nec contra bellare, et in ore, et in ore, et in ore
Singulus, et in ore, et in ore, et in ore, et in ore
Nulla, et in ore, et in ore, et in ore, et in ore
Brutus, et in ore, et in ore, et in ore, et in ore
Asse, et in ore, et in ore, et in ore, et in ore
Miser, et in ore, et in ore, et in ore, et in ore
Nec solitas in fronte minas, sed more patientis
Auxilium quiescit humiles in domine legit.

Namque in ore, et in ore, et in ore, et in ore, et in ore

GVIL SALVSTI HERD.

Submissusque inibi medicum poscibus expellens
Tunc fragmen licet illi tremens nullum evadens
Lentiter & digitis pariter quae lesa ducunt
Expressit pariter sanem, nec tempore ab illo
Aut praedas agitare Leo cessante, & animo
Venator properare ingis, ut pabula ferro
Ferro, & haud nulla ineres mercede medellam.

At serpens viclas se iactem exposit, & antri,
Pergit abire fuga, casusque videtur uicini
Dum miserum solis praesens diu ferret aranis
Prendit beus, rapitur Romam, imponit & choro
Lud. bruius, ut fado discipulus, mare ledunt
Expleat, & totum sumas sanguine in cunctis
Illaudate & harib. exun. Le strigori, impie Cyclops
Si cumulare malis inuas hunc, & perdere lesbo,
Quid parvis mactare manu. Basi, sed ipse
L. ncibus, & rete mendas, magis miribusque fuit.

Nō tantā monstrum Nemesis, non Tigris Iberi
Non Libicus Panther, gelidae ve. caedentes, & fura
Corde gerunt talibus, quantis qui ferrentis vultu
Sensibus eiecto sancta pietatis amore,
Connaculare manus infoniam sanguine gaudet,
Quem strages spectare inuas cladesque suorum.

Inter dirum spectacula mille ferarum,
Quam in cunctis curuli tota stantur, & aris,
Victorem toties, vnum, totiesque Leonem
Plebs super insipiam, oculisque inhaerens haurit
Ille ferox gradibus, sonat, & crimina plectitur
Cassaque pugnae, mortem depellere lucta.
Hunc illum contra gressum tendebat inermis
Serpens, & inusitatus inusitatus obibat.

Vix adeo intererat caueam, cum prostratus ardens
 Commonet arma leo, corpusque redactis, & aff. 11
 Expergia aervice iubar, flans ignem totum
 Lumina, & ingenti frendens canum, & uide
 lamque solum quasiens nervose uerba caude
 Jamque utrumque laius, sentas exsuscitat, & 12
 Grasso oculisque petens, reme hunc, & cornu hanc
 Nigra prope gelida, sub hunc, & alius, & 13
 Ille hunc, & pacem superum deporat, adorat,
 Non uide, & dubi, & me, & post fata saluti.

Vix stadij, quarsam superat, & bestia possem
 Cum stetit, & subita repressa imagine grassum,
 Namque ubi perlustrans oculis, & uerice ad inuicta
 Hospitis agnosces formam, simul ara uident,
 His ipse, & manibus, meminis debere, & 14
 Hoc memineris pietata minas, dulcedine fastum,
 Praequa, & odium subita mutauit, & 15
 Misa, & in, & doli, & xie, & lumine, & 16
 Allambis, & manu, & gratum, & resolu, & honorem,
 At pauidus postquam sensus noscere seruit,
 Atollis canem conuersus ad conabera frontem,
 Mox formidato, & secum, & ab ungue propinquas,
 Blandis, & facie, & collum, & reuoluit, & 17
 Nempe probans bene qui fortuna tempore iniquo,
 Sit meritis, iusta eandem uoce ede posita.

Atqui cognitis tota non altera mundo
 Cognitione sui potior (scu Delina infis)
 Nec fabrica humana facundior, ubi rarior
 Villa seges: quippe unda solo, quippe igmbus aër
 Iuxta mixta cluunt, unde, & uide, & 18
 Cuius homo, & summa breuius cauius inago,

Quam iuxta filium magni modis pangere mundi
Condit, & appositis picturæ delineas versu.

Haud solent opifex parlo de marmore varam
Fidrisæci arte domum, atque anti laqueatibus alui
Indidit, & cunctis operosis stantibus ambis,

Ingentesq; mentes marmorum ad nubila tollens
Arte, maximo studio, numeris decus omnibus auge:

Euboeæque ex genere sancti palatia fastus,
Tristibus aut oblitis, cornusq; habundanda relinquit.

Magnificæ ast in spem regis, quæ scetus & artem,
Ac opera præstare tantis miretur honores.

Sic non hospitis pelagi sellæ, & ara
Moræ contemptum, hunc mundi speciosam condidit ædem

Astronoma fuit omnipotens, ast illius ergo,
Qui vada nuda pelagi, quæ terras fugiferentis

Conspicit, & cunctisq; æternæ cælo
Iunius præmeritis miracula tanta stupet.

Videntur & cunctis numero, quæ flammis ædem
Sunt animæ sacra, & valde oblitus ædem

Hausit homo, non ille minor, non ille timens
Hinc exordium capsum factura conantis.

Sed quæ æque æque regem Deus ante creasset,
Quæ populus humilem posset quis pungere more.

Veniunt Sopha conuictum inde, & ædem
Triclinium, quæq; strata thori, & lampadis ignis

Aula micæ, & fœdusq; dæper ac ordine longo
Plenus sustinens manilla Belgica lanceæ.

Sic aude omnipotens qui gentibus æria pandis
I ara sua, cunctisq; iugis, qui neclat ædem

Mænas, & æternæ fœdibus hinc trahat hausit.
Non prius antiquam mensa dignas in Atlantum,

Quam

Quam late circumq; domum stratisser amantem,
 Inq; ibi fideret aula nitentia gemmis
 Pandisset, lectasq; dapes & vesca ciborum
 Ferula, quae varia caperent dulcedine gustum.
 Corpora quæ se sese cibus, quæ se ardenti asher
 Jactas, & vnde fatis tantis præluce ad instar
 Suis operis, splendore immas perpendere mittere.
 Hoc spectans opifex quo non minor auctor honorem
 Occupat uari geminis, magni cum ætula mundi?
 Cuius quidam anima tractus, terrasque iacentes
 Prosinus è nihilo vastos per inane creares:
 Consultans, delinquit factam se tempore eodens
 Erupere simul, nec sunt alterna sequenda.
 Diuini regem, decemq; latus, & vbi amores,
 Effigiemque sub mactam, quasi delect habere
 Conueniunt, donatam ad se, Iophiamque postea
 Iustitiamque vocat, reliqua sicut ex ordine Primas
 Sanctas quæ forma Deo reddenda mittere.
 Tanta molis opus! desuæpæ ex quoque tributis.
 Nomine Longa suo mactaret, & mactaret augmen,
 Aus potius eam mactaret sua, dei imagine nato
 Consilij pugnat cunctis, quæ fatis leporum
 Gratiæq; valeant cultus, quæ forma futuram
 Protegem, curas & se mandare secundas
 Cui velis, & totum late submittere mundum.
 Cum dardis species animantium lucis in auræ
 Ederet, & gregibus fruticantia rura
 Jussu, & aquore in celebrati piscibus undas
 Assi hominem fingens, dussor sibi iussa subluu.
 Idem cum reliqua animantium conlittere artus,
 Vna calumpniæ motu spontibus macta, & amara

Alti immortalem mortali iungere solum

Dum parat in nobis hinc monima quanta trahunt

Prospiciens lentum graditur nec tempore in uno

Turceni facit corpusque animaque Tyranni

Dic potens quod ex rebus sciet inclut minis

Æsculapii spectanda modis profecto nec ulli

Compotende pueri subtile super aquar inversis

Hæc bene moderare manu quo munere victis

Sic quæ expressis animantium pingere regem

Dulcibus, ut specia, totaque in imagine vultus

Ostentes non parca tua vestigia lucis

Tu vadis et falsa manu hospita sacra fluere

Sic genus et lucem finxisti collaris aceris

Nostrique diuæ parentis, Iu corpora que que recte

Edis, cognitaque eloquio ab origine prima

Sentirent, videret ergo existens in antea

Juduper ardem pelagi æqueque posentem

Profugis laqueam pingui de pulvere massam

Ac sensu molli digitis et pinxis habendo

Humanumque nudis confas de fœdore carpi

Non tamen ac proclive solo nec grana deorsum

Decubuit ceruis, reliquæque manu fructum

Quarondi quas cura cibi proiecit in aluum

Mixtaque cum mœbris anima brevis interit atque

Olli sublimis erecti ad sidera vultus

Omnibus ut pupulis oculum manu tendat ad altum

Vnde est hausta locus, et poro homine pascas

Nam que structura sedes altissima tota

Mens surcula sibi est, et hoc sublimis ut arce

Sæpe rebellantes frangere corporis astus

Præsidia et Ratio stationemque pasci formata

Inuidiam

Invidi qui pedibus careret, fastidique manebat
 Et celeris inde, mari ex furialia cursum
 Auspici una volingit, nimbisq; in aequore pluvies
 Compimere, quae sepe claudat, ubi bellum habemus
 Timent, et in insula regis praefinita, non
 Ipsi oculi summo iacuunt, et compingit, autem

Ductor ad, vigilescit, dant, quodam aut ab alto
 Prospectus, quiescentque in pda a xre, malorum
 Atque impudentes passas de flectere possunt

Hinc aquidē, dedit in primis, pater alius, pater

Cetera sententia super de munda, de pda, de munda

Non totum neque pda, de munda, de munda, de munda

Inis inola, si loculis, tu amand, in alio, in alio

Exiguum legere, si pda, si pda, si pda, si pda

Sen visum, datur, pda, pda, pda, pda, pda

Neu pda, hae species, animantia, in a datur, in a

Vult, a foras, in a, in a, in a, in a, in a, in a

Ha ginnia, si pda, pda, pda, pda, pda, pda

Mollis, si pda, pda, pda, pda, pda, pda

Hoc speculum, si pda, pda, pda, pda, pda, pda

Hae, amox, si pda, pda, pda, pda, pda, pda

Membr, si pda, pda, pda, pda, pda, pda

(Qua, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda)

Lux, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

Nip, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

Texisset, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

In, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

In, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

Quam, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

Ac, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

Def, in a, pda, pda, pda, pda, pda, pda

H. and

[illegible]

Exantant mensis hinc facies spirare, & bitor:
 Idcirco vallum superis utrimque corallo
 Puniceo, modice clauso, utrimque parentis
 O iibit modum dicitur decompant, & culmo apia vly
 Cum solis in dicitur per vultu spira res quia feragant
 Etr. edent sine dore panes, sine genio, sine ullis
 Coniugia, & rui primum coluere per parbas
 Et mortis subiere iugum, pacemq; frequentes
 Egregius per te dicitur a vauibus artes
 Hausitque ante vultus, gelidoq; sepulsa timore
 Semina spirituum generosus cinnamulorum
 Per te famula vultu antiochumina, flectit
 Tergimul, infans per te libidinis affus
 Vsq; laborant, & rationem ex nuderet regno
 Singuimus, & rui pax te vultu conficit calo
 Commas, & vultu demulcet nuntius, in omni
 Cum blandis super astra procer, suspirat ab ima
 Et castis huiusmodi vultu deflatur honorem
 Per vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Plestridit vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 As dentes, & vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Argentea vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Neglare is sonat vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Qua sensus fulmen fulmen vultu dicitur vultu dicitur
 Neglare is vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Quod vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Ille quippe vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Accipis, & vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Eternas vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Recludis, & vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 Apporiant, & vultu dicitur vultu dicitur vultu dicitur
 vultu dicitur

An quoniam potis alia sonus, sator optime auris
 Fixis, uti geminas supremamque pars fenestras,
 Et curvis aditus anfractibus indupedibus,
 His uti Membris, paraque ambage blarum
 Vox danturum sonores, cetera seu Martius iras
 Clangor, simplicibus salce asse superstes aenice
 Aut sonitus, qui velle eorum differitur, et alias
 Secessus impletes rumorum, torosque pererrat
 Riparum flexus, scopulisue illis adefus
 Frangitur, et vocis geminata remugit imago
 Hoc quoque praeterea nuncupat, verbere clamor
 Attonitum quateret catoliam, si fovea patere
 Rectius intus iter finibus sed verba reductis
 Mollis influerens xeno vulni agmine campas
 Gersus descenderet sulcaris is lenior undis
 Dulce tuis, qui per tumultos, per et aspera praecipit
 Saxa rursus, recto Tarbellos limite findit.

An vos humanae quae ducitur arte figura
 Linea curvata manus, vestras sine honore ferentes
 Exemptis, qui in ipsa sibi Quarta ministrant
 Addidit, eternis simulanda quae facta perennat
 Omnigenum, etificans praemia, totumque, mendigat
 Propugna trita nulla micante redempta
 Assidua mensis scribit, quae capta sua sunt
 Consilia, et reliquit venantur pabula munda

Quid etiam missis, et quodammodo, et quodammodo
 Apti sonitus, qui in ipsa sibi Quarta ministrant
 Scilicet, etiam, qui in ipsa sibi Quarta ministrant
 Sentis, etiam, qui in ipsa sibi Quarta ministrant
 Tardior, etiam, qui in ipsa sibi Quarta ministrant
 Huiusmodi, etiam, qui in ipsa sibi Quarta ministrant

Offitium inter se nonis: haec quippe calamitas, ut mihi
 Quippe et ab equis non desit potentia moris
 Non habem fluxum dei fluxum a futuracarnis
 Obstat et humana prohibet se soluta mirari
 In nate pides, et quia suffulcat eum, et hanc
 Tota desit structura, basin, calumengia, sed scilicet
 In signa nonis, ut nonis, nonis, nonis, nonis
 Corpora autem a penetralibus abditis, nonis
 Artificia monumenta, suo quoque prodia elarent
 Lumen, nonis, gemini latebras, et opera, nonis
 Scalpello referat, nonis, penetralis, nonis
 Abditus, et sedem menti, quae fontis, nonis
 Virescenti, nonis, fluxum, nonis, nonis
 Nonis, nonis, filia, solida, quod, nonis
 Natam, nonis, nonis, nonis, nonis
 Membrane, nonis, nonis, nonis, nonis
 Ladea, nonis, nonis, nonis, nonis
 Nonis, nonis, nonis, nonis, nonis
 Linea, nonis, nonis, nonis, nonis
 de quibus, nonis, nonis, nonis, nonis
 Reus, nonis, nonis, nonis, nonis
 Altera, nonis, nonis, nonis, nonis
 Maiorem, nonis, nonis, nonis, nonis
 Per totum, nonis, nonis, nonis, nonis
 Sensum, nonis, nonis, nonis, nonis
 Corda, nonis, nonis, nonis, nonis
 Dignum, nonis, nonis, nonis, nonis
 Abditus, nonis, nonis, nonis, nonis
 Quae, nonis, nonis, nonis, nonis
 Hic, nonis, nonis, nonis, nonis
 Si, nonis, nonis, nonis, nonis

Sin vicinis ventra variis praeputia renouant,
 Nullam decur aduerso symptoma vincit.
 Pulcherrima infans, qui pro patre agmine missa
 Igitur in nobis ducuntur temperantia fiant.
 Haud ita claudunt facili, sed plura quae stabunt leni
 Iocundis ducuntur pro variis comitibus nostris.
 Ille animus non solum efficitur, et iocundus aut
 Corporibus vitare vestitus quibus membris foratur
 Follis, et alacris singulis organon affiant.
 Hauriant, miseri, modos animaeque loquuntur.
 Quid flammis in carnis latebris, ac ostia pandat,
 Cuius ab igne deperit facinus vertitur in abissi.
 Quam diu in penitus letoris fore potest ad iocundum
 Atque ibi sanguine praeclari rabet, inde per artem
 Morales causas vni videri, vnde diuidit aequa
 Vena sciat, variis vni quae simillima fontibus
 Cuius in ventris conuenit si acie legere videri
 In viginti spargunt, symphus salientibus hauriant.
 Nam quo more laetis ducuntur in amplexibus
 Hic ducunt spirant, ac conueniunt, hic laetis conueniunt
 Narcissum recitat, et in hunc missa praeclara
 Hic tardos muros faciat, hic phyllula ducuntur
 Mollis lacte ficit, humilis hic eductus vni
 Hic crotas sublimis pyros, sic sanguinis almi
 Vescerant, liquor membris vni acie inergant
 Nunc nunc, aut ducunt nunc in hunc affluunt
 In gremio nunc vni vni, vni in gremio longum
 Tendit in vni vni in hunc pellem, et vni modum
 Confus, vni vni vni vni vni vni vni vni
 Aut totam humanam cupiunt a patre minuitur
 id3

Conteritur est animam: nempe hinc Epidauria proles.
 Debetur curis, labor hinc docti fatigat.
 Herophile, aut lingua claram uberare Cicinam,
 Hoc sat erit specimen, sobolis clari unde potestas.
 Non Iapete tuæ, veris sed magna Promethei,

Quæ primis hanc mira manus extulit arte figurâ.

Nec vera hos præstans opifex videret ut armo,
 Aeris, ignis, aqua tenuissimæ semina legis,

Ipse sed hactenus natus flammæ aura,

Exiguam debet aspersit de fonte fluentem

Ambroso, & vasis cunctas liquant in omnes.

Non libata iocum, rebusque uictoria tribuimus

Abscessis pars vlla Deo, sed constitit omnis

In se vis Triados, radisque afflatis & ignis,

Hactenus ut tanta superem vestigia lucis.

Antiquam magni sic spiritus visus Antenor

Primis non vlla iocum de simplici fluxu

Portio natura, veluti de semine proles

Nascitur, nec simul reuoluit palmæ vitæ

Vere putata nono: fuit hæc vis denique cæci

Mittat & auræ stomacho quæ missa profundo

Nec tamen inde foras euerit, æremque tantum

Primæ elementa refert, ac ipsa ab origine seruat.

Hoc inspiratus cupio dare carbasia vincto.

Mentis vgea mentem quisquis non obstupet in se

Plumbens est sensuque caret, qui nocte æque

Hos animæ motus non tractat sensibus ante.

Scilicet ut præter sese videret omnia cæcis.

Sic acies animi late circum omnia lustrant

Ipse sibi cæca est, proprio nec Marte suspensam

Concipit aut modulo: sedentem: etiam in quore puro.

Ant

Aus vires in tabula quando sua imaginis umbra
 Nullis suffusus senectus, qui nube carbori
 Obscurare potest, oculis: sic denique merui
 E fidei membra alma suis cognoscere in arsis
 Sihi fragus ramos memorum qui decussis Ausus
 Quis mori magno mentes aetallis aquarum
 Fervore, qui aperit vallis, et urbis laevis
 Affligit superis propinqua lacrimina caelis
 E tenera qui flava rosa funduntur odorem
 Cum reserata rugae gaudicibus, aura Favoni
 Et cala placida manus ostendat honores
 Terra pariter, uti illaque opibus distinguit amittit
 Necnon quae arguta creta reserata lepore
 Inuisti caeci, laetent: sasi auribus exora
 Is fiet is nati, sicut is nascitur, is sum
 Qui nos odorantur, laetant, suspiria florum
 Non strepitum ciborum, fictum non seminat amor
 Nam quamvis animi tamquam saxa caducis
 Eripias se oculis, et membra ex impetu acer
 Ac miris commenta modis testantur in ipsis
 Non animam tantum, visque actusque ministrum
 Sed mentem, quae facit, vacat, quae limina et auras
 Nec quicquam in ore est, passus, neque sagittam ullam
 Sen tamen omnipotens pariter illa spirans arsis
 Partibus in primis totum in corpore regnat
 Integer, aut cerebro sedem, vel corde sub anno
 Sors secat: nam quis potuit deponere callis
 Seneca, quae saeculus tot verba, tot agmina verum
 Qua serie affligit, non ardet, et ordine verso
 Aus ubi, in certis adeo celare senectus
 Quis habitus, quae ora, quae vixit, quae ipsa notaret

Nōmina

Nomina Cyre potis quam nobis a. Magnis honore
 Inspectis praeferre tuis, et praedia gaudere.
 Aut quibus orator Regis, quae Martis. Quin et
 Impulsi hanc domum Cyri habet responsa formae.
 Abscondere opus capsis? quo vasi repositum.
 Quare penae subigis deinceps promittas inusum?
 Scribam hanc hosti uentis, cuius famulatus ad omnes
 Effigies, et erumque, notum uenerunt opella.
 Non uterque, ostium generis uenerunt furae uentis.
 Hec eadem quod dicitur uisum post secula nata.
 Tentauerunt namque, quod uideret quod prius totum.
 Fundamentum Deus, ut illosque de, et tunc erunt.
 Diffudit per uerasque gentes, et tempora Titum.
 Inter et arberi, et rudior a fratre necipit.
 Uluma Luna facit, patet sensu dare promissum.
 Iamque deinde, uenerunt uenerunt illa, et tunc fuit, non bene.
 Arcanisque legens, et uenerunt uenerunt condita, et tunc fuit.
 Mens, et uenerunt, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Temporibus, uenerunt, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Inter se replicans, quae post uenerunt a, et tunc fuit.
 Augurat, ut reliquum sapientiae exigat, et tunc fuit.
 Corpora quanta, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Longue, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 In sublime fuge, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Ad tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Flammens, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Interdum, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Praeparatus, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Rubra, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Anna, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit, et tunc fuit.
 Tempestas,

Tempestas gurgitis glacies, vnde iuber & ignes
 Fulguris, & cuncta totius se manantia vanaeque
 Dissidit ager feruq; micans in mobile cuncta
 Aeris per & ipse gradus se subijcit undae
 Ad supera, & magni comitatus fenestria mundi
 Aetherae abollare dimis, & singula iustitiae
 Miratur vitreo pendencia fornice tellus
 Ac diuersa ratione mouentia aeterna vicibus
 Calidagisque facit numeris & lunae figurarum
 Annotat, & ceteris spacijs distemnitur oras
 Et quasi fudescit, quod caput argit impetu cunctis
 Machinae tota poli, frons ultima, maria saltem
 Enadis pernix, atque hic flammatae uentis
 Ora Dei, & circum castas gestare cohortes
 Aligerum, totamq; leuiter ferre per aulae
 Quid non, iniquis, fuditurque extendere fasces
 Ardens, & caelo nomen sacrae peruenit apertis
 Mitis ageris putridas uelut hinc, & illuc
 Vnde uenit Titon, & quod se gurgitis undis
 Quae uisiles hyemes, quae decolor aestas, & indur
 Hic, inhibet inima terris spectabique vadis
 Cuius non dolaballe, typus, penicillus, & unda
 Usque adeo geminam simulacris imagine formam
 Vi iam uentis, & quibus dignus, & unda
 Fallax corpus, & quod flammis, & uelut corpore
 Abscissus tumidas paulatim de his expulsi
 Eamque natura vitris, quam fecerat olim
 Zetix, & ingens illorum arte coloris
 Gens unde abbatum praedam captae inuenit
 Effigiem, & quoniam uelut decipit memor di
 Gurgitis inuenit, & quod uelut inuenit
 & quod uelut inuenit

Pene thori socium cooptauerat, ut ronal' faret
 Heu demens matris à vultibus hauserat ignem
 Filla Vampis quae sic digitis spirantibus Apellis,
 Vt totidem quos vna facer vibraret imago,
 An non pectus nomen restantem inesse,
 Quod fluxus ardens, et rursus per amplexus resurgat.

Nec tantum brachia mitem, utriusque latentem
 Ingenij vis diua creat, quid aere toto
 Aligeris misceat populos, et ludicra permixta
 Agmina. Nam quid er, iunges quo citus Tarentum,
 Archia memorem quid quon dæ esse col. mham,
 Pendera quæ libans suo per imas vagata est
 Quid memorem dum inque longissima secula rulant,
 Ac aquilam nostram, quæ T. bendo vir edidit aet.
 Illa manu debet perdidit missa magistra
 In laetitia decus suæ regis Romana tenentis
 Imperio, unde loci subito coacta per amplexus
 Agmine periculis, Regem romi puer ad alia
 Testa Noverberga, cui non pendente longis
 An impenditibus, non arduis indit ab amplexibus
 Nūquid fulminari possit de curribus altis
 Dissulans crepitum, insuetam non ardet opantem
 Longeque senes tantum decus addere cusa.

Fortè domi prius inter comitator amicos
 Dum sedes, et lusus animis sua secula proferat
 Ferrea de pugna se masea erupit, et amplexus
 Excussit, late lustras et per arda ligina
 Conscia se ad dominum prius laqueantem recepit.
 O praeclara animi virtus, et quæ vincta diuina
 Dextra potius brachio vix tantum inuicta mitorit
 Momentis, quæque apertis suis, quæque aperta ostendit

GVIL. SALVST. THEBD.

Organa sufficerem animam, calcetia, se host
 Vos & inoffenso lapsu qui tendis is orbes
 Ætherei huius vlla ciosus ardente rege,
 Ceditis ingenij bonum, quod spiritus inanis
 Maior agit, spatioque latet sub corpore natum
 Parte suis membris, qui pene subegeret omnia
 Bellum, & late nequid in ditione tenebat,
 Imperij fines micides motus, ut astris
 Pangeret, & superæ victoræ regnare in aula,
 Non Nembratha a saxis a tollera moles
 Imbibis, inque super vastis imponere montes
 At pedibus solennia senex, in aionis ab inferis
 Ex vitro effugientis hostis, curis ab omni
 Ac cunctis in fudit spem, vasaque sedendo
 In medio, occosusque spem, & curas
 Sicclation, & varias, utroque ab ardore flamma
 Quid vero hic præter luxum mireris, & regnum
 Immensum, ac dignam fastosa principe molem
 At calas salutaris moras, vna sedere posse
 Mortalem, qui videret opem, vna fabula ferperet
 Vana tameto Ardetur, in quibus qui mille impis
 Vnus grassula parve in manibus hostem
 Distulit, & longo Syracusis tempore vexat
 E speculoque raris iaculis in ignibus usque
 Eque salae, eque solo violentæ uirbine dextra,
 Maximaque vero quondam maxime profunda
 Navigia abduxit, eitra, reduxit, & vna
 Nuncque idem iudex, mira casta, excludit polli
 Atque globos, inis ubi septem exantia castis
 Sydera, & vna in sedem, qui lumina in ipso
 Inhibere, in suis curat, legibus ignes.

An ego sub muni tenebris, & nube silenti
 Possim ex argento constarum abscondere carum,
 Quod Tuerca donum missis Fernande tyrannos
 Hic sese toto quadam mens corpore miscens
 praesens agitabas opus: nam senior illos,
 Ut huiusmodi facili beheret licet orbita clipeo,
 Summa tamen secum constabat, & amatus ordo
 Syderibus, magnique vices aequabat Olympi:
 Solque suis vixit nunquam de limite stellens,
 Obliqua: celi metas, & signa secabas:
 Hic mensis spatio magni soror altera Phœbi
 Aeternum replicabas iter, variisque resingens
 Unum modis veram simulabat ad altera Lunam.

O prestans animal, diuinique à stirpe creatum,
 Quod superis agitis orbes, etque ultima mundi
 Mania transgredieris saltu manibusq; comantes
 Solis regis, lumenque vergat moderanter habenas
 Nam quæ tanta subest imitandi innata cupido
 Aeterni monumenta tonis, tibi dedicat organa
 Es herior, animique decus, cuius patris imago
 Indit, ætati primam sacro refluente vinans
 Sp. vixit affulsit, re: non pulcherrimus ille est,
 Atque quod, pulchra tibi: viger ille per vixit annis,
 Aeterno vixit mentis vigor igneus æno:
 Olli nulla quies menti nec pausa laborum
 Vlla datur, vigiliatq; suis exercita curis
 Et illa supremæ prudentiæ cuncta Pronæ
 Cogitata est, olli recta ratione geruntur
 Omnia, per modulos ferunt, & pondera verum
 Ille potest, ut grande sibi decus: ille sacerdotum
 Maximis Antistes, in pura mente sacerdos:

Hunc

de GVIL. SALVSTI HEBD.

Hunc pene imperij fasces, & summa potestas,
 Nascenti ac vixit circum te luce rigavit
 His tribuit regnare locis, & voce magistra
 Nominaq; omni generis moremq; imponere sacris
 Alisuum, pecudumq; solo quacunque vagantur,
 Queque mari, bene nimum salix si perfida nunquam
 Puls dolor, ingenuum detesses culpa nocentem
 Nunc si corporis tantis exaluces in aurae
 Splendor ab involucris, quid cum resolutus ab illis
 Sydereos olim radios spirabis, & aethram?
 Nempe par est animus domino, cui tellus coluntur
 Peruis, qua toto tempestas verberat anno,
 Qua pigris lacus ambis aquis, qua sibila lambunt
 Aphrica, nec placida requiesce fruisq; horae:
 Aut qualis, medio quod nent aranea texo
 Incolit, & ventis quamvis iactantibus haeret,
 Seque expergefais musca simul ipsa volans
 Perstrictas maculas, extremaq; retia sensit.

Vos & qui nostris imar perpersa sabellis
 Millia formarum stasis ducis ora timentes,
 Qui regis imperio populos, & secula ferarum,
 Huc oculos adhibere augeat, huc vorrisse mentes
 Famineosq; oculis, animisq; baroque lepore,
 His sine dimidiatus homo est, magnaq; remulsus
 Parte sui, tantum verubris indulget & umbris
 Misantropos, iura & sola per ania gressus
 Tendis inhumanas animi quae turbida duxunt
 Phasmata, saepe sibi genium non autumat orbis
 Mastacia, places ante oculos fratris imago,
 Es secum, atrox in amantem, inhospitum erras
 Sensibus ipsa suarumq; exosus amorum

Nec Deus hunc homini reliquas quos commodus
 ante
 Imperitus erat mares, inuidis honorem.
 Ergo primævum vitæ consorte parentem
 Donat, & ipsius detractam è corpore libas
 Grandis avuncitæ specimen, quæ iugis in ænum
 Inter vxumq; vigenz sociali iure perennet,
 Ac veluti medicus, plagam qui tabe percussam
 Comparat ad membrum, tardos rigat ante sapores,
 Ante nigros cogit somnos, quàm tentet acuto
 Vlcera os sumunt, unumq; recidere ferræ
 Hoc ubi nullius sensu tangente doloris,
 Instaurat solidam mutilata parte salutem.
 Haud aliter nostri faciem genitoris, & imos
 Sic de us attonuit sensus, sic ossibus ætæ
 Implicuit glaciem, veloxq; obduxit alieno
 Lumina, sic animam portis admonuit auernis
 Penè fatiscentem, medijs chirurgus ut ingens
 Abstulerit costam laterum de cratibus unam,
 Unde genus tibi magna parens, unde adacta vitæ
 Portio, & expressis in te geminata sigillis
 Forma viri, ut visum ambiguo discrimine fallis,
 Ni posterior flas oris erat, ni suavior ignis
 Eque genus, eque alma tuis spiraret ocellis,
 Ni menti levis species, ac tersa niteres
 Frons magis, & vacuum resonantior ætus ad aures
 Accideres, collesque sinus gestaret eburnos.
 His ergo genitor somnis emersit, ut ætius
 Vi p. l. h. nos oculus mirantibus hausit honores,
 Agnovit sociam, sociamq; salutat, & ardens
 Oscula complexa, & dulci delibat amore.

GVIL. SALVST. HEBD.

O anime pars alma mee, mea magna voluptas
 Chara soror, nostris ex ossibus aucta propago
 Sanguineque, ut casus inquit se amplector in
 omnes?

O mirum Androgynon? prima o scaturigo bonorum,
 Mortalem quaecunque beant vel maxima vitam.
 Namque tua o quoties meditando exordia miris
 Obsupui mecum ipse modis, uti corpore ab uno
 Ossa duo o geminis rursus coaleuerit unum.

O fortunato sociatos fœdere amantes!
 Sanctus hymen, una flammantis duo pectora tecta,
 Coniugiumque Dei nostrarum gente figurans,
 Contractis, primum in sepris vernantis Edenis
 Occaptus, non his maculosis sanguine terris,
 Quas nigra cupulant clades, ubi tartara regnant
 Impia, & in superos nunquam desecuit Erynnis.
 Sacramentum ingens, cuius solennibus olim
 Affuer, & magno praesens dignatus honore est
 Diuus homo, puraque sacus de virginis aluo,
 Cum Canae gelidos latices in pocula vertis
 Vitea, & ingenti monstro sua numina sanxit.
 Hac ope spirantes nostri post funera rursus
 Linquimus effigies, hac & bella impia Martis
 Pace coronamus, numerumque & nomina gentis
 Augentes, damus aeternos in secli nepotes.
 Hac ope, vassanos veneris restringimus aestus,
 Quaeque puer veneris nostris incendia misces
 Mentibus, hac veri finem sortimur amoris,
 Plus mellis, felleisque minus gustare videmur:
 Nec tantum se rive graues, quibus huius iniquae
 Sortis vitae est contra vices, variosque labores.

Hic ubi felices cæli regnator amantes
 fecundis celebrare iubes complexibus orbem,
 Vna sui va. seclis olim simulachra supersino
 Omnibus, eternumq; noua se prole propagent.
 Monti uago generi leges mandatas easdem
 Nuper, & unduago, vacuümque per aëra
 nant.

Ex illo delphine satus delphinus, & urso
 Insupradax, genitusque suo de vulnere vulsur,
 Es similis statim sua patribus orta proago.
 Vt fulso argentum confundens Mulciber auro
 Formæque mixturæ natura ab utraque metallum,
 Nec dispar, nec idem: coisum sic sepe duorum,
 Quæ specie distant animansum: ferine mixto
 Tertius exoritur: heni iamcn ille parentum
 Omnia par, sed utroque motus de corpore satus.
 Expressas gemineque ferens vestigia forme.
 Nec modo cuique sua est gerendi infusa potestas
 Vnientum generi, veneris sed multa creantur
 Absque ope, & à brutis rampunt animalia rebus.
 Stomae sua gelidus Salamandram procreat humor,
 Quæ deinceps cognatum retinens ab origine frigus
 Feri hyemem, sacæque rubros interficit ignes.
 Sic & in ardeni natus fornace Pyraustes,
 Candentes gaudet prunis habitare caminos
 Quinque uisq; inibi flammæ relictæ a vis.
 Sic gelido septem regio subiecta uioni
 Barnagus (seu nunc patrio de nomine dicunt)
 Nouis aues, nec vana fides, ex arboribus natus,
 In mediâ folijs vitam capientibus unda:
 Sic & in aligeros cariôsæ fragmina natis

GVIL. SALVST. HEBD.

(Mirandum visu monstrum) verisuntur anates
Arbor quæ nuper, nuper satis alia fecerat,
Mox suber, geminis nunc verberat æra pennis.

Finis libri sexti.

SVMMA SEPTIMI DIEI, SIVE LIBRI SEPTIMI.

IN hoc septimo & vltimo die Poeta expluit
quod recitatur a Mote principio cap. 2. Genes.
Cum Deus, inquit, perfecti set die septimo opu
suum quod fecerat, ipso die septimo quiescit ab om
ni opere suo quod fecerat, & benedixit Deus diei
septimo, & sanctificauit illum. Sermone suum in
greditur per elegantem tabellæ exquisitæ pictæ de
scriptionem, quæ pictoris, qui illam, inchoauit &
perfectit, fixos mirum in modum detinet oculos. Sic
Deus, ait, exultauit in omnibus operibus suis, & vi
dit, quod omnia quæ fecerit, erant vixit bona. Fi
nalem differens de prouidentia diuina, docet manu
Dei semper adnotam operi, vt conseruet, viuifice,
& sanctificet creaturas suas. Firmis rationibus E
picureos arguit, ac potissimum communem Hæc
eorum obiectionem, quod ea omnia, quæ sunt in mun
do, manifeste videantur, sortituro volui. Postea me
rationi medetur, quæ fideles plurimum vrit, quom
iupiorum prosperitatem, Ecclesiæ contra meditan
tur afflictionem. Decem validis argumentis eos
consola-

consolatur & confirmat, exponens fructum gloriam,
gaudium etiam, quod ex ciuitate Deo sibi imposta
percipiunt pii. Alteram libri partem ingressus ex-
plicat quare Deus sep imo die quiescit, & quæ no-
bis in e doctrina cõ equatur, perdoctæ de vero vsu
sabbathi differens, & condemnat eos omnes, qui
hæc vanitate & malicia illud impie profanant. Quam
igitur asseruerit, nos eo potissimum die occupari de-
bere, vt Dei meditemur opera, & ad id Christianos
exhortatus est, vnius, aut alterius exemplo, apertissis
reprobare, nullam omnino creaturam esse in mun-
do, ex qua, ad vitam nostram feliciter beatæque in-
stituendam, doctrinam multifariam non eruiamus.
Hunc tractatum in tria capita distinguit. Primum
creaturarum inanimatarum perdoctas lectiones an-
notat, præcipue planetarum lunæ, ignis, aeris, ma-
ris, ericæ, iuniperi, palmæ, cinamomi heliotropij, cal-
cis, adamantis, antri, lapidis, iudis, & gnomonis.
Secundum creaturarum animatarum, vt apis, accipit-
ris, aquilæ, auræ, anseris, multorum piscium,
delphini, capellæ, araneæ, leonis, formicæ, hericis
documenta proponit. Vltimum fructum explicat,
quem, ex diligenti corporis sui, potissimum capis-
tis, oculorum, densium, cordis, ventriculi, ma-
nuum, & vt verbo dicam, membrorum omnium di-
ligenti consideratione colligunt homines. Hic die
sabbathi sermonem sistit, & suæ multæ doctæ & Chri-
stianæ quiescenti impertit.

I 3 GVILL-

GVILIELMI SALV.

STII BARTASSI HEB.

domados, Dies septima, siue

liber. & primus.

Ingere qui varios hauriens, fa-
mamq, locorum
Imbibis, ingentiumq, super con-
fis & ariem,
Vs summam consistere vides, taba-

laque suprema

Puncta dedas, capsi compos, veterumq, laborum

Obitus, tacitum celas sub pectore vi-

Heret hians blandaq, oculos dulcedine pascit.

Ludere nunc tenerum praeis in mollibus hiedum

Palans: similem spectas: nunc curua redacto

Antya sinu, & tremulis: rigula sonans: a ramis

Tramite nunc callem tenui: nunc trita viarum:

Nunc humilem Quercu, celsone cacumine Pinum

Hic viuis per prona, suaque pallida museo,

Admixtaque hederam ramos argenteus amnia

Præcipitat Latices, consu qui deinde secundo

Elapsus, nitidi sulcos interluit horti.

Hic oculis multam venatur in ilice prædam

Servat, & appulos peregrino ex orbe palumbos,

Depositoq, genu viridis later obite Buxi.

Tum ferrum ambabus dextro molitur ab armo

Leue cauum manibus, laxatq, repente coactæ

Vincula roe, pulvis volat aridus, illicet ignis

Emicat, elucians piceo glans plumbea fumo

Dat crepitum & magno disfulcat sylua fragore.

Hic gemini cursu tendunt in gramine ripæ

Pastores, lentam propter de vimine cistam:

Nubes atra volat, toto ruit æquore iurbo

Pulueribus, manibusq; notos, mutaq; lacessunt.

Iam multo sudore graves, it clamor, at illi

Præcipites studiis surgunt, plausuq; sequentium.

Hic biuges, per cultas boues graue robur aratra

Contenta ceruice trahunt: hic flamina lenæ

In tereti succincta cotin dum carpit, & umbræ

Seclatur nemorum, pecoris formosa magistra,

Dat speciem cantu curas solantis agresti.

Hic fons, & suauis properat cum minime rivus:

Hic caua vallis hiat, nigra hic montis accubat um-

bra:

Hic pinne nutant castris: hic culmina sumant

Pagorum: hic ventis naui iactatur iniquis:

Denique nasus sic exprimit arte figuras

Pictor, ut attonitis tandem vix credat ocellis

Conscius, obtutuq; alto defixi inheret.

Haud secus ille opifex verum, & ter maximus æ-

thor

Cuius pinna rudes laudum monogrammata iunxit,

Terram ubi iam iustis spatiis porrexir, & equor,

Immensoq; suas mundo circumdedit oras,

Lucundis tandem curis defunctus, & oris

Mixtur securus opus, simul otia capiat,

Captorum victor (si tanta recludere facta

Vis humana potest, dictuq; haud mollia fari)

Tunc amidos inhians visus, & lumina pascit,

Aspiciant famuli ut terris ex omnihus amnes

Jura petant, Jussi q̃, suum voluamus in æquor:
 Inde q̃, tantill'is partes Sol detrahat æstiv,
 Vt neque inardescat radijs, aut augmina sumas:
 Facundos tum subter aquis miratur amores,
 Multiplic'q̃, vias pelagi, variosque recessus
 Æterna citim' terris vi syderis actos:
 Jam vides obliquis flumios v' flexibus errans
 Per sata, & er campos, & pingues ubere valler:
 Et que quater gemini studia in contraria fratres
 Obnixi, versis dum tendunt frontibus, atque
 Alter in alterius naturam saepe fatiscunt,
 Summas rerum stabilem fulgere salutem.
 Nunc vero gemino suffultos ex ordine caelos
 Labi, & diversa lato regione iaram
 Omnigenis variare modis: nunc æthera magnam
 Mixem humiles circumq̃, supra se fundere tractant
 Nunc liquidum per mane vagas pendere volucres:
 Tot pluviae nebulas, & onustos grandine nimboz
 Per spatia aurarum nisi, licet ima petessant
 Marte suo: tunc & sa'era speculari ab arce,
 Solidæ fies mole solum, ne cedat in undas
 Submersum, aut deorsum penitus penitusque de-
 hiscat:
 Nec mora calinagos rerum nunc libat odores
 Naribus, & suavem pratorum colligit auram:
 Jam longum bibit ille animam spirantis Amomi,
 Thuraque, pro pitreasque rosas, viridèsque ama-
 ranthos
 Ol facit, & madidas nardi fragantis aristas:
 Nunc blandos strepitus & iugia pennipotentium
 Audis, & argutis resonantia resqua querelis:

Quamvis

Quamvis quæque sua cantum des garrula mære,
 Vnum omnes nomen patri, cui sidera curæ
 Aeternumque deus laus mediæ in altis:
 Hoc fluvij fontesque sonant, hoc carmine montes,
 Et quocunque Deum circum caput egis honestum;
 Hinc laudes, hinc oris honos, & diæ venustas
 Emittet, huic grati cælo tolluntur odores,
 Illum præ reliquis, magnum quæcunque per orbem
 Pulchra cluunt oculis, hominis capere lepores:
 Hic amor, hæc sensus capto veniet una voluptas:
 Ipse sua letatur imagine, & illius ergo
 Lætæra iunioribus miserram patet afficit æquis.
 Non ego nomen incerta longæque in pace soporis
 Fingo Deum cæli gelidis qui in nubibus hærens
 Torpeat, & fœda nostris clamoribus atre
 Nec fœdas meritis, nec iustas asperet iras.
 Ignem, expertemque operum Glirisque supinæ
 In morem æterno d. vinculum mentis sopore.

Ut neque interdum rerum dispellere inane
 Effigies animo, rarisque exolvere manibus
 At nunquam ad superos mens tollitur audax, quin
 vis,

Consilij iusti, que potens prudensque futuro
 Occurras bonitas, mundi cui cura tuendi:
 Nempe sine his obscura Dei vivens imago
 Nullus homo est, iâ non hominis dignandus honore.
 Rex abant (Epicio) iuam mala somnia mentē,
 Cum in sem vekor, vafro sen fuisit astia
 Nequicquam eludens, panamque haud crimina
 vitans,

Ponbas Athens xerian pro principe nunten

Segne, papauerum, theaeo pingue ueterno:
 Ne fuit hoc abolere Deum, non voce faceri,
 Nec Deus ingenti qualis Rex saepe theatro
 Ipse exors operum seila alie effulsus eburna
 Auribus induges vacuis, indulges ocellis:
 Iam geminum stansisse potum carumque citatos
 Ire globos satis esse rarus, iamque indicis ungui
 Ascripsisse vices aeternae, fadere a mundo,
 Compressis languet manibus, lorisque remissis
 Ire sinis, quocunque data rapit exbia legi:
 Non secus atque nouo cursum qui fluminis abutit
 Aversum ducit, secundus parere campis,
 Tum: deinde vacat, atque animo curam expul
 sionem,
 Immissumq; sinis per aperitis vadere arenas.
 Nec vero nudum colimus sine robore nomen;
 Numen incertum qui atq; boni & prouidentiae egredi
 Vm probat, & subito tantum dum suscitatur orbem;
 Ingenium, viro leges dum temperat affert
 Curam cum sensu per texis cunctis diebus:
 Que pietas rebus nondum fatisse reuocant
 Que sophie iam tot seruasse ab origine seclis
 Incolumem, validi contemptis viribus omni
 Nam quoties iam mole sua depressa ruinam
 Tanta fuit fractura domus, in dextra tonantis
 Subdita fulcisses magni iibitennis instat
 Ille animans magno se corpore miscet, & omnem
 Intus agit molem, nec quoque potentius arcus
 Atligat, ac stabiles submissis ad iudicem mox
 Ille est aethereos Athlas qui maximus axes
 Sustinet, atque humeris tanto sub pondere durat

Ille perenniarum cursus æternæ aquarum,
 Ille dies iuber ne stans, æque ordine noctes,
 Transactamq; hyemen vernos aperire colores,
 Autumniq; sequi flauæ post tempora messis.
 Ille laborantes sulcos fouet, ille quotannis
 Sufficit effatis genitalia semina arvis,
 Nec languere sinis festam tot patribus alui.
 Ille facit cæli rapidas, Solemque potestem
 Hand patitur sese ipsa suis depascere flammis,
 Aut toto ante diem miscere incendia mundo:
 Ille regit cursus varios labentis olympi,
 Et simul in Zephyros fert hydera cæci, & Euræ,
 Non cælum inssis ausis transcendere metas,
 Non longo terris circum vagus impese Neveus:
 Ille regit ventos, & inanibus imperat oris
 Regnator, nusq; æther ruber audis heriles
 Observans, terræque pesens responsa subaltæ,
 Omnib; velle suos aspirat numine motus,
 Iuraq; dat præses summa ditionis per omnes
 Terras, tractuque maris, cælumq; profundam;
 Non illum fraudes, non ignorantia legum,
 Non aurî male suada fames, metus, ira, cupidus
 Transuersum à recto flectunt, non ulla potest,
 Iudicium stringens, & ineluctabile fallit.
 Ille omnia fontes vitæ, & crimina quærens
 Testis adest, causamq; throno discrepat ab alto,
 Luolnisque animi latebras, & adintima miscet
 Se penetrans, tacitosq; vides sub pectore sensus:
 Non aciem tardant tenebræ, non stagna profunda,
 Vitæ sed liquido parens pellucida fluctus:
 Ille rudes animi curas, & cordis opertos

Proferens

Pro sentis moris manifestis in lumine Igneus
 Nec frustra sedes imperitans, aut irrita sancis,
 Quo per inane vagi rapiant ludibria ventis
 Olli flammifera seruis choris igneus æthere,
 Germis, aut liquidum pectus ferat aera pennis,
 Et quæ spumosa natus monstra sub æquo e Neriis
 Aligeri apparent dextra, lænaque ministri
 Aurea genæ, magnam pedibus quæ pulsat Olympum
 Quin & Tartareus mundus regnator opaci
 Fratribus accinctus præpere mandata capessit
 Nullam adeo tanto celsum domo uisula fabro,
 Usque adeo rebus de ueris modis omnibus us,
 Consilijs alium ille suæ per crimina nostra
 Pandit iter, fatique uias enoluit, & hostes
 Enocas, & captis hominum crudelibus obstitit
 Sic patet in speciem pronomortalia lapsu
 Seclæ rumpit sic cæca sua uoluntate habentis
 Vi uerbantis falo tanto sine numine ferri
 Cuncta putres, & sorte uices precedere rixam
 Quis tacitis uidet alta toris engente Rhæbe,
 Non tibi contemptor veri, non denique æqui
 Et animi sed recte probans, verum alia negatum
 Scrutari penitusque suis, penitusque reposito
 Consilij inuare fidem (pater, alio) nec ullus
 Injedi potest fuit rationis in illa
 Penitusque latum, & quæ molliissima caput
 Exuperans & opaca solo, tibi clare patet
 Sape quod illi uana sub imagine rixam
 Iudicio ammentis, primum damnamus iniquo
 Id in die parans olim cum tempora poscunt,

Non ob res actum monstras, et inania veri
Corda virum inceptis: miserum cum passus He-
breum

Venire, et precibus fraus et numerare scelestos,
Sustinuisti nefas ingens, atque immemor aequi
Visus es: at Jacob ubi nascenti numina de xtro
Arua per irriguas calum quibus inuider imbres,
At septem gemino fecundas gurgite Nilus,
Regnantem late populi imponere morem
Audire, infidias ex te deinde, et perfida fratrum
Consilia agnouit nato diuina reuoluit,
Subiecisse Pharaon iustis: et cunctibus olim
Abram dum hac profuga generi fore et hospita tel-
lus.

Sic (Deus abne) tuo diros qui subrui hostes
Nominis, cum Sodomam flammis, et sulphuris aura
Hansisti, et totum versisti in fluctibus orbem,
Quod nondum huc pietatis huius aboleuerat omnis
Annis a recto potuisti extrare videri:
Sed postquam ereptos gemini de clado periculi
Igne domum hinc, illic undis videre Noemum,
Iustitiae tuae vera tunc diffusis imago
Omnibus, et nunquam intas hac vindice fraudes.
Lumine capere habet manifesti ad limina solis,
Quis spes Habreis primis fulsisse salutis
A Pharaone negat, monitis melioribus asprum
Non videt, et radium genti straxisse negatum:
Scilicet et magna luctante mole tyrannos
Atque omnipotens nec non miracula de xtra
Ipse sine plano pandit spectanda theatro
Equis adhuc ceca ductum Praetoris iniqui

Ambitione

201 GVIL. SALVST. HEBD.

Ambitione animum, Judo quibz viras auari,
Pontificu neque sacras partes populi que furor em,
Instrumenta negat noxa seruasse luenda
Regis Edemnei, quondam quem perfida ueneris
Perdidisti ingluuies, miseros qua labe nepotes
Infecisti, peritibusque diem transmissis in euntis
Cura dei sacras cum magnam affe Tibur inuay
Temperet insulans omnem, cum semet Adams
Auspicio maiore sonet, simul excubas illis
In superos queis pia stiles, qui supplice cultu
Vota ferunt, suis sumque in tris & pectora tollunt
Illis perpetua vertigine voluitur ether,
His sese dam arua soli dans equora ponti,
Eque sacro Deus ore sonat, deusaque versas
Brachia, metum passus, numerumque conuulsum
Nonis, & angusto positis sub pectore castris
Alituum innumeras et cum vigilare phalanges
Mandis, & eterna valum statione tueri.

Quis furor? aut quid iam strepitus his auribus
hauris?

Non ego vos male suada cohortor, vos nescia diuisum
Pectora, me contra toties insurgere miror,
At quorum spectata fides seu sydus in umbris
Vibras, pusidulis miror sentire querelis,
Non uobis sine fine Deum que voce lacessis
Infans florere dolens, uentis que queruntur
Ire per alta suas, rerumque impune posiri,
Proputea splendere roga, diademate cingi,
Difficere omnigenis opibus, longa que caterna
Stipari, plausuq, uias implere fauentium:
Scilicet his, aiunt, indulget amicior ether,

Voca voluptatum numero superantur. & athenis
 Ambrosio obruitur canulo, ac fassare bonorum?
 Cadit quævis pietas cordi est, hanc flamine ferrâ
 Adversos, cælique primi pelagique ruina:
 Non sic Euripum cornis illudere ripis,
 Atque illorioris tempesta: feri da veris
 Insequitur: semper dorsum stridere flagello
 Incussu ingesque sequi clauisque fuga/que,
 Corpus ut umbra suum, gelidas ros humidus um-
 bras.

Fatibus d' dilectis ab parere, parcite tantum
 O sed veritate nefas: abolete nefandam
 Errorum iuvam, atque animis formare labantes.
 Namq; Deus scelerum possit ne forte videri
 Ignarus vindex, multat malefacta sexeris
 Sepe modis, panisque nefas presentibus urges
 Nonnullor tamen ille dolos condonat multis,
 Iudicij nos ut teneat formido futuris.
 Hinc alias etiam spes discere, discesse in altum
 Per duris iter esse cruce, hoc agere certum
 Ferre gradum ad superos, hæc lætæa semina sanctas
 Escheret animas Diuor: in caetibus inferi.
 Scilices ut natum genitor moderantur herilem
 Dardaniæ feruum multa mercede redemptum,
 Assiduus illum monitis demictus amore
 Incepit, hunc raro lucris ergo incensat interitum:
 Aut ut equum dominitor, inueniunt quem suspas
 namq;
 Læta manus regale pecus diem flectis habenis
 Molibus, hunc agitas crederet toto equora circi,
 Quem vides egregijs animis ad prælia natum.

GVIL. SALVST. HEBD.

Sic et grandævus Cirrhæa in pube magister
 Imperitans, florem patriæ incunda parentum
 Pignora voce regens, iussis gravioribus implet,
 Quis ad discendas animi viâ mollior arces
 Sic bello eximius ductor quos foreibus ausis
 Prestantes vides ante alios, hos sepe cernentes
 In Martis casus, et aperta pericula missis,
 Hos inferre pedem, primaq; in fronte locatos
 Infectis signis mandas, per strata ruinas
 Perque hostes superare viam, nunc prodiga abenis
 Pectora fulminibus, ætæque opponere moris
 Exiguamque manu, resciso irumpere vallas
 Sic Deus a cunis inges ad funera plagas
 Insonat, ut grande spirantia corda resellens
 Dedoceat, vinctis, sanctas et ab ore querelas
 Exprimat, et actiue animos perterrens, ut plura
 Segnitie excussa discant assuescere rebus
 Asthereis, cælique leues ad premia nitii,
 At veluti medicus, longam qui callidus artem
 Ad praxim revocare potest, hanc artibus agris
 Addit opem, qualem visiosus flagitat humor:
 Hos per longa domus ieiunia, purgat amaris
 Hos succis, ferrove luem candente deurit,
 Sæpe etiam abscissis immani vulnere membris,
 Præsentem auxilii toto de corpore mortem,
 Non secus omnipotens, morbi præque abdita fallis
 Insinuans pia corda lues, nunc veritæ duro
 Exilio natale solum, nunc omnium egenas
 Probra, famemque pati subigit, nunc tristitia vitæ
 Supplicia, immisit, nunc luctibus implicat ævis
 Nec tamen his inuas omne malis sepelire salutis

Nomen

Nomen habet de xera feurdeant, scd tena m detaind.
 Milibus lae guens animi, quos longa remissos
 Casta tenent: possum nigra rubigine ferrum
 Capitur: obscuras alte abdita purpura blattas
 Pascit, & ignavis inclusa paludibus unda
 Facit iners, gliscit virtus animi sa labores
 Assidui res orbis habes quasconque labores
 Exercent, sic sursum ignis, sic prona deorsum
 Eternas tenet unda vias, sic flamma versans
 Auratum liquidos trahit, sic igni a motus
 Mens habet assiduos, magni se machina cordi
 labitur, & labetur in omne volubilis aequum
 Antigeram aduersa cohonestans vulnere frontis,
 Cum missam intacto pugnam qui corpore liquit
 Testatur gelidus turpi formidine mortis
 Daiguisse namque, imbelles, pectus: ut ergo
 Exemplum inuicti rarum mortalibus edas
 Omnipotens animi, par sisque ex hoste trophæis
 Victores merita praecingas tempora lauro,
 Irritat virtutem asper, variisque fatigas
 Turbinibus, tantumque pluit miscetque malorum
 Quanta nec infami Pandora è pignore fudit:
 Immensum interea circum praecordia densans
 Robor, ut infraeto superes mens corpore vittrix.
 At haec incuso mala frustra? hanc quippe me-
 rentur

Limina sola notam, virtus bona sponte suapte,
 Cetera praeterea nullo discrimine habentur.

Jam praecipi fortuna ruas caput omnibus unum
 Variis aggrediens crebre non illa valebit,
 Impete concitare aut sanis evertere capis

Non

Non si tota super mundi compago delinquit,
 Per Merces est constans, cunctis qui pandis aper-
 tum

Fluminibus gremium, atq; ultro venientibus offeri
 Attamen ingentem pelagi non afficit illum
 Partibusq; varijs tantum decursus aquarum.

Quem certa virtute Deus munus, is acri
 Ventrículo est similis, cui proximus hant levis obsta-
 Excessus, sed quæque probum dant pabula sacrum
 Aeterni laces usque patris sapientia mundum
 Temperes, at sensu orbem tamen ille diabus
 Condidit, ac demum septena in luce quiescit,
 Exemplumque dedit, quod mox primævis Ada-

ma:
 Scrutaret quod deinde proles ventura nepotum,
 Nam neque cum primis nostras componeres ar-

tus,
 Aut ferro aut nervis intus duravit ahenis:
 Fictile vas animo ascriptis, vas fictile lymphis,
 Vanius æquoreis, vitrea vas molliora urna
 Nil æquè celerem mustras funeris horam,
 Quam sensus esse non animis, & corpore nisi.
 Qui multis inclutus æger cessavit ab annis
 Exuperat, lætasque refert cum fœnore moles:
 Oppositamque domo flammæ qui erumpere molem
 Pugnavit, victis tandem violentior exit
 Aggeribus: Laxo quem fure remiseras arcum,
 Alsius ac penitus solum leibale recandis:
 Actor & modico recreatus prælia somno
 Miles adis, Marsæque ferox, ferrumque remis-

tas:

Haud

Haec secus hoc corpus, quando semel artibus in-
 gris
 Respirare, statimq; datur miscere quietem,
 Latius inde manibus operi admolitur agendo.
 Hunc vero omnipotens spectans ante omnia finem
 Jussa dabat, stincto ut gliscere cupido igni,
 Dum spatium curis aliquod, requiemq; prophanis
 Præbentis, cordis subter penetralia nostræ
 Infinitis dulcia penitus regnaret in amplex
 Et vana verum strepitum patibusq; caducas
 Illis cereris opes, vitæque rursus amorem:
 Quales letum oculo in metam qui dirigit vias,
 Iulices hanc facere soles, propriamq; choræ
 Indulgere diem, totumq; addicere luto
 Id finis tot gentium turpes benigna blandis
 Mædælis et ora ductum in omnia
 Et festa obscuro bacchantis luce superis
 Et celebres longis clamoribus orgia thyas
 Et vicio captam splendore aliena Deorum
 Nomina vulgus amet, legumq; insana reperta
 Religione colas, versis que decolor ætas
 Incepit studiis, moresq; infectis amorem?
 Nos parer omnipotens sedem concubere in unum
 Laxis, et inque diem celebrare frequens:
 Illic de pavidi sanctum doceamus amorem
 Numinis, ut fidus verborum ambage retelea
 Interpres Veterum pandens oracula vatum
 Hinc suavem raptis velut exprimas osse medu-
 lam.
 Accendat quavis animus intentia sacrum
 Primas intra thalamos meditatio retum:

Maudei videri videri que aeris inus
 Corda eius stimuloque figis non vana relictq;
 Illic Augelicis etiam nos amula linguis
 Vult canere, atque suas concennu dicere laudes,
 Hoc tantis sibi pro meritis deposcis honores,
 Hoc mihi simulacros dominus nos munera dabo-

Inque sui germia pendens eponere Christi
 Fiduciam, et fretor carnis patere et horra variis
 Suppetat quando fortuna et corporis omnem,
 Omnem animi mequis apothecis servas apertum vim

Sabbaton hoc osi simulacrum inigne furci
 Instimul semperq; huius meminisse minores

Quamvis lege datum sancas nil insuper vni
 Quamvis ex extrema longe et amulatus illud

Corporibusque ferat faciem animisque quietam
 Hoc breue fia, nulli cui stas comminus illi

Huius adumbratim species simulata videtur
 Illud perspicuum manifesto in lumine formatur

Veri habet: hoc ferulam patimur durante magi
 stram,

Illud postquam aderit vinculis, et lege soluti
 Iamque hoc rugis et tristitia nubila fronti

Induit, et caris animas sepe angis amaris,
 Illud ager procul ante metus, et pace serena

Diffundet mentes iubarum a sacro receptas
 Maximus hic erit ille dies, hoc Sabbaton ingem

Est factum populis olim madulansibus annus,
 Vna hac satidici celebrabunt orgia vates,

Bissenque chorus comissum, qui sanguinis
 fuso

Proiecto

Procedere, utroque animas pro laude dedere,
Nec longum tempus nos sacra morabitur illa.

Hac pater omnipotens mentes vult tunc cadere
cis

Exultas curis, placidaque in pace repostas.

Per maria, ac terras, per caeli caerula templa.

Consilium servare suum, viresque benignas.

Vi qui Palladio virgum nequiores per arces.

Excolere avantis rebus, quaecumque, magistris.

Ergo adas, et laevi dector laqueos affere nostro,

Has matrem lege mente vias, oculisque tuere

tuncta maius, maiusque operans ne parce docenti.

Unde pioz possis mores haurire libello,

Nil namque a medio spectes ad hydera centro,

Unde sibi non vlla vides documenta capessant.

Aspice quos frastus solis, et vicine planetas.

Hac illac quamvis diverso tramite tendant,

Atque adhaerent, superis, hinc, hinc, Olympi.

Auscultare choro faciles, cuiusque senectus.

Hinc medicare sagax res mandata romanis.

Responit, ac firmis pignus praefixa voluntas:

At tibi praescripta de his, et revigile leges.

Et tandem, inspicis que Dei munus ore cundum.

Quisquis operamini, frontisque superba nitenti

libas, et furor, iurges venosus inani,

Exemplum nidi sibi forma precaria Phabas.

Grande dabit, factus animi submisit tormentis.

Omni genitum de Sole bani seu fadere pacto.

Ducis, ut illa natio lucis se proluet haustu.

Insuperis libes usque glebis perire ima grada-

ant.

Aspice

Aspice quos sublimis Deus circumdedit ignis,
 Ut puro candore laevis, ac luce coruscant,
 Neque fumosa squalens caligine flammæ:
 Sic animus nitidi tractans commercia cæli,
 Absistit procul à furis, vulgisque profani
 Fraudibus, et fædi quamvis vagus incola mundi,
 Angelice capis tranquilla silentia vitæ.
 At si terrani mersus sub gurgite cœni
 Voluitur impura gaudens aspergine sacis,
 Hæret hic hinc diæ spirantem tæbe Mephistim,
 Ac penitus fædis habitanda affabunt æria.
 Si ferat te variis fortuna assultibus urget,
 Sollicitumque nec in noctesq; diesque fatigat,
 Aëra in contra, crebro quem verberare ventis
 Non agitant, ræda viri facere memento.

Thesis in abruptum forbitur quæ fluctibus.

Nunc aperit, tumidis nunc auro sœdera pulsat
 Montibus, ascripti se continet obice claustris,
 Nec superare datas audet pro carcere metas.
 Sic neque tempestas, nec flabra minacia regnum,
 Te maleuada fumes aut, se flamma honorum
 Torbidas amensum vecto de ræmisse fleclans;
 Tandemque Dei subigant desuiscere iussu.

Nunquam rosi simul rorabant crepante tellure
 Incutitur, tandemque licet sit pondere molis
 Vincta pro cinctis liquidi vis adulsa fulcris.
 At persist; firmæque tenax statiche coheret.
 Tales sint dii mores animantis oportet.
 Equid habes tellus quod non virtutis aspernis
 Conferas, aut aequi sanctum commendet amorem.

Qui sophia, ac opibus, qui stēmate claret, & armis,
 Ne ruidibus, miseris que ferox insulset egenis:
 Dumque per undantes flauenti vertice messes
 Errat agros molles secum meditetur aristas,
 Quo satiu maiore tumens, quo plēnior annus
 Vberē luxuriat, submisso stare minores
 Culmine, sed vanam miseram quae lusit agrestem,
 Antibus immensis segetem se tollere in ardis.
 Cui thalami fodare fidem vesana libido
 Incessit, castae saltem reminiscere Palmae,
 Cuiusq; cui tamis honos et perdisa fructus,
 Si charo sociata mari, gestare recuses.

Eia agē qui grandis ambis denotus honores,
 Despondeſque animos, & magnis deficiis orſus,
 Audendam est, similis Cinamomo gloria crescis,
 Quot circum natura rubis vallatos acutis,
 Ne faciles praedator opes pepulerit auaras
 Iniciens indigne manus, raptoque fruatur.

An seruire potes Chytis & Solis amicis
 Inter se ingenium, solis quin pone legendos
 Aeterni ingressus nobis, cui sumque rearis?

At neque thesauri specubus quos ima profundis
 Terra premit, documenta potius praebere minora.
 Nam velut inieclis calx cinida solui cur vatis,
 Effulsans fumans crepitans feruore liquescens,
 Languentem, & si pido sub marmore contipis
 ignem,

Haec aliter miles Christi qui signa sequutus
 Regnaturam auido diuini flaminis auram
 Orde vocat, reſtam rebus qui saepe secundis
 Obsuper, an uictis nonet instauratque periculis,

Nec

Nec securus Adamas ferrum contemnit, & ignes
 Sic vera pietatis amant, licet usque malignis
 Iactantur facis, vana obliuere contra
 Terrores debet minitantum dira tyrannum.
 Quod si vis atrox, & inexorabilis horror
 Panarum concussa animum ratione labantem
 Turbat inexpertum, simplex imitabilis aurum,
 Quod late duro cedit, non frangitur ictu.
 Terque quaterque cava penis fornace receptum
 Ejcit illud, ratinet sed ponderis augmen.
 Qui lapis imbris fera de nomine iungit Iris
 Dicitur, exceptos Phœbi lucantis ab ore
 Impingit radios, in quo qui forte propinquus
 Haud secus exstiteret flammam qui traxeris aura,
 Acceptos diæ lucis communice haurit.
 Nec sacrum premar iniecit tellure talentum,
 Sed grandi mercede loces, semperque merendo
 Amplificat positam contentos amore sortem.
 Ut tactus Magnete chalcibus glacialis ad urse
 Sidus hiet, semperque suos suspirat amores:
 Sic pura fidei sacro mens sublimata tactu,
 Noctes atque dies Elicin intenta tuetur,
 Que stat fluctuagis signum immortale carinis.
 Talibus admonitos, rerumque exempla se-
 quuntur
 Brutarum recti stimulis nonnulla cupido,
 Acrius ast animos pungunt animata ferarum
 Omnigenis simulacra modis, penitusque lacessant
 Huc reges adhaere gradum, tenuisque coloni,
 Mellificas ad apes, sobolem florentis Hymetti.
 Discite magnanimi subiectis parcere Reges,

*Non telus sanite dario: vos discite contra
 Aeterna & cines parendi lege teneri.
 Publica sanguineam qui legem incidit in ara
 Persa senex, parnasq; ingratia durus inussit:
 Accipitris credo gremio qui sorte receptum
 Strution, ut suani volucris seruire tepescat,
 Unguibus emissum caelo petminis aperto,
 Nouerat ingenium: namque is non caede volu-
 cris*

*Sic merita fauces deinceps, & sanguine sedit,
 Adversa diuersus abis regione viarum.*

*Qui letam leta natorum sorte senectam
 Optatus patres, duris non parcite dictis:
 Virutem exemplo mixtaq; docere pudore:
 Non secus ac pullos plausis circumuolat alia
 Rex autum, nisiq; nouus docet ire per altum
 Anseluolans: quod si dubio se credere caelo
 Non studium suadere potest, non amula virtus.
 Pabula ferre negat, ieiunos dum grauis olim
 Ex longo rabies collecta fatiget edendi.
 Excusiatq; demorsu nulla citare potestas
 Torpentes, vostro fodiens atque ungue lacessit.*

*Vos & quae miseri properantes fata maris,
 Perfida communi miscetis toxica mense,
 Non pudet heu scelus? nil mens male conscia
 turrit*

*Nil mouet amisso aeternum quae coniuge luget,
 Es primos haeres ramis deflens hymenaios.*

*Quem defrenatae libertas improba linguae
 Praecipitas, iustis compefce labella lupatis,
 Et gnarus imitator aues quae prepete penna,*

GVIL. SALVST. HEBD.

Dum Cilicium montem tranant, noctuq, diuque
Exiguum ore ferunt freni de mora lapillum,
Nerumpens subitus vacuas se clangor ad antra,
Precipites aquilas gelidis expergat ab antris.

An paruis matres mammam subducere natis
Sustineant, lactisq, novos auertere fontes,
Cum pisces teneros numerosa examina factus
Suscipiant gremio, glaucoq, sub aequore eosdem
Parui indulgentes iterentq, iterentq, dolores.

Quin pariter viuos, & corpora luce carentium,
Officijs illos, atque hac pietate fouemus:
Illos auxilio praesenti, opibusq, lenamus,
Hac insignimus tumulis & honore sepulchris
Non secus ac socijs Delphin depellere noxam
Vniq, studet, vita cassos dein gurgite ab imo
Erui, ac dense cumulo commendat arena?
O iuuenes, quois spem praeter nec opina Deo-
rum

Fortunam indulsit pietas, indulsi honores,
Neu vos sardorum capiant obliuia patrum,
Aeternum Capreae memores, quae montibus olim
Cum cohibet sardos effata senecta parentes,
Subleuat auxilio victumq, ministras egenis,
Molliculis frondes, & lenta cacumina carpens,
Dein libas latices, saturo quos ore receptos
Desert, atque senum labris instillas hiantum.

Querenti quae cura domus, cultusq, regende,
Et quem conuenias vernis imponere morem,
Quid tibi quae Sophiae procures, procerumque ma-
gister

Monstrat Aristoriles? patrio vel in. Et lepore

Qua

Quæ Xenophon præcepta, sonat, quem lætæ
fandi

Copia Cæropia signavit nomine Musæ?

Ne monitus serviare procul, vel araneus auctor
Amplius eris, quæ cura viri, quæ cura maris?

Pœnam mas quippe domum, patrisque penales

Sustinet, augendis indulget famina telis,

Pila vomens; utero, iustam nam sufficit olus

Stamine facta colum sensum quam denique carpis.

Instat habet suspensio, quo Dedala filum

Detrahit, atque uno perducis læta senore.

Tele compe, utro exardescit ab imo,

Hinc paribus spiritibus distinctos circinat orbes,

Argutum dum claudat opus, dum licia pangas

Ultima, nexulum stat parvum ordo plagarum:

Ne tenuer maculas violentior increpes Euris,

In cassis quo vadit melius male provida musca.

Ne summas vix musca brevis pede contigit oras,

Cum subito sensu medium mas acer in orbem

Enolas, implicamq, rapis sine Marte volantem.

Queis iusto o reges armata est dextera ferro,

Parsis subiectis, & debellare superbo:

Magnanimoque animos, & robur amate Leonis,

Cuius ab umbella se corpore nobilis ira

Abstinet, hostiles cuneos & stantia tantum

Agmina fundis, agit, mediusq, in cadibus ardes.

Cui torpens ad cuncta manus (ignave) magistra

Consule formicam, monitorum consule Echinum:

Hic autumnales prædatur sergere fructus,

Æstivos hæc ore gis bene provida fruges,

Inque hyemem memores ambo quæsitæ reponunt.

GVIL. SALVST. HEBD.

*Ille caenum replet, hic hirci munimina secti.
His adeo haud multum abtudo qui lissare solum
Bandanico, regnumque Sabae Perunique relin-*

*quunt,
Et per mille minas, dubijque pericula ponti.*

Cinnama, thus, aurumque novo sub sydere quaerit.

Nam vitam quaecunque queunt formare beatam,

*Stans nostris (quid vela damus?) passim obuia
terris.*

Perpetui humano stabilesque in corpora motus

Plurima vel rudibus rerum documenta ministras.

Invidici, pecorisque sacri, populi, magistri.

Ne ufas, neu verbi mysteria facta, nec arma

Exdate, insani neu vis saeblapsa veneni

Contingas labem populo, pestemque minori.

Ne vestris aliena malis miscere ruente;

Cautura quippe dolens, capiti cumantibus adha-
sit.

Ne leuibus reges miseram discerpere plebem

Consilij, oculorum orbes velut ambo tuentur

Unum, una in pacem studiis communibus ire.

Qui duro exerceas heu non in aera colone,

Vix operae pretium tenui mercede merenda,

Cerne laborantes tanto molimine dentes

Non sibi, sed reliquis subigentes pabula membris.

Aeterno vi pulsus cor palpitans irrequietum,

Per caulas animi vitalibus intus, vi acri

Aspires tennes motus sic munere Divum

Pascendi queis diu honor mandatus onulis,

Pernigiles versare decet sub pectore curas,

Vivificos auctus anima per corpus vi omne

Sanctorum

Sanctorum egregijs monitis, & moribus assent.

Vt crassas stomachus faces, elementaque pigra

Puris abiangis succis, sic denia rectis

Dogmatibus, sic falsa decet distinguere veris,

Et lolium infelix vescis secludere ariftis,

Illæ uti sordescant, atque hæc uti pabula profint.

Vulnera cum ferrum membris inopina minatur,

Aut ingulo, aut oculis, aut imo denique ventri:

Emicas, oblatosque repens manus occupat ictus,

Germanasque suo luis obuia sanguine pœnas

Oppositu plagas, insensaque tela refellens.

Nos dum sanguineis maris fluctuat acer in armis,

Quorum fulmineus fragor undique, & undique
sictim

Insonat, an socijs præsentem urgente periclo

Inficiemur opem fidei quos fœdera iungunt?

Nec mihi sollicita per singula mente vaganti

Securæ in terris usquam mihi maior imago

Occurrit viæ, diris quæ litibus expert

Omnigenis, nullòque labet concussa tumultu

In nostris quæm cæca vicens concordia mem-
bris.

Vix adeo noxam membris ex omnibus unum

Contraxis, languens illo cum sacra dolore

Cætera: non cursum nares, non prælia martis

Affectas cerebrum: magnis non dextra vigere

Consilij, rerumue leues venatur odores:

Non intestina respublica seditione

Capitur, at studijs, & certo scdere quæque

Sponsæ sua data pensa trahunt, non ambitus a-
mens

GVIL. SALVST. HEBD.

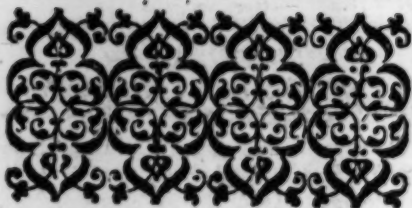
Sollicitas, non illa magis magis illa morantur.

*Humana replicare iterum compaginis artes
Musa parat quando toties iterata canendo
Officium animis lectorum atque auribus orsa?*

*Huc agite o dilecta cohors succedite portis
Pierides, junctum veligate a lictore funem.*

*Hic sperata salus, hic nullus sibi dubius Auspex:
Es facta magnam nos luci peragimus aquor.*

Finis libri septimi.

IN APES INNOXIAS

QVÆ BARTASSII IN IPSIS

domus penetralibus confederunt,

ibique quotannis mellifi-

cant, dialogismus.

Viator.

Apes.

Viator. Quod monstrum his oculis video? quibus
advena turba

Auspicijs cursus huc nec opina tulis?

Non etenim sine mente deum, sine numine quodam

Huc vestrum aligera casus adegis iter.

Dicite progenies semper florentis hymenii,

Quid causse insolitis ponere secta locis?

Apes. Musarum socias magni nos astra Salustii

Ingenij testes huc operumque vocas.

Sic Xenophontais labris infedimus olim,

Mellens undanis cuius ab ore fluor.

Vi. Hic stipare domos huic ergo haerere sigillo,

Hæc places assiduo melle linenda irabes?

Ap. Dum vitæ superabis amor, dum notus amabis

Arbiter, hic studium nec flere nec lat eris.

Nam geminus nos ardor agit, nos emula virtus,

Cogimus arte sacros cogis vs ille fauos.

Diversum hoc, tenui nam quæ properamus opella

Lingua uni inq, breues sunt sapientia moras

Mulcentem ille rigans aures, et corda liquorem

Sacula q uod rele gant postera pangis opus.

Vi. Ast indulgentes latebris, cur cella reducto

Intentas operi vos capis ima sinu?

K +

Ap. Sæ

Ap. Sæ pæris princeps spatij: quæq; orbita vatum
Non hî ulla prior dum meditatur iter
Secessus coluit, sed non ignobilis oris,
Famaque caliginis exy: acta notis
Eque lare eque foci regnum petiraxis in aulas
Nactus ubi præstans Pallade, utraque decus,
Vi. Ingenij at cur immemores neque figitis ultum,
Vestra nec assuetum corpora virus alunt?
Ap. Innocuus nostri motes imitatur alieni,
Candidior cui mens cui niue pura magis.
Quem non effreni convivia ad aspera lingua
Præcipitem potius versere linor edax
Alius invidia quando populisq; profanis
Elatum, pernis tum secas astra novis,
Dira susurrantis turba non contigit aura,
Quæ decorum tantis auctibus atra dolet,
Carpe licet turba æternos impunè labores,
Non Leo deiectas impetret ungue feras
Nempe operæ haud pretium est, nec si te ruperis,
in te
Vox acies magni quæ canis orbis opes.

FINIS.

las
ecus,
lum,
d,
m,

